

Mobil Sınıf®

Sınıfınızı İnternet'e taşıyın...

Mobil Sınıf, öğretmenlerin ve sınıfların bütün ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanmış kapsamlı bir web sitesidir.

Mobil sınıf aracılığı ile dilediğiniz kadar ve istediğiniz yöntemle online sınav yapabilirsiniz. Ödev, duyuru, haber, yazı, fotoğraf, dosya vb. yayınlayabilirsiniz.

www.mobilsinif.com.tr

www.sitenizolsun.com

Hazır Web Paketleri

Kapsamlı, Kolay, Ekonomik



YURDUM
YAYINCILIK VE YAZILIM

Bize Ulaşın

tel. : (0 312) 235 94 41
e-posta : bilgi@siteneizolsun.com

Fiyat Listesi

Mobil Sınıf	: 69 TL
Kişisel Site	: 39 TL
Dernek Sitesi	: 49 TL
Firma Sitesi	: 69 TL

Fiyatlar bir yıllıktır ve domain, hosting ve yönetim paneli dahildir.



ELEŞTİREL

politik eğitim dergisi
pedagoji

yıl 3 / sayı 13 (Ocak - Şubat 2011)

Fiyatı 6 TL.

ISSN 1308-7703



Muharrem İnce ile yeni CHP'nin eğitim politikası üzerine
(röportaj)



- Neoliberal parkurda koşar adım... Ama nereye?
- Eğitimi ileri teknolojiye bağlamak



- Sosyal demokrasiden liberal hayata İsveç eğitimi
- Kıbrıs Türk eğitimi ve eğitim politikaları
- Eğitim, entegrasyon ve göçmen çocukları (Almanya)
- Belçika'daki Türklerin 40 yıllık serüveni (röportaj)



- Eğitim örgütlerinde psikolojik şiddet
- ... sanki suçluyum
- Mario eğitim modeli

www.elestirelpedagoji.com

ELEŞTİREL pedagoji
politik eğitim dergisi

**Sahibi-Yazı İşleri Müdürü
ve Genel Koordinatör**
Paydos Yayıncılık adına
Ünal Özmen

Editör
Kemal İnal

Editör Yard.
Mustafa Kemal Coşkun
Mehmet Toran - Murat Kaymak

Yayın Kolektifi

Prof. Dr. Rıfat Okçabol
Mete Akoğuz, Remzi Altunpolat
Yrd. Doç. Dr. Neslihan Avcı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çapar
Doç. Dr. Serdar Değirmencioğlu
Prof. Dr. Fuat Ercan - Esin Ertürk
İbrahim İpek - Alaattin Kahya
Dr. Canani Kaygusuz, Kadir Asar,
Arş. Gör. Eylem Korkmaz
Yrd. Doç. Dr. Ayhan Ural
Deniz Yıldırım - M. Kemal Yılmaz
Yrd. Doç. Dr. Levent Özbek
Dr. Erdal Küçüker

Kapak / Dizgi / Tasarım: Paydos Yayıncılık
Baskı: Matsa - ANKARA (www.matsa.com.tr)
(İki ayda bir yayımlanır)

Adres
Bağlıca Mah. Satılmış Sk. 8/A
Etimesgut-Ankara
tlf.: (312) 234 1850 - 506 397 4127
elestirelpedagoji@elestirelpedagoji.com
www.elestirelpedagoji.com

Abonelik
(iletim dahil)
Yurt İçi Yıllık 42 TL.
Yurt Dışı 40 USD
(Kurumsal 50 TL.)

Hesap Nu:
İş Bankası
IBAN:TR170006400000142280799841
Posta Çeki: 5765393

Satış Noktaları

Ankara
Dost - İmge - Dipnot - Turan
Kitabevleri

İstanbul
Pandora Kitabevi

İzmir
Yakın Kitabevi

Eskişehir
Dost Kitabevi

Adana
Kitapsan Şubeleri

Mersin
Kitapsan

Konya
Kitapsan

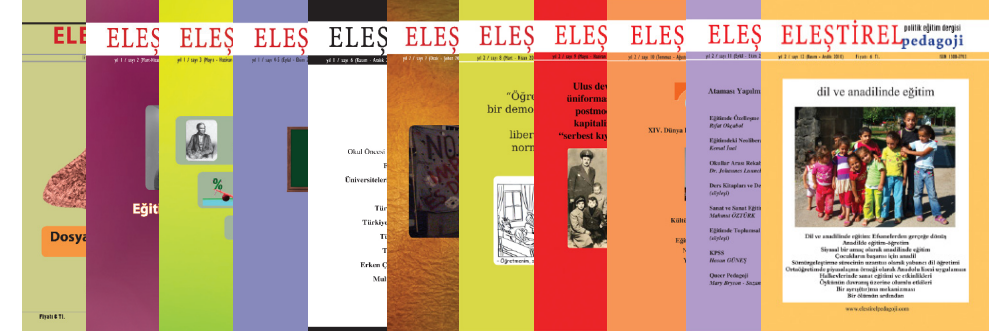
Reklam Tarifesi:

Arka kapak (tam boy renkli) 500 TL.
Ön iç kapak (tam, renkli) 400 TL.
Arka iç kapak (tam, renkli) 300 TL.
İç sayfa (tam, siyah beyaz) 200 TL.

Yayın reklamlarına %30 indirim uygulanır.

Eski sayılarımızı indirimli edinebilirsiniz.

4 TL.



Abona olun,

derginizi düzenli bir şekilde adresinize teslim edelim.

Abone olmak için:
www.elestirelpedagoji.com
WEB sitemizin mesaj bölümüne adres bilginizi yazmanız yeterlidir.

Abonelik bedeli

Yurt İçi Yıllık 42 TL

Yurt Dışı 40 USD

Hesap Nu:

İş Bankası

IBAN:TR170006400000142280799841

Posta Çeki

5765393

İÇİNDEKİLER

Öğrenci eylemleri, polis şiddeti ve siyasi tutum <i>Haber - Yorum</i> <i>Ünal Özmen</i>	2
Öğrenciler neye karşı? <i>M. Kemal Coşkun</i>	10
Neoliberal parkurda koşar adım... Ama nereye? <i>Kemal İnal</i>	12
Eğitimi ileri teknolojiye bağlamak <i>Murat Kaymak</i>	22
Sosyal demokrasiden liberal hayata: İsveç'te eğitim <i>Mehmet Toran</i>	27
Kıbrıs Türk eğitimi ve eğitim politikaları <i>Salih Sarpten</i>	33
Eğitim, entegrasyon ve göçmen çocukları <i>Zeynel Korkmaz</i>	37
Belçika'daki Türklerin 40 yıllık serüveni (söyleşi) <i>Serhan Sarıkaya</i>	40
Eğitim örgütlerinde psikolojik şiddet <i>Hasan Güneş</i>	45
... sanki suçluyum <i>Elif Çarlıoğlu</i>	48
Mario eğitim modeli <i>Ayhan Ural</i>	50
Muharrem İnce ile CHP'nin eğitim politikası üzerine (röportaj) <i>Ünal Özmen</i>	51



Ünal Özmen

www.unalozmen.com

Haber - Yorum

Öğrenci eylemleri, polis şiddeti ve siyasi tutum

“AKP Genel Başkanı ve Bakan Recep Tayyip Erdoğan’ı İstanbul Teknik Üniversitesinin 2008 Akademik Yılı açılış töreninde protesto ettiği için haklarında dava açılan 18 öğrenci, 15’er ay hapis cezasına çarptırıldı.” (25 Aralık 2010 medya)



Öğrencilere verilen hapis cezası kararının hemen ardından, Eskişehir Anadolu Üniversitesinde (26 Kasım 2010), Anayasa Mahkemesi Başkanı Haşim Kılıç öğrencilerin yumurtalı protestosuyla karşılaştı. Kılıç, üniversiteye ‘Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel başvuru Hakkı’ konulu sempozyum için gitmişti. Öğrenciler onu, “Üniversite öğrencileri tutuklanıp cezaevine gönderiliyor; siz burada yargı reformundan bahsediyorsunuz.” sözleriyle karşıladılar.

18 öğrencinin cezalandırılmasına neden olan olaylarda öğrenciler polis şiddetine maruz kalmıştı. Buna rağmen gözaltına alınan öğrencilerin cezalandırılmaları, hem de insaf sınırını aşan oranda bir cezaya çarptırılmaları otuz yıl aradan sonra yeni bir öğrenci hareketinin başlangıcı oldu. Birçok üniversitede öğrenciler, verilen cezayı protesto etti.

Milliyet BASINDA GÜVEN

5 Aralık 2010 Pazar 75 Kr
KTC satış fiyatı 1.5 TL

DEMOKRASİ İLERİ GİTTİ!

Her ileri demokraside olduğu gibi öğrenciler dün protesto haklarını kullanmak istedi. Ancak polis hiçbir ileri demokraside görülmecek kadar ‘ileri gitti’

İSTANBUL’A GİRİŞ YOK İZMİR’TE DE DAYAK VAR

ERDOĞAN’ın Dolmabahçe’de rektörlüğe buluşurken, üniversiteli gençler protesto için yürüyüşe geçti. Ancak polis asanları kullandı. Ankara ve Eskişehir’den gelen 3 otobüs Çamlıca’ya getirildi. 3 saat bekletildikten sonra geri döndürüldü. Pankartta öğrenciler tuvalet ihtiyacı için inmek isteyince polis izin vermedi ve yüksek sesle yaladı. Öğrencilere biber gazı sıkıldı.

İZMİR’DE DAYAK VAR İZMİR’DE 15 öğrenci gözaltına alındı. 15 Aralık’ta İzmir’de 15 öğrenci gözaltına alındı. 15 Aralık’ta İzmir’de 15 öğrenci gözaltına alındı. 15 Aralık’ta İzmir’de 15 öğrenci gözaltına alındı.

‘Yumurta atarak özaörlük olmaz’



Öğrenciler, 4 Aralık 2010 günü Başbakan R.T. Erdoğan’ın rektörlerle kahvaltı(!) yaptığı Dolmabahçe’deki ofisi önünde basın açıklaması yapmak istediler. Ancak öğrencilerin bu istemi polis tarafından engellendi. Polis, önce diğer illerden gelerek basın açıklamasına katılacak öğrenci temsilcilerinin İstanbul’a girişini engellemeyi dendi.



Polis barikatını aşan ve gösteriye İstanbul'dan katılan öğrencilerin Dolmabahçe çevresinde toplanmasıyla da önce cop ardından biber gazı kullanarak dağıtmaya çalıştı.

Hamile olduğunu söylediği halde bir kadın öğrenci, aynı anda çok sayıda polis tarafından tekmelenerek dövüldü. Arkadaşlarının yardımıyla hastaneye kaldırılan kadın öğrencinin aldığı darbeler sonucu çocuğunu düşürdüğü anlaşıldı.



Dolmabahçe'de öğrencilere yönelik polis şiddetinin tartışması devam ederken 8 Aralık 2010 günü, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yeni bir öğrenci protestosuna sahne oldu. "Türkiye'de Anayasa" konulu konferansa katılan CHP Sözcüsü ve Genel Sekreteri Süheyl Batum'la TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı

Burhan Kuzu, öğrenciler tarafından protesto edildiler. Batum'un, öğrencilerin sözlü müdahalesiyle konuşması engellenirken Burhan Kuzu, yumurta atılarak protesto edildi. Batum, öğrencilere yaptıkları eylem türünü "faşizan" olduğunu söyledi. Burhan Kuzu ise öğrencileri "beyinsiz"ler diye azarladı.

Başbakan Erdoğan, 15 Aralık 2010 günü, bir toplantıya katılmak üzere geldiği ODTÜ’de, bir hafta aradan sonra ikinci kez protesto edildi. Polis burada da öğrencileri dağıtmak için biber gazı kullanmaktan çekinmedi. 21 öğrenci geceyi polis karakolunda geçirdi.

Başbakan, Hükümet ve AKP adına konuşanların “Ülke içindeki istikrar ve güven ortamı tahrip edilmek, yıpratılmak isteniyor.” yolundaki söylemi, başta polis olmak üzere kamu yetkisi kullananları harekete geçirdi.

İktidar çevrelerinin dilinden cesaret alan İstanbul Üniversitesi rektörünün mahkemeye başvurarak bir yıl süreyle üniversiteye belli bir mesafedeki her öğrencinin üzerinin, eşyalarının ve otomobilinin polis tarafından aranması kararı çıkarttırdı. Bu, üniversite yönetiminin öğrencileri, içeriye girmeden bertaraf edilmesi gereken potansiyel tehdit olarak görmesinin bir sonucuydu.



Bilindiği gibi 12 Eylül 2010’da halkoylaması ile Anayasa’da yapılan değişiklik iktidar tarafından “özgürlüklerin genişletilmesi” olarak sunulmuştu. Erdoğan, halkoylaması propaganda sürecinde 12 Eylül Faşizmi tarafından idam edilen Necdet Adalı’yı¹ anmış, idamından önce ailesine yazdığı mektubu okuyarak ağlamıştı.

Bütün bunlar, Erdoğan ve partisinin özgürlük anlayışını evrensel değerlere uygun bulan kimi solcuları etkiler mi bilemeyiz. Fakat bilinen o ki hükümet uygulamalarına yönelik her türlü itiraz, 2011’de de dozu gittikçe artan şiddetle bastırılacaktır.

Son bir not olarak, protesto eylemlerine “Öğrenci Kolektifleri” adı altında biraraya

gelen üniversiteli gençlerin önderlik ettiğini belirtelim. Önümüzdeki dönemde adını daha sık duyuracak bu oluşumu tanımakta yarar var.

¹ Necdet Adalı, lise öğrencisi iken iki kişinin ölümünden sorumlu tutularak tutuklandı. 12 Eylül darbesinin idam ettiği ilk kişi. Suçlandığı olayla ilgisinin olmadığı daha sonra anlaşıldı.

Türkiye üniversite öğrencilerinin protestonun yarattığı havayı henüz teneffüs edemeden bir liseden sahici bir eylem sesi geldi. Sarıyer Behçet Kemal Çağlar Lisesi öğrencileri, gıdaların okul kantininde fahiş fiyatla satılmasını boykot ettiler. Boykot, kısa sürede Kadıköy Kemal Atatürk Lisesinde yankı buluyor. Tabi lise öğrencilerinin bu eylemi de karşılıksız kalmadı. Öğrencilerin kantinde satılan ürünlerde fiyat indirimine gidilmesi teklifini yönetemeyen okul yönetimi, öğrencilerini, okula çağır-
dığı polise teslim ediyor. Polis de gereğini yapıyor!



Behçet Kemal Çağlar Lisesi öğrencilerinin boykotu incelendiğinde bir eylemin tüm süreçlerinin işletildiğini görüyoruz: Öğrenciler, önce sınıf temsilcileri aracılığı ile kantin fiyatlarının yüksek olduğunu okul yönetimine iletiyorlar. Okul yönetimi, öğrencilerin bu

istemini değerlendirmeye almadığı gibi müdür yardımcılarında biri öğrencilere “kaliteyi ucuza alamazsınız.” gibi alaycı bir yanıt veriyor. Bunun üzerine öğrenciler, bir bildiriyle arkadaşlarını bilgilendiriyorlar (24 Aralık 2010). Cuma günü alınan boykot kararını 27 Aralık Pazartesi günü uyguluyorlar.

Öğrencilerin bu “barışçı” eyleminin okul yöneticileri tarafından polise yöntemlerle etkisizleştirmeye çalışılması, okulların hangi anlayışla yönetildiğini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Asıl mesleğinin öğretmenlik olduğunu sandığımız bir okul yöneticisinin, boykot sırasında evlerinden getirdikleri yiyecekleri araların-

da paylaşarak kantinden alışveriş yapılmasını engellemeye çalışan öğrencilere “İçinde uyuturucu getirmiş olabilirsiniz” diyebilmesi ise vahametinin boyutunu göstermektedir.

Öğrenci Kolektifleri:

Aralık ayının ilk yarısında, üniversite yaşamına müdahil olma istemini çeşitli eylemlerle dile getiren öğrencilere önderlik eden oluşumun adı. Politik bir oluşum olan Öğrenci Kolektifleri, öncelikli istemlerinin eşit, parasız ve nitelikli bir üniversite olduğunun altını çiziyorlar. Kolektif, üniversitelerdeki neoliberal dönüşüme karşı sol politik zeminde mücadele ederken aynı zamanda öğrencilerin kendi aralarında sosyal ilişkiler geliştirmelerine de önem veriyor; kültürel ve sportif etkinlikler düzenliyorlar. Özellikle büyük kent üniversitelerinde örgütlenmiş olan Kolektif, söyleşi, film gösterisi, tiyatro, edebiyat söyleşileri ve spor etkinlikleri organize ediyor.



Öğrenci Kolektifleri, üniversitelerde gerici-liğe karşı bilimi, aklı ve özgürlüğü savunurken harç ücretleri ile barınma, beslenme, ulaşım ve ders kitapları gibi üniversite eğitiminin devamını sağlayacak olan temel ihtiyaçların da kamu hizmeti olarak devlet tarafından karşılanması gerektiğini savunuyor. Bu görüşlerini özellikle hükümet üyelerine iletmek için çeşitli eylem yollarına başvuruyorlar. Başbakanın rektörlerle yaptığı

Dolmabahçe toplantısına katılmak istemeleri de bunlardan biriydi.

Kuşkusuz Öğrenci Kolektiflerinin mücadele alanı sadece öğrenci olmanın yarattığı sorunlarla sınırlı değil: Öğrenciler, emperyalit politikalara karşı barışı ve dünya halklarının kardeşliğini de savunuyor.

5-6 Ocak günü, çeşitli üniversitelerden gelen öğrencilerin katılımıyla ODTÜ’de “Özerk-Demokratik Üniversite Sempozyumu” düzenleneceği duyurusu önceden yapılmıştı. Sempozyum, öğrenci istemlerini birinci elden dinleme bakımından önemliydi. Eleştirel Pedagoji olarak izlenimlerimizi yansıtmak üzere dergimizin baskısını birkaç gün erteledik.

Ancak öğrencilerin Demokratik Üniversite” istemlerini açıklamak ve son günlerde gelişen öğrenci eylemlerine karşı polisin şiddet kullanmasını protesto etmek için tercih ettikleri yer iktidar partisi AKP’nin Genel Merkeziydi. ODTÜ’nün Eskişehir yoluna açılan ana giriş kapısında toplanan bin kadar öğrenci, birkaç yüz metre mesafedeki AKP Genel Merkezi önüne yürüyemeden protesto etmeye hazırlandıkları polis şiddetiyle karşılaştılar. Polis, öğrencilerin yürüyüşünü tazyikli su, gaz bombası ve cop kullanarak önledi. İçişleri Bakanı Beşir Atalay, öğrencilerin tazyikli suya direnemeyip yere düşmesini “Polis copları karşısında numara yapıyorlar, kendilerini yere atıyorlar?” sözleriyle yorumladı.



5 Ocak 2011 günü ODTÜ’de “Demokratik Üniversite” istemiyle öğrencilerin AKP Genel Merkezine yürümek istemeleri, Kasım ayında İngiltere’de 130 bin üniversite öğrencisinin katıldığı ve iktidardaki Muhafazakar Partinin merkezinin işgal edildiği eylemi akla getirdi. Bu, henüz aynı kitleselliği yakalayamamış olsa da Avrupa üniversitelerindeki öğrencilerle, Türkiyeli öğrencilerin mesaj ve eylemlerinin örtüştüğünü gösteriyor. Tabi her iki kutuptaki öğrenciler eleştirilerini, üniversiteleri adına kaygı duydukları sorunların kaynağı olarak mevcut siyasi iktidara yöneltiyorlar.

Türkiye üniversitelerinde, Batı’dan farklı olarak ekonomik ve sosyal beklentilerin arasına “anadilinde eğitim”in siyasal bir istem olarak girmiş olduğunu görüyoruz. Bir öngörü olarak belirtmek gerekir ki bu farklı söylemin susturulması, polisiye yaklaşımın dışında “milliyetçi öğrenci”lerin devreye sokulmasını getirecektir. Nitekim, bir önceki tümceyi tamamladıktan sonra Cumhurbaşkanlığı Abdullah Gül ile bir gün sonra öğle yemeği yiyecek Gazi ve Bilkent Üniversitelerinden iki öğrencinin tv konuşması bizim bu öngörümüzü doğrular nitelikteydi. Bu iki terbiyeli öğrenci, kendi üniversitelerinde benzer olaylar olmamasını “milliyetçi Türk gençleri” olmalarına bağlarken anadilinde eğitim isteyenlerin kışkırtıldığı görüşündeydiler.

Mümtaz'er Türköne



Polisin orantısız gücü

Karşımızdaki bir patoloji. Aklı başında herkesin bu patoloji karşısında bir hekim gibi soğukkanlı davranması lâzım. Soğukkanlı, sabırlı ve tarafsız. En başta da devlet otoritesini kullanan polisin. Aksi takdirde bu patoloji bulaşıcı hale gelebilir.

Son
sum
oluy
ama
nın
1



“Öğrencinin saldır-gana, protestonun şiddet gösterisine, yürüyüşün vandalizme dönüşmesi de konuşulmalı.”

Akif Beki

Polise aslan baskıncıya kuzu

✚ Radikal

STAR

MEHMET ALTAN

mehmetaltan@stargazete.com



★ ★ ★
Donanımı olmadığı için fikrini medeni bir şekilde beyan etmekten yoksun ve kaba kuvvete meyilli bir toplumsal algı...
Siyasal iktidara sapına kadar düşman ve İttihat ve Terakki metotlarından medet ummaya devam eden odaklar...



NEDEN OLMASIN

NABİ YAĞCI

Taraf

Oysa gençlerin, dün olduğu gibi bugün de, kendilerini halkın gözünde itibarsızlaştıran anlamsız ve saldırgan eylemlere itildiğini görüyoruz. Böyle başlıyor yani önce yumurta, boya, zerzevat atımıyla sonra taşlı sopalı saldırılara dönüşüyor. Daha ötesini söylemek istemiyorum. Üstelik fikirlere tahammülsüzlük gösteren bu gençler bir de “sol” bir kimlik taşıyorlar ki asıl can sıkıcı olan budur. Solun zaten “halkla buluşmak” diye yapısal, aslî bir problemi varken, solun “hâlî, ahvalî” tartışılıyorken bir kısım solcu gencin bu tür saldırganlıkları, sol adına üzüyor insanı.

Birbirini tetikleyen öğrenci gençliğinin eylem ve protestoları, muhafazakar çevrelerde kısa süreli bir şaşkınlık yaşanmasına yol açtı. Başbakan ve iktidar partisi üyeleri, şaşkınlıklarını, öğrencilere karşı hukuk dışı ve “orantısız” şiddetine rağmen polise destek vererek atlatmaya çalıştılar. Üniversitelerde gelişen ekonomik ve sosyal gerekçelere dayalı protestoların diğer sınıf hareketlenmelerinin işaret fişegi olabileceğini sezen okumuş yazmış sağcı “aydın”lar ise hükümetin sert önlemlere başvurmasını cesaretlendirecek ortak bir söylem geliştirdiler.

Gençliğinde öğrenci hareketlerine katılmış kimi eski solcular da hem nalına hem mihına vuran yazılarıyla zarar görmesini istemedikleri AKP hükümetini kendi deneyimlerine dayanarak uyarma gereği duydular.

İktidar ve ona destek veren yazar çizer takımının bu tutumu kuşkusuz, 12 Eylül 2010’da halkoylaması ile gerçekleştirilen Anayasa değişikliği ile varılacağını vaadettikleri “ileri demokrasi” ile çelişiyordu. Gerek Hükümet gerekse muhafazakar gazete yazarlarının kullandıkları şiddet dili ve üniversite gençliğinin AKP iktidarına karşı “kışkırtıldığı” şeklindeki yorumları, bu çevrelerin demokrasi, özgürlük ve insan hakları gibi değerlerle ilişkisinin kıl ipe bağlı olduğunun göstergesidir.

İktidar dilini kullananlar, sözcüklerin arasına polisin kullandığı şiddeti “orantısız” bulduğunu sıkıştırsa da genel yaklaşımları öğrencilerin susturulması yönündeydi. Onlara göre öğrenciler, başka yöntemlerle susturulmalıydı.

Buna rağmen medyanın aklıbaşında yazarları “Galiba gençler bir şey söylemek istiyor, onları dinlemek gerek” görüşünü öne çıkarabildi.

AKSAM

Eski patoloji nüksedince!

Bu günlerde demokrasi korosuna nasıl da totaliter tınılı çığlıklar katılmaya başladı? Çoğunlukçu demokrasimiz otoriterleşiyor derken süratle totaliterleşmeye doğru yöneliverdi.

Siyasi, toplumsal hayat ve doğa dahil tüm yaşam alanlarını tahakküm altına alan ve tek kendi doğrusuyla kuşatan totaliter anlayış, başka bütün doğruları “hastalık” diye niteliyor.

Neoliberal iktidar blokunun sivil

İTİRAZ, nihalkemaloglu@gmail.com



NİHAL KEMALOĞLU

Cumhuriyet

ONUNCU KÖY

BEKİR COŞKUN

Üniversiteler...

Onlar köşe yazarı değil... Susturamazsınız... Kovdurtamazsınız, patronları yok, patronların ihale mihale işi yok... İkiyüzlü ve yalaka değiller... Cumhurbaşkanı'nın uçağına binme dertleri olmaz, dolmuşa biner garibim, olmadı yürür de gider...

★
Üniversiteleri susturamazsınız... İşadamları değil üniversiteler... Yatırımları ceplerindeki buruşuk yirmilik, bilemediniz ellilikler... Mülkleri bir çanta, bir yurt dolabındaki iki tişört, bir pantolon... Diyelim ki üzerlerine vergi mütteğilerini gönderseniz, çıkamazlar o çaresizliğin, umutsuzluğun içinden, ağlayarak dönerler...

★
Onları susturamazsınız... YÖK başkanı değiller... Himmet beklemeyiz, ki minnet duysanlar... Ne rektördür onlar, ne dekan... Kibirli ve mağrurdurlar... Gururları boylarından büyüttür... Eh, doğal olarak dilleri de ayakakbıllardan...

★
Susmazlar... Bürokrat değiller... Mesela makam mevki sahibi... Masa okulun malı, birisi alıp götürmesin diye bank yere çakılı... Lojman; bir odada dört kişi... Makam aracı; bir çift eski spor ayakkabı, teki dışışılı...

★
Üniversiteleri susturamazsınız... Hani olsalardı milletvekili... Ne yeniden aday olmak için baş sallama



Öğrencilik “cahillik” midir?

Üniversite öğrencilerinin eylemleri karşısında Türkiye, anlaşılabilir bir şaşkınlık yaşıyor. Bize göre şaşkınlık iki nedene dayanıyor: Üniversite öğrenciliği kavramının neye tekabül ettiğini henüz anlamamış olmak; 12 Eylül Faşizminin devam ediyor olmasını sisteme yönelik itirazları engelleyeceğini düşünmek.

İlkinden başlayalım: Egemen dil, hâlâ gençliği kendine özgü düşüncesi ve tutumu bulunmayan, yönlendirmeye (onların deyimiyle kışkırtılmaya) açık “saf” çocuk olarak görüyor. Bu yaklaşımı, otoriter zihniyeti temsil edenlerde görmek şaşırtıcı değil. Çünkü dünyanın her yerinde otorite, gençliği, insanın acemilik dönemi sayar ve onun ıslah edilmesi gerektiği savını kullanır. AKP Hükümetinin *tekdir* (azarlama) ile uslandıramadığı öğrenci gençliğini köteklerle susturma niyeti/girişimini buna bağlamak yanlış olmaz.

Hükümetin öğrencilere yönelik şiddetini orantısız bulup eleştirmesine rağmen öğrenciler hakkındaki yargısını egemenin bu anlayışıyla besleyenler de var. Bunların bir kısmı, iktidarla kurdukları ilişkinin öğrenci eylemleriyle bozmasından korkuyor. Geçmişle *kesin hesaplaşmasını* tamamlamayıp eylemlerin kendi siyasi tercihini açık etmesinden rahatsız olanları da belirtmek gerek. Bunlardan biri “SBF öğrencilerinin eylemine bunca tepki sağlıklı düşünce alameti değil. Ben bugün SBF öğrencisi olsam, o gençlerin yaptığıнын aynısını yapardım. Zaten SBF öğrencisiyken ve hem de SBF Öğrenci Derneği Başkanı olarak öyle yaptım.” gibi kutusal sözlerinin ardından şunu diyebiliyor. “Evet, yanlış yapmıştık. 18-23 yaş arası insanların o tür yanlışlar yapmalarından doğal ve anlaşılabilir ne olabilir ki? Gençlik çağındaki insanlara, bu arada SBF öğrencilerine biraz tahammül göstermek gerekir.” Bu satırların sahibi (Cengiz Çandar) uzun yazdığı için genellikle mantık bütünlüğüne ve ifadeler arasındaki bağlantılara dikkat etmiyor. Hem “21 yaşındayken yaptığımı bu günkü aklımla yine yaparım.” diyeceksin hem

de “18-23 yaş arası insanların o tür yanlışlar yapmalarından doğal ve anlaşılabilir ne olabilir ki?” diyeceksin, ne demekse...

Bu, gençliğin sadece eylemlerini değil, genel olarak tüm düşünce ve davranışlarını kusurlu gösteren bir yaklaşımdır. Doğal olarak gençlikten gelen istemlere kulak asılmamalıdır ve aşırılıkları terbiye edilmelidir.

Şaşkınlığın ikinci nedeni olarak 12 Eylül Faşizminin toplumu “kanaatkâr” kılmış olmasına bağlamıştık. Egemen yaklaşım, 12 Eylül düzeninin devamını, itirazı engellemenin güvencesi olarak görüyor ve buna rağmen öğrencilerin söz hakkını kullanma isteğini hayretle karşılıyor. Ve bundan dolayı 30 yıl önce paşalar tarafından kullanılan jargonu yeniden okuyor. “Marjinal”, “illegal”, “kışkırtma” falan... İktidarı elinde tutanların bu evrensel tehdit dili ile anlatmak istedikleri gayet açık: Marjinal ise dikkate alma, illegal ise yok et, kışkırtma ise kışkırtana yönel.

Sözcüklere bu anlamları biz yükledik. Devlet dilinde, yüksek perdeden açılımı şöyle: “*Bunların hangi yapının mensubu olduklarını bizler tahmin ediyoruz. ...Bu tür adımlar atıldığı sürece görevi güvenlik olan, emniyet olan polisimiz de ortaya gerekli tavrını koyacaktır* (Başbakan, RTE). *Gençliğin heyecanını anlarım ama ölçüyü kaçırmamak gerekir. O zaman düzensizlik, hoş olmayan manzaralar ortaya çıkar. Dengeyi korumak gerekir* (Cumhurbaşkanı Abdullah Gül). Üzücü olan, faşizme ait bu dili kullanan Başbakan R.T. Erdoğan’ın “Öğrenciler faşizm özentilerini daha fazla göstermeye başladılar.” sözünün teşhir edilememesi.

“Cahillik” bulaşıcı mıdır?

Gençliğin, bugününü çekilmez kılanlara ve geleceğe ilişkin umutlarını kırınlara itirazı yaygınlaşarak devam edecek gibi gözüküyor. Onları “şımarık imtiyazlı veletler”, “devrimcilerin yoldan çıkardığı masumlar” gibi küçümseyici söylemlerle görmezden gelenler; “illegal” örgütlerin “kışkırttığı” “marjinal” gruplar olarak “etkisiz hale” getirmek için can atanlar gençliğin neden ekonomik krizlerin toplumu bunalttığı dönemlerde “cahilce” davranışlar gösterdiğini

sorgulaması gerekiyor. “Cahillik” bulaşıcı mıdır ki Batı’dan sonra bizde de zuhur ediyor?

2010’a damgasını vuran ve son bir ayda ekranlara yansıyan öğrenci eylemlerine baktığımızda bunun böyle olmadığı, öğrenci gençliğinin ekonomik ve sosyal hayattaki daralmaya baş kaldırdığı kolayca anlaşılacaktır.

Fransa’da hükümetin emeklilik yaşını artırma ve “kemer sıkma” politikalarını; **İtalya’da** üniversitelerde bütçe kısıtlaması ve özelleştirme amaçlı “reform” tasarısını; **İngiltere’de** hükümetin üniversite harçlarını artırma ve eğitim bütçesini kesme planını; **Yunanistan’da** hükümetin bütçe açığının daraltılması amacıyla sosyal haklarda gerilemeye neden olacak ücretlerde indirim gitmesini; **Hollanda’da** (Amsterdam’da) **hükümetin** eğitim harçlarını yükseltmesini protesto ederken **Türkiye’de** eğitimin parasız olması, harçların kaldırılması; YÖK’ün kaldırılarak üniversitelerin özerk, özgür ve bilimsel araştırmalar yapan yerler olmasını isteyen öğrenciler neden kışkırtılmış olsun...

Üniversite sınavına giren her üç öğrenciden ikisinin açıkta kaldığı, üniversiteye girenlerin ise işsizlik korkusu yaşadığı (30 bin öğretmen atamasının yapıldığı gün 300 bin öğretmenin atanma umudunu yitirdiği) bir ülkede politikacıların neden protesto edildiği değil, neden protesto edilmedikleri tartışılmalıdır.



Mustafa Kemal Coşkun*

coskun_mkemal@yahoo.co.uk



Öğrenciler neye karşı?

Öğrenci protestolarının en öğretici yanı, bu ülkenin liberallerinin “özgürlükçülüğünün” de bir sınırının olduğunu göstermesi oldu. Yok, patolojik bir tavır; yok, hamilenin eylemde ne işi var; yok, orantısız protesto derken liberallerin özgürlükçülüğünün sınırını iktidarla ilişkilerin belirlediği gün gibi ortaya çıktı ve sırf bu nedenle bu ülkenin liberallerinden utanmamak elde değil.

Kimsenin, öğrencilerin taleplerini ve söylemlerini tartışmaya niyeti yok. Öğrenciler ne istiyor? Sadece öğrencileri değil, aynı zamanda akademisyenleri de rahatsız eden eğitimdeki değişim ve dönüşümün anlamı nedir?

Öncelikle, eğitimin toplumsal eşitlik, adalet ve hareketlilik gibi geleneksel işlevleri giderek ortadan kalkıyor ve bunun yerine içeriği büyük ölçüde piyasanın talep ve ihtiyaçları tarafından belirlenen, böylece de rekabete dayalı girişimcilik kültürüyle yetişmiş bireyler oluşturmaya çalışan bir kurum haline getiriliyor. Son yıllarda sürekli “övgüyle” bahsedilen “Türkiye değişiyor, dünya değişiyor” laflarındaki “değişim ve dönüşümün” eğitim açısından

asıl anlamı, eğitimin işlevinin “toplumun yeniden üretimi”nden “kapitalizmin yeniden üretimi”ne doğru evrilmesinden başka bir şey değil. Son dönemde teknokentlerin önem kazanmasına, özelleştirme politikasıyla eğitimin bir meta haline getirilmesine, aydınlanmacı birey modelinin yerini küreselleşmeçi liberal bireyin almasına ve böylece de olasılıkçı ve relativist bilme ve öğretim yöntemlerinin giderek yaygınlık kazanmasına bakıldığında bu dönüşüm çok daha açık biçimde görülebilir.

“Değişim ve dönüşüm” sadece bununla kalmıyor elbette. Pek doğal olarak bilimsel çalışmanın içeriği ve niteliği de buna bağlı olarak “dönüşmektedir”. Üniversite eğitiminde artık bilimsel araştırmada itici güç olarak “merak” demode oluyor. Araştırmaları bunun yerine sanayi ve hükümet hizmetinde ya da bunların faydasına olacak bir biçimde gerçekleştirmek gerekiyor. Yani sadece eğitim sistemi değil aynı zamanda bilimsel çalışma da piyasacı ve özel çıkarı dikkate alan bir biçime büründürülmeye çalışılmakta. Üniversiteler bir kez pazara açıldığında, diyelim yabancı dille eğitim verme, anlaşmalarla öğrencileri yurt dışına gönderme; yüksek puanla tercih edilen bir okul olma, yabancı dilde yayın yapma gibi üniversite olmakla hiçbir zorunlu bağı bulunmayan nitelikler değerli kılınmaya çalışılıyor. Bu tür bir anlayışla yetiştirilen bireyin de pek doğal olarak piyasa kurallarına derinden bağlı olması istenecektir.

İşte, öğrencilerin itirazlarının temeli de burada yatar. Biraz daha açacak olursak, piyasa kurallarına derinden bağlı insan tipi, risk alarak rekabete girebilen ancak ne kadar “esnek” ise rekabet yeteneği de o kadar artan, dolayısıyla esnekleştiği ölçüde iş bulabilen; esnek olmak için de sözüm ona sürekli kendisini yenileyen (elbette ki yaşasın “yaşam boyu eğitim”) ve seyyar, yani iş değişikliklerine hazır, bu nedenle de “ne iş olsa yaparım”ı ilke edinmiş, bu söylemi benimsedikçe de piyasada değeri artan bir insan tipi olacaktır. Elbette ki çalışanlar için bu esnekliğin sonucu, tıpkı Sennett’in dediği gibi, “yaşam boyu iş güvencesinin yok olması; sürekli iş ve şehir değiştirerek yön duygusunu yitirmek; istikrarlı işlerin yerini geçici projelere bırakması ve bir işten diğerine, dünden yarına sürüklenen yaşam parçacıklarından beslenen, rekabetin körüklediği 'güvensizlik' ve 'kayıtsızlık' duygusu”ndan başkası değildir.

Bu durumun birçok insan için yarattığı en önemli sorun işsizliktir, işsiz kalma korkusudur ve pek doğal olarak işsiz insan, mesleği/uzmanlığı ne olursa olsun “ne iş olsa yapmak” isteyecektir. Tıpkı, Ziraat Fakültesi mezununun ilkökul öğretmeni yapılması, beden eğitimi mezununun polis olması gibi. Elbette ki bütün bunların üzeri KPSS, uzmanlık sınavı, devlet memurluğu sınavı denilerek örtülecek. Doğrusu, sınav sayısı arttıkça bir taraftan rant savaşları da artacak (ve yine, yaşasın “dershaneler”), diğer taraftan sınavların kendisi hem insanların işsizliğinin temel nedeni olarak gösterilecek hem de sınavı “kazanmak” ile emekçiler, rutinleştirilmiş belli bir teknik beceriye sahip bireylere indirgenecektir. Böylece esnek kapitalizm, insan hayatının bütününe hükmetmeye başlayacak, hem yaşadıkları an hem de gelecekleri konusunda tedirgin bireyler yaratarak hiçbir ideale/amaca bağlı olmamaya, yok eğer böyle bir ideali varsa bile ondan vazgeçmeye zorlayacaktır. İşte kimi liberal köşe yazarlarının ve hükümet üyelerinin öğrencileri ideolojik davranmakla suçlamalarının anlamı tam da burada ortaya çıkar.

Öyleyse artık şunu söyleyebiliriz; böylesi bir süreç, insanı her “iktidar” karşısında korku içinde yerlere kapayan, yukarıdaki bu güç her ne ise onu hissettiğinde biat eden güçsüz bir nesneye çevirecektir. Bu durumun zorunlu sonucu, “güçlü” olanın hizmetkârı olmaktan başka bir şey değildir. Lakin böylesi bir esnekliğin, pek doğal olarak bir sınırı,

ucu/bucağı yoktur. İnsanı, girdiği kap her ne ise tamamen onun biçimini alan bir sıvıya döndürene kadar da devam edecektir. Elbette ki bütün bu anlattıklarımız, küresel sistemin temel paradigmaları olan “demokrasi ve insan hakları”, bilgi ve teknolojiye dayalı “verimlilik” ve “serbest piyasa” söylemleriyle pazarlanacaktır. Ve daha şirin/meşru/kabul edilebilir gözükme adına, bütün bu esnek çalışma koşulları dayatmasına hep bir ağızdan “toplam kalite yönetimi” denilecektir.

Söylemeye bile gerek yoktur ki bütün bunlarla mücadele etmeye girişen insanın yaptığı, ödüllendirilecek bir şey değil, fazladan bir onurluluk hiç değil, nesne olmaktan çıkıp özne olmak, yani olsa olsa insan olmanın gereğidir. Ve bugün öğrenci eylemlerinin bize anlattığı şey, tam da bu nesneleştirmeye karşı özne olma mücadelesinden başka bir şey değildir ki, onları eleştiren liberal “özgürlükçüler”in tersine bu öğrenciler rahat rahat aynaya bakabilirler.



Kemal İnal

EĞİTİMİN GÜNDEMİ:

Neoliberal parkurda koşar adım... Ama nereye?

dır. Biz Eleştirel Pedagoji’de bu uygulamaları deşifre ederek yeni bir demokratik kamusal eğitimin imkanlarını arayacağız.

Eğitimde dinselleşme gündemi

Türkiye’de eğitim gündemi çok yüklü. Politika gibi. Eğitimle ilgili haberlerin çokluğundan bunu anlamak mümkün. Değişim her alanda. Fakat eğitimle ilgili değişimler bize neyi ifade ediyor? Türkiye’nin eğitim sistemi son yirmi yıldır yeniden yapılandırılıyor. Reformist politikalarla. 1990’ların başlarında TÜSİAD raporlarıyla talep edilen değişim 2002’den itibaren AKP ile oldukça hızlanmış durumda. Kamusal eğitim her geçen gün yara alıyor; devlet kendi okullarına yeterli ödenek ayırmazken gereksiz yere birçok alanda süslü yapılar (örneğin, İstanbul’da büyük adliye sarayı, yine aynı kentte büyük bir camii, dereleri kurutan HES’ler vb.) inşa ediyor. Eğitim emekçileri, öğrenci ve veliler bu değişimin ne derece farkındalar acaba? Dergimiz Eleştirel Pedagoji, bu sayıdan itibaren üçüncü yıla giriyor. Artık bundan böyle dergimizin her sayısında, aşağıda olduğu gibi, haber-yorum ağırlıklı bir bölüm olacak. Derdimiz, bu eğitsel gündemi eleştirel pedagojik açıdan anlamak, eleştirmek ve çözüm önerilerini sıralamak. Öğretmen, öğrenci ve veliler, akademisyenler, eğitim uzmanları bu yoğun neoliberal eğitim uygulamalarına karşı yeterince seslerini yükseltmiyorlar, çünkü bu uygulamaların ne derece sistemli olduğunun farkında değiller. Seslerini yükseltenler ise maalesef bir avuç öğrenci ve öğretmen; öğrenciler zaten slogan düzeyinde eylemlerle seslerini duyurmaya çalışıyor ama tutuklanıp hemen hapse atılıyorlar. Türkiye’nin eğitim gündemi, yakından takip edilmeli ve tek tek olaylar bir sistem içinde anlaşılmalı-

Evet eğitimimiz bir yandan neoliberalizmin öte yandan da (Sünni) bir din söyleminin, daha doğrusu din ağırlıklı öğretim politikalarının etkisi altına girdi. Neden? Aslında bu süreç 1990’ların başlarında ABD’de başladı. Orada baba Bush, dünyaya yeni şekil verecek neoliberalizmi muhafazakarlıkla yoğurmaya başladı. Peter McLaren ve Nathalia Jaramillo, bu süreci Pedagoji ve Praksis adlı kitaplarında ayrıntılı biçimde anlatırlar. AKP, bu geleneğin Türkiye’de en güçlü temsilcisi olduğu için hâlâ iktidarda. Neoliberalizm piyasaları denetim altında tutarken, muhafazakarlık ya da yeni muhafazakarlık da zihinleri tutsak almış durumda. Eğitimde neoliberal gündemi müfredat, ders kitapları ve çeşitli eğitsel materyallere taşıyan “reformist politika”lar, eğitim öznelerinin özelde, emekçilerin genelde bu dalga karşı koymaması için birçok süslü, havalı ve etkili kavramı (öğrenci merkezli pedagoji, rehber öğretmen, bilgi inşa etme, öğrenmeyi öğrenme, yaşam boyu öğrenme, çoklu zeka, per-





formans ve etkinlik ödevleri, otantik ölçme-değerlendirme vs.) Türkiye eğitim sistemine boca etti. Eğitim Sen içindeki liberal sol, uzun süre bu yenilikleri savundu ama hatalarından dönmeleri için AKP'nin diğer eğitim politikalarının hayata geçmesini görmeleri gerekecekti. Evet, eğitimde nereye gidiyoruz? Bunu son iki ayda basında yer alan birkaç haberle irdeleyelim.

Türban artık üniversitelerde serbest! Yakında ilköğretimde de sergilenecek mi?

Evet, serbest. Serbest ama yasal bir düzenleme yapılmadan serbest. "Başörtüsü" olarak ifade edilen, kadın öğrencilerin saçlarını kapatmasıyla ilgili olan bu örtünme (tesettür) biçimi, aslında basit bir giyim tercihi ile ilgili olsa sorun olmazdı. Ama öyle değil. Eğitim sistemimiz adım adım, (neo)liberal bir hava içinde muhafazakarlaşıyor. Kuran'da bile bu tür bir örtünmeyle ilgili emir olmadığını birçok din alimi söylüyor. Ama YÖK başkanı sosyoloji profesörü Yusuf Ziya Özcan, üniversitelerde öğretim üyelerini korkutarak, çoğu zaman etkisizleştirerek türbana giden "özgürlük" yolunu açtı. Peki bu bir özgürlük mü? Konuya insan hakları açısından baktığınızda ya da biçimsel olarak öyle gibi görünüyor. Ama bir kumaş parçası olarak türbanın simgelediği değerler sistemi, kadını özgürleştirmek bir yana, başka bir otoritenin-Tanrı-emri altına sokarak ataerkinin (kocasının, babasının, ağabeyinin, amca

Milli Eğitim Şurası'nda muhafazakar refleks: 28 Şubatın rövanşı mı?

Kasım ayı başlarında toplanan ve "Eğitimde 2023 Vizyonu" temalı 18. Milli Eğitim Şurası yine bildik gerici tartışmalara ve kararlara sahne oldu. Eğitim çevreleri Şura'ya AKP yanlısı eğitimci ve akademisyenlerin çağrıldığını iddia etti. Eğitim Sen, bilinen cins ayrımcı bakış açısının Şura'da dile getirileceğini iddia ederek toplantıları boykot kararı aldı.

Şura'da ilköğretimin "kesintili" olması, ilk ve ikinci kademenin ayrı binalarda eğitim görmesi talebinin kabul edilmesi, aslında tipik bir 28 Şubat postmodern darbesine karşı rövanşist mantığı sergiledi.

Bu kesintili talebin ardındaki muhafazakar düşünceyi görmek gerekir. Buna göre ikinci kademedeki öğrencilerin fiziksel gelişimi ve yaşı, anlaşılan MEB bürokratlarını telaşa sokmuş. İlköğretimdeki kız öğrencilerin fiziksel gelişimden erkek öğrenciler adına ürken bu muhafazakar bakış açısı, cins ayrımcılığına devam ediyor.

Şura'da kendileri hakkında karar verilen öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin olmaması, MEB'in nasıl bir demokrasi anlayışına sahip olduğunu gösteriyor. Çözüm: Şura'lara son verilmeli; tüm eğitim bileşenleri, başta öğretmen, öğrenci ve veliler olmak üzere MEB'i yönetecek demokratik yapının nasıl olacağına karar verme hakkına sahip olmalıdır. Milli Eğitim Şuraları yerine Demokratik Eğitim Konseyi kurulmalıdır.

ve dayılarının vd.) denetimi, yönlendirmesi ve tasarrufu altında tutmaya devam ediyor. Türban özgürleştirebilir mi kadınları? Oysa, eğitim özgürleştirmeli, yabancılaştırmadan kurtarmalı, insanı yaratıcı potansiyellerine ilişkin bilinçlendirmeli, hayata dair her türlü konuda (eşitsizlik, ayrımcılık, ırkçılık, cinsiyetçilik vb.) bilgilendirmeli. Türban, bütün bunların üstünü örtüyor. Türbanlı öğrencilerin bu ayrımcılıklara ilişkin hiçbir eylemi ve düşüncesi olmadı. Madem türban özgürlük konusu, neden bu özgürlük tek bir konuda, daraltılarak algılanıyor. Özgürlükler bir bütündür; insan bütün baskılardan kurtulmadığı sürece tam anlamıyla özgürleşemez. Mesele, türbanın bir nesne olarak kendisinden ziyade, örttüğü, üzerine kapladığı özgürlük anlayışıdır. Türban özgürleştirseydi, bütün İslam ülkelerinin halkları özgür olurdu.

Son olarak, Mersin’de Hizbullah davasından yargılanan bir baba, ilköğretim öğrencisi 13 yaşındaki kızını başörtülü olarak zorla derse soktu. Kız çocuğu zorla derse girdikten sonra uyarılara aldırmayıp sınıfta kalmaya devam edince tüm sınıf, öğretmenle birlikte bahçeye çıkıp derse orada devam etmişti. Cumhurbaşkanı’nın eşi, ilköğretim öğrencisinin kendi isteğiyle türban takmaya çağını, yani bu işte ebeveynin baskısının olduğunu ileri sürdü. Eşi de kendisine destek vermişti. Bu durum AKP hükümetini fena halde kızdırdı. Olay, hükümet tarafından provokasyon olarak nitelendirildi. Oysa, provokasyon değil, toplumsal evrimin geldiği doğal bir noktaydı burası. Trajik olan yanı, reşit olmayan bir kız çocuğunun daha o yaşta din gibi mistik bir konuda kafasının şekillendirilmesiydi. Seçim hakkı olmayan, olsa bile din gibi karmaşık bir konuda doğru düzgün bir karar vermeyecek olan bu çocuk, devlet ile baba arasına sıkışmıştı. Kız çocuğu aslında ikisi de erkek olan egemen (devlet ve baba) arasında sıkışıp kalırken, ondan çocuk olması değil, bir an evvel “kadın” olup “çocuk” doğurması ve bu arada üretme değil, erkek egemen dünya için bir “doğurma makinesi”ne dönüşmesi isteniyor. Başbakanın dediği gibi, en az üç tane doğurması gerekiyor. Cihada asker mi lazım?

Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi

Din ve ahlak alanları değerlerle ilgilidir. Yapılması gerekenlerle, yapılmaması istenenler bu iki alana girer. İki alan da görelidir. Normatiftir, hukuk gibi. Birine göre din ve ahlak açısından ayıp, günah, kötü olan bir başkasına göre olmayabilir. Dolayısıyla bu görelilik alanlar ayrı kimlik tercihlerine işaret eder. Birine göre ahlaki olan bir başkasına göre ahlaksızlık oluyorsa-ki öyledir-o zaman herkese standart bir ahlak anlayışı dayatmak, otoriterlik olur. Pedagojik otoriterliktir bunun adı. Hiçbir devlet, belli bir din ve ahlak anlayışını yurttaşlarına standartlaştırıp dayatma hakkına sahip değildir. Değerler alanı, insanların özeli-aile, kişilik, yakın çevre vb-ile ilişkili olmalı ve herkesin kendi değerlerini özgürce oluşturmalarına izin verilmelidir. Oysa bizim eğitim sistemimizde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi, 12 Eylül Faşist Askeri Darbesi’nin bir yadigarı, bakiyesi olarak Alepleri, ateistleri, agnostikleri, Hristiyanları, din ile ilgisi olmayanları zorla endoktrine etmeye devam etmektedir. Nedir bu? Özgürlük ihlali. Aslında neoliberal muhafazakar ittifakın bir politikası bu. Din bilgisi bizi aydınlatır mı? İki bin yıl önce formüle edilen mistik düşünceler 21. yüzyılda hangi işimize yarar acaba? Ahlak keza. Var mı herkesin üzerinde anlaşabildiği ahlak yasaları? Musa’nın on emrinden biri “öldürmeyeceksin”dir. Peki bize din ve ahlak pompalayan devletler her gün insan öldürmeye devam etmiyor mu? Savunma bakanlıklarının asli görevi saldırmak ve öldürmek değil mi? Bu ders zorunlu olmaktan çıkarılmalı ama daha önemlisi, müfredatlarda böyle bir ders olmamalı. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi okullarda okutulmamalıdır. Dinsel değerler, isteyenlerce evde öğrenilmeli, öğretilmelidir. Ahlak ise hümanist ve laik bir içerikle “Etik” adı altında yeniden düzenlenmelidir. Neyin etik olduğu neyin olmadığı, sadece bir tartışma konusu, bir zihin jimnasitiği, bir aydınlanma meselesi olmalıdır. Kaldı ki, kendi başına etik tartışmanın hiçbir anlamı yoktur. Etik ancak, eşitlik, ayrımcılık ve başka özgür bir dünya tartışması açısından anlamlı olabilir.

Alevilik müfredatta yer aldı mı?

Din dersi programında Alevilikle ilgili bilgilere yer verildiği bilgisi doğru değil. Zaten AİHM, Danıştay ve yerel idare mahkemelerinin kararları da bu doğrultuda. Devletin din kepenkleri Alevilere hâlâ kapalı. Cemevleri hâlâ ibadethane olarak kabul edilmiyor, Aleviliğe bir folklor konusu olarak bakılmaya devam ediliyor, Diyanet tek bir mezhep için çalışıyor, Alevi öğrenciler kendi ibadetlerini değil, Sünni ibadetleri yapmaya zorlanıyor, Alevi köylerinde camiler hâlâ yerli yerinde duruyor, en önemlisi de Alevi inancını aşağılayan önyargılar, klişeler ve kalıpyargılar yeniden üretiliyor. En kötüsü de, en son Maraş anmasında görüldüğü gibi, faşistler bir yandan Alevilere çiçek uzatırken öte yandan da Maraş'a 1977'de öldürülen 110 canlarını anmaya gelen çoğu kadın, çocuk ve yaşlı alevi, ülkücü grup tarafından linç edilmekle tehdit ediliyor.

Oysa oynanan bir oyun var. Kimse, hele Sünni muhafazakar ve faşistler, Aleviliğin kitabını yazamaz. Nasıl Aleviler Sünniliğin kitabını yazamazsa, yazmazsa, Sünniler de Alevi değerlerini pedagojik açıdan yazamaz, yazmamalıdır da. Kaldı ki, Alevilik, bir dersin konusu olarak okullarda okutulmamalıdır. Müfredatı ve kitabı da olmamalıdır. Çünkü laik bir eğitim sisteminde hiçbir din, mezhep ve ahlak dersi okullarda öğretilmez. Bu, devletin görevi olamaz. Değerlerle ilgili alanlar, resmi kurumun değil, sivil alanın işi olmalıdır. Kaldı ki, bu değerlerin folklorik anlamı bir önem arz etse de, insan kafasını özgürleştirmeyip taassubun altına sokan her tür mistik düşünce toplumsal değerlerden ayıklanmalıdır.

İnsanı yabancılaştırıp, onu adeta kendine aciz, ilahi otoriteye kul haline getiren, acılarının nedenini sömürülmesinde değil, yeterince ibadet etmemekte bulan mistik düşüncenin insana verebileceği hiçbir şey olamaz. Din ve ahlak, bir yabancılaşma biçimidir. Pedagojinin ilgisi bu iki alana ancak bu bağlamda olabilir. Ama özgürleştirici bir pedagoji, bu yabancılaşma biçimlerinin aşılmasında baskıcı değil, bilinçlendirici olmalıdır.

Öğretmen eğitim gündeminin neresinde yer alıyor?

Tam merkezinde, ama sorunlar yumağının göbeğinde. Bir eğitim sendikasının araştırmasına göre öğretmenlerin % 80'i kredi kartı ve banka borçlarından dolayı tam anlamıyla iflas etmiş durumdaymış. En kötüsü de, öğretmenlerin şans oyunlarından medet umması. Her 100 öğretmen-den 40'ı şans oyunlarına sardırırken, yarısı da öğretmenlik mesleğini seçtiği için pişmanmış.

Eskiden kutsal değil, statü bakımından saygın bir konumda yer alan öğretmenlik, artık bir orta sınıf mesleği olmaktan çıktı. Öğretmenler artık tam bir proleter. Her bakımdan müflis bir hayat yaşamaya itiliyor öğretmenler. Tahta ile kredi kartları arasına sıkışan öğretmenler, bırakın doğru düzgün öğretmeyi, eğitim vermeyi ve öğrencileri bilinçlendirmeyi, kendilerini yeniden üretecek güç bulamaz hale geldiler. Ücretleri çok düşük, özlük hakları her geçen gün geriliyor, mesleki doyum ve haz alamıyor, çok sayıda öğrencinin türlü çeşitli sorunlarıyla uğraşmaktan yılmış durumdalar. Yaş geçse de, emekli olmaktan korkuyor, artık "mezarda emeklilik" için gün sayıyorlar. Vekil öğretmen, ücretli öğretmen gibi kadrosuz genç öğretmenler ise sorunun bir başka boyutu. Onlar, tam bir neoliberalizm ürünüler. Önce KPSS gibi bir ucube sınavı aşmak zorundalar. Çoğu aşamıyor, yüksek not alıp bu sefer de yıllarca atanmayı bekliyorlar. Hepsi de mezun olur olmaz, bu yıl son günlerde açıklanan 2.9 milyon işsiz arasında karışıyor. Son rakamlara göre 133 bin 317 öğretmen açığı var ama 2011'de sadece 55 bin atama yapılacak. Kalanlara sunulan seçenek ise, 500 lira maaşla ücretli veya sözleşmeli öğretmenlik. Şu anda 129 bin öğretmen bu durumda. Yani? Yani, devlet, eğitimde esnek sisteme geçmiş durumda. Kadrolu ve güvenceli bir iş elde etmek eskisi kadar kolay değil. Verilen 500 lira ya da asgari ücret ile bir öğretmen Allah aşkına öğren-cisini bırakın, kendine bile bir şey veremez.

Tüm eğitim fakültesi mezunları öğretmen yapılmalıdır. Öğrenciler, son sınıfta, eskiden olduğu gibi pedagojik formasyon alıp sınavsız öğretmen olabilmelidir. Öğretmenlik bir lütuf değil, haktır.

KPSS hemen kaldırılmalıdır. KPSS sınavı, üniversite eğitimi alan öğrenciye ve hocasına, “verilen üniversite eğitimi yeterli değildir, sizin eğitiminiz yeterince kaliteli değildir” demek anlamına geliyor.



Sınavlar ölçmüyor, değerlendirmiyor ama sadece ayıklayıp eliyor

KPSS rezaleti, neoliberal ölçme-değerlendirmenin ipliğini pazara çıkardı: Sınav, en kötü ölçme-değerlendirme aracı. Düşünün bir; yıllarca öğreniyorsunuz ve öğrendikleriniz bir-iki saatte, sınırlı sayıdaki soruyla, şıklara sı-

kıştırılmış halde ve “tek” doğru (seçenek) ile sınanıyor. Yani ölçülen sonuç, süreç değil. Neyin sınavı yapılıyor? Bilginin mi? Becerilerin mi? Bilişin mi? Hiçbiri değil. Ölçülen bir şey yok; sadece ayıklama ve eleme yapılıyor. Sınav, bir imkan değil, fırsattır. Fırsat, insanda fırsatçılık (oportünizm) duygusu yaratır. Nitekim KPSS sorularının çalınması-ki soruları çalan da, dağıtan da, kullanan da eğitimcilerdir ki bu, bizim eğitim sisteminizin geldiği noktayı göstermesi açısından ibretliktir-bu fırsatçı felsefenin bir eseridir. Öğretmenlere ve öğrencilere bunca yıl yapılan “fırsat eşitliği” propagandasının geldiği nokta hırsızlık oldu. İşin içinde “cemaat” var denildi, MHP’li bir öğretim üyesi (Gazi Ü.) suçlandı vs. Hiç önemli değil; soruları bu sistemde kime servis etseniz, hepsi kullanırdı. Çünkü sistem ölçme-değerlendirmede demokratik ve bilimsel bir yöntem kullanmadığı sürece, birbirini çiğnemeye, ezip geçmeye çalışan aktörlerle filmini çekmeye devam edecektir. Rezalet sonrası ÖSYM’nin aldığı önlemler ise bir başka garabetti. Kulağındaki küpe, parmağındaki alyans ve bileğindeki saat bile kopya kaynağı olabilir diye neoliberal sistemde tam bir totaliter uygulama gördük.Adayların ayakka-

Rektör atamalarında yeni bir dönem mi?

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, eski onca YÖK eleştirisini unutup türban bildirisine imza atan profesörleri tek tek rektör yaptı. Şu anda kamu üniversitelerinin rektörlerinin neredeyse tamamına yakını hükümet ile iyi geçinen isimlerden oluşuyor. Bildik kadrolaşma hikayesi.

Ancak Gül’ün Kasım ayı başlarında bazı üniversitelerdeki rektör atamalarında seçimlerde en çok oyu alan adayları rektör ataması birçok insanı şaşırttı.

Oysa yakından bakıldığından, şaşıracak bir şey yok. Olması gereken demokratik prosedür işletilmişti ama olayda başka bir nokta vardı. Rektör ataması yapılan üniversitelerden ikisi (Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü ve İzmir İleri Teknoloji Enstitüsü) zaten kadrolaşmak bakımından pek uygun olmayan, zira daha çok teknolojik araştırma ağırlıklı prestij üniversiteleri idi. Öte yandan Kocaeli Üniversitesi, Aydın Üniversitesi ve Mersin Üniversitesinde yükselen muhalif sesler, belli bir birikimi oluşturmuştu. Bu “sahil bandı üniversiteleri”nde oylarına sahip çıkan öğretim üyeleri, yürüttükleri çalışmalarla Gül’ün karar vermesini etkilemişti.

bıları bile çıkarılıp arandı. Kurunun yanında yaş da yanarmış. Eğitim ile polisiye uygulamaların yan yana gelmesi, bu eğitim sistemimizde işlerin yolunda gitmediğini göstermiyor mu? O halde, KPSS gibi tüm sınavlar kaldırılıp daha demokratik ve hakkaniyete dayalı bir ölçme-değerlendirme sistemi bulmak durumundayız.

‘Öğretmenler üretiyor’ mu, yoksa yarıştırılıyor mu?

Yine basında çıkan bir habere göre, öğretmenler bundan böyle kendi ürettikleri (yarattıkları) alternatif ders işleme yöntemleriyle yarışacaklarmış. MEB, Radikal gazetesi, SEBİT, TTNET ve Öğretmen Akademisi Vakfının (ÖRAV) düzenlediği bu yarışmaya göre, öğretmenler ders anlatımlarını videoya kaydedecek ve ilgili kuruluşlara gönderecekler. Projelerden en özgün ve yaratıcı olanı yarışmayı kazanacakmış. Yarışmanın amacı, öğretmelerin ders işleyiş bağlamında meslektaşlarına örnek olmasını sağlamak, eğitim için en verimli ve kaliteli yöntemi ortaya çıkarmakmış. Öğretmenlerin ürettikleri yöntemleri içeren videolar, SEBİT tarafından geliştirilen ‘vitamin öğretmen’ portalında yayımlanacakmış. Oldukça masum ve yurtsever, eğitim yanlısı bir proje değil mi? Uzaktan bakınca öyle ama yakından bakınca değil. Bir kere, konu yaratıcılık değil, yarıştırma, yarışmayı öğrenme, kendi bilgi ve becerisiyle öne çıkıp rakiplerinin bir adım önüne geçme meselesidir. İkincisi, öğretmenler onca sorun (yetersiz maaş, ağır ders yükü, ek ders ücretlerinin düşüklüğü, kalabalık sınıflar, ulaşım sıkıntısı, yetersiz eğitim materyalleri, yönetici baskısı, kendini yeniden üretecek imkanların kıtlığı vs.) arasında kendi dertlerini unutmaya ve olmayacak bir hayale (yaratıcılık) çağırıyorlar. Eğer öğretmenlerden alternatif, yaratıcı ve daha verimli öğretim yöntem ve teknikleri icat etmelerini bekliyorsanız, bunu bekleyen yetkililere bir sözümüz var: Bu iş, merkezde uzman olarak görev yapan MEB yetkililerine düşmüyor mu? MEB’deki uzmanlar ne iş yaparlar? Gariban öğretmen, hangi zaman diliminde, hangi imkanla ve hangi kafayla alternatif, yaratıcı öğretim yöntemi yaratacak acaba?



Yükseköğretimde muhafazakarlaşmaya devam

YÖK’ün adı değişecekmiş. Hayır, yetmez; YÖK kaldırılmalıdır: AKP’li kadrolar, hükümet olmadan önce YÖK’ü kaldıracaklarını vaat etmişlerdi. Kaldırmadılar. Neden kaldırsınlar ki!? Kapanın elinde otoriter pedagojik bir sopyaya dönüştürülen YÖK, bir 12 Eylül askeri darbesi yadigarı/bakiyesi olarak onca eleştiri, karalama, yok sayma, eylem ve tahribata rağmen hâlâ ayakta. İş görmesi, işlevsel olması, hep gündemde olması acaba verimliliğinden mi? Yoksa başka şeyler mi var? Kasım sonunda basında yer alan bir habere göre YÖK’ün adı değişecekmiş! Logosu da değişecekmiş. İçeriği ise daha sonra Anayasa değiştikten sonra belli olacaktı. YÖK başkanına göre kurumun yeniden yapılandırılması genel seçimler sonrası anayasa değişikliğine bırakılmış. Başkan, gerek YÖK’ün gerekse rektörlerin yetkilerinin azaltılacağını ileri sürmüştü. Ayrıca Başkan, YÖK’ün sadece denetleme, düzenleme yapan ve yükseköğretim politikalarını belirleyen bir kurum haline geleceğini söylemişti. Yani, yükseköğretim gibi özgürlük ve özerklikle ilgili bir alanda merkezîyetçiliğe, siyasetin gölgesinde bilim ve öğretime devam. Oysa üniversiteler kendilerini pekala yönetebilir. Bunca öğretim üyesi, deneyimli idari personel ve öğrenciler, üniversite yapıyı kendilerince çekip çevirebilirler. YÖK, sembolik bir üstbirlik olsa sorun değil; ama üniversitelerin ders programları, atanma ve yükseltme kriterleri, kadro talepleri, dekan ve rektör atamaları ve daha birçok işlem YÖK’ün tasarrufuna bağlı. YÖK de siyasetin emrinde olduğu

~~sürece, üniversiteler doğrudan siyasal manipülasyonun etkisi altına giriyor. Türkiye’de sağ siyasetlerin egemenliği düşünülünce, haliyle YÖK ve üniversitelerde sol demokratik düşünceler zemin bulamıyor. Böylece neoliberal ve muhafazakar üniversite modeli, KPSS hırsızlığında olduğu gibi bir sürü istenmeyen “çıktı müşteri” üretiyor.~~

Eğitimde neoliberal uygulamalar

(Neoliberal uygulama 1) İsim hakkı satılan okular

Yine Kasım ayının sonlarına doğru Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü, “Okulların İsim Haklarını Hayırseverlere Satma Projesi” kapsamında 5 milyon 470 bin lira gelir sağlandığını duyurmuştu. Buna göre eğitime gelir sağlamak amacıyla mahalle, cadde ve sokak adlarıyla anılan okulların isimleri isteyen “hayırsever” kişi ve kuruluşlara satılmaya başlanmıştı. Proje kapsamında 8 hayırseverin adı, para karşılığı okul adı olmuş ve eğitime (adı satılan okullara mı?) gelir elde edilmişti. Her okulun isim hakkı bedeli, okulun öğrenci kapasitesi, derslik sayısı ve bulunduğu semte göre değişmiş; satışta ihale bedelleri dikkate alınmıştı. Yani, okulların adlarının kaçta satılacağını biraz da piyasa belirlemişti. Şimdi bu neoliberal+muhafazakar ittifak uygulamasından çıkan sonuçlar: 1) Devlet, “ben sana para vermem, başının çaresine bak” dediği için iş bilir Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü, yeni bir para kaynağı yaratmış oldu. 2) Bu yeni para kaynağı, şimdilik okulun adını satmış, ileride okulun binasını, dersliklerini, okul bahçesini vs. de satacaktır. 3) ~~Kamusal eğitim böylece giderek hayırsever ama~~ neoliberal girişimcilerin müdahale alanına daha fazla girecektir. Çözüm: Kamu okullarının adları da kendileri de satılamaz. Eğitim, parasız, devlet güvencesinde ve demokratik, her türlü piyasa girişiminden de girişimcisinden de uzak tutulması gereken demokratik bir haktır. Okula hangi adın verileceğine, o okulun bileşenleri-müdür, muavin, öğretmen, öğrenci ve öğretmen-karar vermelidir.

(Neoliberal uygulama 2) Bas parayı, al diplomayı

Türkiye’de paranın öttürdüğü düdüğün sesi daha çok çıktıkça, diğer insani ve demokratik sesler gittikçe kısılıyor. Öteden beri, “diploma enflasyonu”na kurban edilen eğitim sisteminde şimdi de basınının sayesinde özel akşam liselerinin hizmette sınır tanımadığını öğrenmiş olduk. Buna göre, gündüzleri ortaöğretim kurumlarına devam edemeyenler için kurulan özel akşam liseleri, parayla sınıf geçme ve üniversite sınavına hazırlık aracına dönüştürülmüş. Örneğin Özel Başarılı Koleji Akşam Lisesi, 3 bin lira kayıt ücretiyle genel liselerde sınıfını geçemeyen ya da not ortalamasını yükseltmek isteyen öğrencilerin nakillerini hemen kabul edip alıyormuş. Sınav zamanı da soru ve cevaplar öğrencilere veriliyor-muş. Sınavı başarıyla geçenler ertesi yıl örgün eğitimdeki okuluna dönüyormuş.

Kimi öğrenciler de üniversite sınavına daha iyi hazırlanmak için bu tür liselere geçip okula gitmek yerine dershanelere gidiyorlarmış. Öğrenciler 20 günlük devamsızlık hakkına karşın hiç gelmiyor ve okul yönetimleri de onları devam ediyor gösteriyormuş. Öğrenci zayıf dersini özel akşam lisesinde verdikten sonra ertesi yıl kendi okuluna geri dönüyormuş. Basındaki haberlere bakılırsa, İstanbul’da 8 bin öğrencinin okuduğu 57 adet özel akşam lisesi varmış ve bunlar, tümüyle ticarethaneye dönüşmüş durumdaymış. İşin tuhafı, Eğitim Sen İstanbul 1 nolu şube bu uygulamadan tümüyle haberdar ve şikayetçi iken, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürü ve onun müfettişlerinin haberinin olmaması.

Çözüm: Her türlü özel okul, öğrenciler arasında eşitsizlik yaratan özel uygulama ve okul ücreti kaldırılmalıdır. Öğrencilerin dersane yerine kamu okullarına taşınması için kapitalist ölçme-değerlendirme sınavları yerine demokratik ve bilimsel bir yeni ölçme-değerlendirme sistemi üretilmelidir.

(Neoliberal uygulama 3)

Satılan ya da takas edilen kamu okulları

Etiler Otelcilik Turizm Meslek Lisesi, Beyoğlu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Taksim Ticaret Meslek Lisesi ve daha böyle 19 adet lise. Hepsinin ortak özelliği, İstanbul'da çok önemli yerlerde olmaları nedeniyle rantiyelerin iştahını kabartmaları. Bu okullar satılık. Buna karşı oluşturulan "Okuluma Dokunma İnisiyatifi" de "Okuluma Dokunma" kampanyası başlatmış ve topladıkları 2 bin imzayı İstanbul Valiliğine sunmuştu. İnisiyatife önderliği Eğitim Sen İstanbul 3 nolu şube yapıyormuş. En fazla ağız sulandıran okul, Taksim Ticaret Meslek Lisesi imiş. Çünkü bu okul Taksim'in göbeğinde bulunduğu, şahane bir Osmanlı mimarisine sahip eski bir okul olduğu için çoktandır iştah kabartıyordu. Beyoğlu'ndaki Refia Övüç Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü de öyle. Teşvikiye'deki Akif Tuncel Meslek Lisesi de öyle. Sorular şöyle: Kaç okul satılıyor? Takas ne demek? Kim kimle neyi takas ediyor? Şehir içindeki okulları temizleyerek merkez dışına kampüsler kurmak ne demek? İstanbul İl Milli Eğitim Müdürü satış ya da takasların getirisini şöyle açıklamış: 1) TOKİ mevzuatının getirdiği kolaylıklar, 2) merkezden uzaklaşan öğrencilerin güvenli bir öğrenim hayatı sürebilecekleri, 3) takastan elde edilecek kar. Görüldüğü gibi, piyasanın yasaları okulların üzerinde demoklesin kılıcı gibi asılı duruyor. Kılıç ne zaman, kim tarafından indirilecek belli değil. Aslında belli. TOKİ ya da işadamları, kamu okullarının yüksek ederli bina ve arsalarını satın alarak kar elde etmek istiyor. Kamu eğitimi, anlayacağınız özel sektöre devlet eliyle peşkeş çekiliyor. Buradaki en cin oğlu cinlik, öğrencilerin kampus hayatına çekilerek toplumsal yaşamdan tecrit edilmeleri ve türlü yeni masraflarla (servis ücreti, kantin-yemek vb.) karşı karşıya bırakılmalarıdır. Artık o eski güzelim mahalle okullarının temeli dinamitleniyor. Mahalle, komşuluk, yakınlık gibi toplumsal ilişkiler yavaş yavaş ortadan kaldırılıp piyasanın insafına ve iştahına açık kalan bir eğitim dünyasıyla karşı karşıya kalıyoruz. Burada en fazla zararı meslek liselerinin görmesi de ilginç. Zaten sistem bu

okulları yük olarak görüyordu ve dönüştürmek istiyordu. Meslek liseleri, Koç grubunun dediğinin aksine bir memleket meselesi değil, burjuvaların meselesi haline getirildi. Niye? Bu okulları neoliberal mantıkla dönüştürmek için. TOKİ'ye 22 okul devredilecekmiş. Herhalde halk için sosyal konutlar yapacak değil o İstanbul'un en değerli arazilerinde. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürüne göre, bunlar satış değil, kamu kaynaklarının verimli kullanılmasına dayanan bir uygulama imiş. Ama öte yanda, deprem için bir türlü güçlendirilmeyen binlerce kamu okul binası...

Çözüm: Kamu okulları, ne satılabilir ne de takas edilebilir. Bu okullar kağıt üzerinde devletin, uygulamada halkındır. Öğrenciler, şehir dışındaki kampüslere çekilerek toplumsal hayata yabancılaştırılmazlar. Her okul, öncelikle o mahalleye aittir. Kararı da o mahalle vermelidir. Kamu okullundan yanayız; bu okul arazilerinin AVM ve Rezidans olarak yeniden kullanılmasına karşıyız.

(Neoliberal uygulama 4)

Dershane eylemi için 63 yıl istendi

Bir grup öğrenci, Ankara'da "sınavlar kaldırılсын, dershaneler kapatılсын" yazan bir pankartı dershane binasına astıkları için tutuklandı ve mahkeme bu lise öğrencilerine 63 yıl istedi. Oysa, Ogün Samast için bile bir gazeteciyi öldürdüğü halde bunun üçte biri ceza istendi. Hele bir de cinayet anında çocuk olduğu "kanıtlanırsa", çok daha az yatıp çıkacak. Peki, hukuk önünde herkes eşittir diyen bir Türk yargı sistemi, solcu gençlerin bu en masum eylemine neden bunca ceza öngörür? Çünkü dershaneler, neoliberalizmin taşıyıcısı olan en önemli kurumlardan biridir. Kamusal eğitim sistemini çökertmekle görevli, insanları piyasaya bağlayan, eğitim ile paranın yan yana düşünülmesini sağlayan, öğrencileri test kafasıyla düşünmeye iten, onları bireycileştirip bencilleştiren bir eğitim sistemini yeniden ürettiği için dershaneler, egemenler için çok önemlidir. Dershaneler, tatlı bir iş alanıdır, dev bir sektördür. Eğitimin özelleştirilmesinde lokomotifdir. Oysa, başbakan yakın bir zamanda dershaneleri

kaldıracaklarını söylemişti. O ifadesini bir kere dillendirdi, bir daha da sözünü etmedi. İşte ders-haneler, ki bunların önemli bir kısmı cemaatler ve kalanı da liberallere aittir, hem öğrencileri sınav, rekabet, yarışma kimi neoliberal değerlerle tanıştırdığı hem de eğitimin özelleştirilmesinde bir kilometre taşı olduğu için öğrencilerin bu kurumlara en masum dokunmasını bile en sert şekilde cezalandırıyor. Çözüm belli: Dershaneler hemen kapatılmalı, merkezi sınav sistemi kaldırılmalı, her öğrenciye nitelikli üniversite eğitimi sağlanmalıdır.

(Neoliberal uygulama 5) Psikolog ve öğretmenler de satılabilir

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), psikolog ve öğretmen alımı için geçtiğimiz günlerde ihaleye çıkmıştı. Basındaki haberlere göre SHÇEK, işi taşeronla devretmişti. Eğitimcilerin de istihdam için taşeronla devredilmesi aslında çok önemli neoliberal bir uygulama olsa gerek. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ise “Hemşire, öğretmen, sosyolog ve psikologların üstlendiği görevler, SHÇEK’in asli görevidir. Taşeronla devredilemez” dese de devredilmiştir. İhaleye çıkan İstanbul İl Özel İdaresinin açtığı ihaleyi bir temizlik şirketi kazanmış ve deneyim olarak da Anadolu Üniversitesini aylık ortalama 693 işçi ile temizlemesini göstermiş. Temizlik firmasına “bana sosyolog, psikolog, öğretmen ve hemşire bul getir ve çalıştır” diyorsunuz. Nereden nereye? Kamu İhale Kurulu’nun iki üyesi “söz konusu hizmetleri kiralayarak alamazsınız” diyor ama dinleyen kim! Oysa bu görevler ve bu görevlere eleman alımı, devletin asli ve sürekli görevleridir, bir başka kuruluşa, hele taşeronlaşma yöntemi üzerinden devredilemez. Eğitim sektöründe bir yandan sınav ve sözleşme ile eleman alımı, öte yandan taşeronlarla kiralık eleman çalıştırma. Bunun adı şudur: İş güvencesi giderek daha fazla kemirilmeye başlandı. Temizlik firması, gidip sosyolog, hemşire, psikolog ve öğretmen bulup getirecek-nasıl bulacağı, hangi yöntemleri kullanacağı da tartışma konusudur-ve onların sırtından, oturduğu yerde para kazanacak. İşte parlak bir neoliberal pedagoji uygulaması örneği.

Eskiden öğretmenliğe kutsallık atfedilirdi, şimdi atfedilen piyasa değerleri. Öğretmen, sosyolog, psikolog ya da hemşiresiniz; yıllarca okul sıralarında dirsek çürütmüşsünüz, gözleriniz bozulmuş, stres dolu bir öğrenim hayatı geçirmişsiniz ama karşınıza bir müteahhit geliyor ve size iş bu yuruyor. Ne acı! Cahil patron, okumuş öğretmene ne yapacağını söylüyor. Bilgi de bilgiyi üreten ve öğreten de satılamaz. Eğitim ne bir maldır ne de taşeronların kuklasıdır.

(Neoliberal uygulama 6) Mesleki eğitimin dümeninde artık burjuvazi olacak

1990’lı yıllarda büyük sermaye yazdığı ve eğitimde reform dalgasını başlattığı zaman meslek liselerini piyasadan, teknolojik gelişmeden ve verimli işgücü yeterliliklerinden bihaberlikle suçlamıştı. Eleştirilere göre bu “memleket meselesi” olan meslek lisesinde eski yetiştirme yöntemleri kullanılıyor, ortaya çıkan işgücü (çıktı olarak mezun) piyasada küreselleşme şartlarında yarışmaya hizmet edecek donanımına sahip olamıyordu. Sonra Koç grubu işe el attı, ardından diğer büyük sermaye grupları. İstanbul’da bir meslek lisesinde bu gruplar kendi özel atölyelerini kurdular. Bu atölyelerde yetenekli öğrencileri istihdamla karışık eğitime tabi tuttular. Stajlarını kendi fabrikalarında yaptırdılar. Bu öğrenciler aristokrat öğrenci grubu payesini kazandı; zira üstlerinde sermaye grubunun önlüğü vardı, stajları kaliteliydi, iş garantileri de vardı. Bir de üstüne üstlük en son teknolojiyle donanıp diğer öğrenci-işçilere karşı maça bir sıfır önde başlıyorlardı. Bu da yetmedi. Aralık sonlarına doğru basında çıkan bir habere göre hükümet-iş dünyası-üniversite işbirliğiyle hayata geçirilecek BECERİ’10 (Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi) projesiyle nitelikli eleman ihtiyacının karşılanması için yeni bir anlaşma yapılmıştı. Hükümet, anlaşılan reel sektörün “işsizliğe karşı meslek eğitimi güçlendirelim” çağrısına duyarsız kalamamıştı. Projeye göre 5 yılda 1 milyon işsize mesleki eğitim verilerek iş bulamaları sağlanacaktı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer aynen şöyle demişti: “Biz Bakanlık olarak direksiyon-

dan kalktık, ticaret ve sanayi odalarını, TOBB'ü direksiyona oturttuk. Biz yavaş yavaş standartlarını belirliyor, denetimlerini yapıyor, izliyoruz ama fiilen yürütme alışkanlıklarımızı bırakmaya çalışıyoruz." Yani, işverenler eğitimle işsizlere iş bulacaklar. Bu kadar işten çıkarılan ve işsiz kalan insan olunca insan sormadan edemiyor: "Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu!" Mesele, işsize mesleki eğitim vererek iş bulmak değil, meslek liselerini birer neoliberal eğitim odağı haline getirmek. Halk çocuklarının meslek ve ekmek kapısı olan bu okullar giderek piyasanın esnek, güvencesiz ve yedek işgücü deposu haline getirilmeye çalışılıyor. Meslek lisesi, halkın meselesidir. Bu okullar yine yakın zamanlı alınan bir kararla Anadolu liselerine dönüştürülecekmiş. Mesele, bu liselerin adı değil, içeriğindeki eğitim. Bu okullar politeknik-zihinsel, uygulamalı ve estetik-bir öğretim içeriğiyle donatılmalıdır. Meslek liselerinde, piyasanın değerleri değil, meslek öğretilmelidir.

(Neoliberal uygulama 7) Eğitimde FATİH Sultan Mehmet hareketi

Fatih Sultan Mehmet ile Microsoft arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Elbette bilgisayar üzerinden. Kısa adı FATİH olan projeye göre üç yılda 42 bin okulda 570 bin dersliğe dizüstü bilgisayar, projeksiyon cihazı, internet, çok amaçlı yazıcı ve akıllı tahta tahsis edilecekmiş. Kim tahsis edecek? Microsoft. Microsoft FATİH projesini 120 ülkeye önermiş. Ne ala! Dünyaya örnek oluyorum. Proje, eğitimde fırsat eşitliği sağlayacakmış. Teknoloji ile fırsat eşitliği?! Tüm dünyada böylece dijital uçurum kapanacakmış! Projenin amaçlarından biri de öğrencileri rekabetçi kılmakmış. Aslında teknoloji ile kalkınma arasında mutlak ve otomatik bir ilişki kuran zihniyete göre öğrenciler ileri bilişim teknolojisini kullanarak bilgiye herkes gibi, anında, ucuz ve etkili bir şekilde ulaşarak hem dijital uçurum kapatılabilir hem de eğitimde fırsat eşitliği sağlanabilir. Burada "fırsat" kavramı için bir parantez açmak lazım: "Fırsat", artık neoliberal bir kavram olarak kabul edilebilir. "Fırsat", "olanağı" değil, yırtıcı, rekabetçi ve başka herkesi geride bırakıcı olarak hızlıca hareket etmesi

istenen neoliberal birey tasarımı açısından düşünülen bir kavramdır. Fırsatlar, toplumun değil, tek tek bireylerin ama avantajlı bireylerin önünü açmaya dönük araçlardır. Sınav, bir imkan değil, fırsattır. Bilgisayar, akıllı tahta, internet de öyle. Bu iletişim araçları, bireye toplumsal mücadele, eşitliğe dayalı bir düzen, insani değerler için değil, piyasadaki her türlü iş fırsatı, sınıf atlamaya dönük bilgi, statü yükseltmeye dayalı bilinç için çağrıda bulunmaktadır. Makinenin kendisinden ziyade içindeki bilgi ve ne için kullanılacağı önemlidir. Maalesef ulusaşırı şirketler daha fazla makine ve know-how satmak için teknolojiyi fetişleştirmekte ama bu arada bilginin toplumsallığını giderek anlamsızlaştırmaya çalışmaktadırlar. Bundan dolayı, FATİH (Sultan Mehmet) ile Microsoft'un bir araya gelmesi, gelenek+ultramodernlik formülü gereği tipik bir postmodernist kurguya işaret ediyor. Ama oynanan basit bir film değil, gerçeğin kendisi

Sonuç

2012-2013 öğretim yılında okul öncesi eğitim 5 yaşta zorunlu olacakmış. Güzel. Avrupa'da bu alanda okullaşma hemen her ülkede % 100'e yakın. Peki, daha ilköğretim düzeyinde yeterli derslik, öğretmen, eğitsel materyal, laboratuvar, kütüphane, tuvalet, idari personel, temizlikçi yokken, okul öncesinde nasıl olacak? Okul öncesi eğitimi için sınıf, oyun odası, müzik köşesi, bilgisayar sınıfı, zeka oyunları köşesi, yemekhane, yatakhane vb. lazım. Nereden bulacaksınız tüm bu imkanları?

Hadi büyük kentlerin kaymak tabakasının çocuklarının gittiği semt ve okullarda buldunuz, ya diğer illerde durum ne olacak? Kreş, anaokulu ve anasınıfı için hükümet bir bütçe ayıracak mı? İlköğretim ve liselere yeterli ödenek ayırmayan, okul müdürlerine kayıt parası, bağış, temizlik ücreti olmak üzere 30'un üzerinde başlıkta para toplamada yol veren hükümet, herhalde aynı yolu okul öncesi eğitimde de izleyecek. Aslında neoliberal muhafazakarların sihirli bir çözümü var bu konuda: Hayırsever iş adamlarına/kadınlarına deniliyor ki gelin bu okullara, sınıflara, ki-

taplığına, spor salonuna adınızı (tabii para karşılığı) verin, yani hayır yapın. Devletin kamusal eğitsel görevi hayırseverlere devredilince, eğitim gibi laik olması gereken bir alan “hayır”lara vesile oluyor. Bu yolu 1980’lerin başlarında 12 Eylülcüler bulmuştu.

Sonuç: İstanbul’daki okulların neredeyse tamamı depreme dayanıksız. O hayırseverlerin yaptırdıkları okullar da çürük. Bu nasıl hayır böyle!? Böylesi “hayır”a hayır. Yani okullarımız Allah’a emanet. Eğitim sen’in yakın zamanda yaptığı bir araştırmaya göre okulların % 78’i ödenek sıkıntısı yaşıyor. En büyük sorunlardan biri

temizlik; tuvalet, bakımsızlık, hijyen vb. Bu okulların % 72’sinin spor alanı yokmuş. Sınıf mevcutları 50-60 olan okullarda bilgisayar yok, o yok, bu yok. Var olan tek şey: sorunlar yumağı. Öğretmen yetersizliği ücretli öğretmenlerle dolduruyormuş. Okulun hizmetlilerinin ücretleri öğrencilerden alınan parayla ödeniyormuş (kesinlikle doğru, çünkü benim kızım da her ay bunun için benden aldığı parayı gidip öğretmenine veriyor). Okul mevcutları çok yüksek. Bin öğrenciyi geçen okullar alabildiğine sıkışık. Fakat başbakan yine de, nüfusumuz azmış gibi “üç çocuk yapın” diyor. Peki bu çocuklar nerede okuyacak? Rızıkları için ellerimizi göğe mi açmamız isteniyor?



www.sobilyayin.com



Murat Kaymak

Eğitimi ileri teknolojiye bağlamak!

Milli Eğitim ve Ulaştırma Bakanlığının işbirliğiyle uygulamaya konulan ve kısa adı F@TİH olan Fırsatları Değerlendirme ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi adlı proje, içeriği açısından eğitim sistemimizin 1984'te başlayan bilgisayar kullanma serüveninin geldiği en son noktayı gösteriyor. 25 yıl içerisinde bilgisayar, eğitim hizmetlerinin sağlıklı biçimde yürütülmesinin yanında vazgeçilemez bir eğitim teknolojisi, ders destek materyali oldu. Özellikle 90'lı yılların ortasından itibaren internetin devreye girmesi, bilgisayarın ders araç gereci olarak önemini daha da arttırdı.

Gelenen noktada bilgisayar teknolojisinin eğitimle olan ilişkisinin önemi üzerinde tam bir görüş birliği bulunmaktadır. Ancak bu görüş birliğinin yanında bilgisayarın eğitim ortamlarında kullanılma biçimi üzerine çok ciddi tartışmalar yapılmaktadır. Bu tartışmalarda ortaya konulan bilgileri göz ardı etmek, başta bilgisayar olmak üzere diğer multimedya araçlarını olduğundan daha fazla yüceltmek bizi kimi yanlışlara sürükleyebilir.

Milli Eğitim Bakanlığının başlatmış olduğu Fatih Projesi ile ilgili açıklamalar böylesi bir yanlışla fazlasıyla barındırmaktadır.

Pedagoji Değil Demagoji

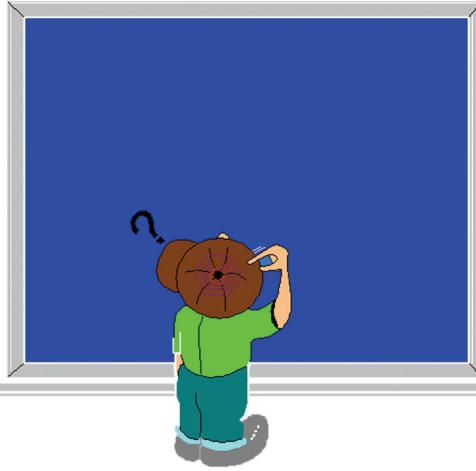
Bütün sınıflarımızda, öğrencilerimizin önünde bir bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta ve fotokopi

makinelerinin bulunması ilk bakışta muhteşem bir görüntü olarak algılanabilir, sunulabilir. Ne var ki bu muhteşem görüntü, sanıldığından daha fazla sorunlar doğurabilecek niteliktedir. Özellikle de diğer ders destek araçlarından farklı olmadığı halde bu araçların abartılı biçimde öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci ilişkisinden daha fazla öne çıkartılırsa... O nedenle konuyla ilgili ilk açıklamalarımda 2008 yılından beri takip ettiğim bu projenin hazırlanma süreciyle ilgili olarak, gelişim psikologlarının, eğitim sosyologlarının, insanın biyolojik gelişimiyle ilgilenen tıp otoritelerinin, özellikle multimedya araçlarının eğitimle bu denli iç içe geçirilmesinin sonuçları üzerine eleştiriler getiren bilim insanlarının görüşlerine başvurulmadığını gördüm.

Başbakanın ve Milli Eğitim Bakanının projeyle ilgili açıklamaları ise işin pedagojik yönlerinden çok politik arenada pirim getiren demagojik yönüyle ilgilidir. "Kara tahtaya veda ediyoruz" ve "eğitimde fırsat eşitliğini sağlıyoruz" sloganları etrafında bir bakış açısı içeren bu yaklaşım, sorunu elbette ki pedagojik açıdan değerlendiremez. Çünkü bu slogan tu kaka yaptıkları kara tahtanın neyi ifade ettiğini, tarihsel gelişimini ve işlevselliğini anlamış gözükmemektedir. Aynı biçimde eğitimde "fırsat eşitliği" konusunu da tümüyle çarpıtmaktadırlar.

Kara Tahta/Akıllı Tahta

Halkın "kara tahta" dediği yazı tahtası, en eski eğitim araçlarından biridir. Bütün ders araçları gibi "yazı tahtası" da günümüze gelene kadar büyük değişiklikler geçirmiştir. Bugün nerede ise hiçbir okulumuzda halk arasında kullanılan deyimde kaynaklık eden siyah renkli tahtalar bulunmamaktadır. Okullarımızda eskiden olduğu gibi tebeşirle üzerine yazılan haki renkli tahtalardan, renkli kalemle yazılan, üzerine yapıştırılmalar yapılan çok farklı tahta biçimleri kullanılmaktadır.



Bugünkü akıllı tahtalar hangi mantığın ürünü ise tu kaka yapılan “kara tahta” da aynı mantığın ürünüdür. Her ikisi de sözel olarak anlatılanların görsel olarak nasıl daha iyi aktarılabilir düşüncesinin bir ürünüdür. Siyah renk ile beyaz karşıtlığının algılanmasında durum siyah tahtayı ortaya çıkarmıştı. Bugünkü teknoloji tahta kullanmanın bazı olumsuzluklarını ortadan kaldırmanın yanı sıra diğer ders destek araçlarını(tepe göz, projeksiyon, ses klipleri, video vb) bir araya getirebilmektedir. Örneğin öğretmenin sınıfa arkası dönük ders anlatmasının olumsuzluklarını, karşılıklı etkileşimdeki azalmayı, paylaşımların sınırlı olması gibi olumsuzlukları akıllı tahtalar giderebiliyor. Ders kayıtlarıyla dersin tekrar edilmesine imkan sağlayabilmektedir.

Ancak her ders aracında olduğu gibi akıllı tahtanın da olumsuz yönleri bulunmaktadır. Bunların başında hiç kuşku yok ilk söylenmesi gereken öğrencinin daha pasif konumda kalması, öğretmenin daha fazla etkin olmasıdır. Çünkü öğrenci, akıllı tahta programının özelliklerini öğrenene kadar programlarda değişiklikler olmaktadır. Ayrıca ilköğretimin ilk sınıflarında elektronik kalemi kullanmak sanıldığı kadar olumlu sonuçlar vermemektedir. Sınıfta ışığın sadece tahtayı aydınlatması sınıf yönetiminde sorunlara yol açmaktadır.



Bugün devlet okulları dahil olmak üzere birçok özel öğretim kurumunda akıllı tahtalar kullanılmaktadır. Bu aracın tek başına eğitim öğretimi zenginleştirdiği kesin olmakla birlikte öğrenci başarısı açısından tek başına etkili olabildiğini söylemek yanlıştır. Başarıyı engelleyici sayısız engellerden yalnızca biri olan ders destek araçlarının sınırlılığı bir ölçüde bu teknoloji ile aşılabılır. Ancak diğer engelleyici unsurlar olduğu gibi yerinde dururken başarı umutlarını bilgisayar teknolojisine bağlamak işin kolayına kaçmaktır. Okul içi ders destek araçlarının temini büyük ölçüde para teminine bağlıdır. Bu yönüyle en kolay giderilebilecek sorunlardan biridir. Oysa diğer engelleyici unsurlar çok daha farklı etkinlikleri gerekli kılar. Örneğin çocuğun başarısının önünde engele dönüşen aile içi sorunları çözmek herhalde teknoloji teminiyle

ilişkilendirilemez. Çocuğun okul dışı yaşamını sürdürdüğü ortamın kültürel yapısının yarattığı engeli çağın ileri teknolojisiyle çözeceğimizi söyleyemeyiz.

Bu nedenle her zaman şunun bilinmesi gerekiyor:

Bir öğretim aracının etkinliği, aracın kendisinden çok onu kullananlardan kaynaklanır. Biz eğitim sorunlarımızı çözmeye çalışırken öğretmen ve öğrenci üzerinden, onların niteliklerinden, kültürlerinden yola çıkmalıyız.

Ders Destek Araçları ve Eğitimde Fırsat Eşitliği

41 OECD ülkesi arasında imkânları en iyi okul ile en kötü okul arasındaki farkın en yüksek olduğu ülke Türkiye. Önce bu gerçeğin bilinmesi gerekiyor. Eğitimde fırsat eşitliğinden bahsedildiği her durumda ayrıca fırsat eşitliğini ortadan kaldıran nedenlerden de bahsedilmesi gerekir. Eğitim ortamının donanımı bakımından okullarımız arasında var olan bu uçurumun tek nedeni sınıf ortamında bilgisayar teknolojisinin kullanılmıyor olması olarak sunulması eğitimde fırsat eşitliğini ortadan kaldıran nedenleri bilmemek yada bilmezden gelmek demektir. Madalyonunun öbür yüzünde tuvaleti, suyu olmayan, ısınma sorunu yaşanan okullarımız var.

Türkiye genelinde bütün sınıflarda ders destek araçlarının standartlaşması kuşkusuz eğitimde fırsat eşitliği için önemli bir gelişmedir. Ancak sadece ileri teknoloji kullanımı ile fırsat eşitliği sağlanamayacağı gibi yeni fırsat eşitsizlikleri de doğabilir. Özellikle her öğrencide bir bilgisayar yok ise olan ile olmayan arasında eşitsizlik devam edecektir. Evinde bilgisayar olan okuldaki notları bilgisayar üzerinden görsel ve işitsel olarak yeniden tekrar edebilecek iken olmayan edemeyecektir.

Bu noktada bize düşen görev öncelikle en donanımlı okulumuzla, donanım bakımından zayıf olan okullarımız arasındaki farkı kaldırmak olmalıdır. Tuvaletin, suyun olmadığı, ulaşımın at arabasıyla gerçekleştiği yerde öncelikli sorun bilgisayar değil

bunların ortadan kaldırılabilmesidir. Bu projeyi kamuoyuna tanıtan Sayın Başbakan ile Sayın Bakan ile aramızdaki temel farklılıklardan biri bizim bu yaklaşımımızdan gelmektedir.

Eğitim Sürecini Planlamak

Fatih Projesi, Milli Eğitim Bakanlığının okullarımıza bilgisayar kazandırmadaki ilk projesi değil. Bakanlık uzun yıllardır Dünya Bankası kredileriyle okullarımıza bilgisayar gönderiyor, Bilgi Teknolojisi sınıfları oluşturuyor. Son 20 yılda yapılanlar ile eğitimimizi bilgisayar teknolojisiyle buluşturmada temel eşiğin aşıldığını kabul etmemiz gerekiyor. Bu eşiğin aşılmasında bilgisayar teknolojisinin ucuzlamasının ve kullanımının yaygınlaşmasının rolü Milli Eğitim Bakanlığının çalışmalarından çok daha etkili olmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığının bilgisayar temini ile ilgili önceki projeleri de tıpkı bu proje gibi abartılmış, eğitim sorunlarımız nerede ise tek başına bilgisayar teknolojisinin varlığı yada yokluğuna bağlanmıştır. Çocuklarımızı bilgisayar okuryazarı yapmamız bir zorunluluk olmasına karşın bunu teknoloji hayranlığına indirgemek gerçekte eğitim sürecini planlamada temel soruyu gözden kaçırmamıza neden olmaktadır.

O temel soru şudur:

Biz eğitimimizi, eğitim ortamlarımızı öğrencinin biyolojik ve bilişsel gelişimine göre mi yoksa sürekli değişmekte olan teknolojiye göre mi planlayacağız?

Bilimsel çalışmalar “biyolojik ve bilişsel gelişimin” esas alınması gerektiğini tartışmasız biçimde ortaya koymuştur.

İleri teknolojiye sahip ders destek araçlarının kullanımı her yaşta mümkün müdür? Örneğin ilköğretimde derslerde bilgisayar ve internet kullanmak ne kadar doğrudur? Çocuğun biyolojik ve bilişsel gelişimi bilgisayar kullanımından olumsuz biçimde etkilenebilir mi? Evinde, sokakta sanal dünyanın, multimedya araçlarının kuşatması altında büyüyen çocuklar okul ortamında benzer bir kuşatma ortamına girmiş mi oluyorlar? Yada okul, ev ve sokağın etkisini resmileştiren kurumlar mı oluyor?

Bu ve benzeri sorular üzerinde düşünce duralım, bilgisayar ve internetin çağın gereği olduğunu bundan

kaçamayacağımızı kabul ediyorsak, önümüzdeki yıllarda okul eğitiminin önemli dönüşümlere gebe olacağını da kabul etmeliyiz. Örneğin sınıflarda internet bağlantısıyla ekranlar üzerinden binlerce okula tek bir kişi ders verebilir. Hatta lise düzeyinde okul ortamına da gerek yoktur, öğrenci bilgisayar başında eğitimini sürdürebilir. Bugün az da olsa örneklerini gördüğümüz bu uygulamalar, önümüzdeki yıllarda yaygınlaşabilir. Prof. V. Sönmez’in “eğitim gelecekte robotlarla yapılabilir” öngörüsü, teknolojinin gelişim seyrine bakıldığında olanaksız değildir. Biz eğitim sistemini teknolojik gelişmelere bağlı biçimlendireceksek yarın okula da öğretmene de gerek kalmayacak diyebiliriz.

Tekrar yukarıdaki sorulara dönersek, teknolojik gelişmenin baş döndürücü gelişimi eğitimi var eden temel bir noktayı göz ardı etmektedir. Göz ardı edilen o nokta insanın ancak, insanlarla kurduğu ilişki ile insanlaşabiliyor, yaşama tutunabiliyor olmasıdır. Varlığını sürdürebilmesi için gerekli donanımları aile, okul ve sokakta sosyalleşme ile kazanabiliyor.

Sacayağındaki dönüşüm, giderek insan-insan ilişkisinin doğrudan kurulma oranını azaltmaktadır. Ev ortamı TV ve bilgisayarla zaten parçalanmış bulunuyor. Anne ve babalar kendi TV’lerinde istedikleri programı izlerken çocukta kendi TV’sinden kendi programını izlemekte yada bilgisayar başında kendi sanal dünyasının parçası olmaktadır.

Sokaktaki dönüşüm belli bir yaşa kadar çocukları kabul edemez biçimde gelişmiştir. Dünün oyun alanları olan sokaklar, şimdi çocukların yaşamlarını tehdit ettiğinden anne babalarca onlar için tümüyle yasaklanmış durumda. Gençler için ise sokaklar, elektrikli dünyanın anne baba gözetiminden kurtulmuş hali olmakta.

Bu dönüşümün okula yansması öğrenci/öğretmen, öğrenci-öğrenci ilişkisinin yüz yüzeğini azaltan bir sonuç vermekte. Okul, ev ve sokak arasında daha çok sokağın kontrolüne girmiş bulunuyor. Sokağın değerleri, dili, zamanı tüketme biçimi çocuklarımız aracılığıyla okula taşınmakta ve okula dair talepleri, sokakta yaptıklarının tanınması biçimindedir.

Okul, aile ve sokaktaki bu dönüşümün getirdiği en önemli tehdit tıp tarafından dile getirilmekte ve bilgisayarlı dünyanın biyolojik ve bilişsel gelişimimizi olumsuz etkilediği yönünde ciddi kanıtlar sunmaktadır

ve bu gelişimin en büyük mağdurlarının çocuklar ve gençler sürekli dile getirmekteler.

Kısacası eğitim sürecini planlarken biyolojik ve bilişsel gelişimi dikkate alarak teknoloji kullanımını esas almalıyız.

Zihnimize öncelik verirken bedenimizi unuttuğumuz bir dünyanın parçası olmamamız gerekir.

İleri Teknoloji ve Eğitimin Piyasalaşması

Ders destek araçları giderek eğitimi piyasalaştırmakta. Bilgisayar sadece bilgisayar değil. Çok sayıda donanım içermekte ve bunların her biri doğal olarak okulun ve öğrencinin daha çok para harcaması demek. Türkiye 41 OECD ülkesi arasında velilerin bütçeleri oranında eğitime en çok para ayıran ülkelerin başında gelmekte. Kamunun okulların ihtiyaçlarını karşılamadaki kayıtsızlığı giderek artmakta. Okullar büyük ölçüde veli desteğine muhtaç durumda. İleri teknoloji zorunlu olarak velinin eline cebine atması sonucunu doğuruyor. Bakım onarım hizmetleri, uygun yazılımların edinilmesi, geliştirilmesi, fotokopi vb giderler zamanla üzerinde en çok konuşacağımız sorunlar arasında yer alacaktır.

Velilerden sonra büyük oranda öğretmenler, bu araçların kullanımında temininde elini cebine atmak durumunda kalabilirler. Bozulan bir elektronik kalemin, aynı gün bir uzman tarafından onarımının yapılması mümkün değildir. Öğretmen bu tür araç gereçleri büyük ölçüde kendi cebinden karşılamak durumunda kalacaktır.

Altyapı olarak piyasanın kontrolüne girmiş bir eğitimin içeriğinin de zamanla piyasa merkezli şekilleneceğini de tahmin etmek zor olmasa gerek. Bu bizim gibi eğitim müfredatlarını merkezden belirleyen bir eğitim sisteminde tonu giderek artan müfredatın özerkleşmesi tartışmasını daha da güçlendirecektir.

Sonuç

Buraya kadar söylediklerimizi şu şekilde özetleyebiliriz.

1-Eğitim sürecinde başarı, ders destek araçlarından çok onu kullanan öğretmen ve öğrenci ilişkisine, tarafların sınıf ortamında rollerini gerçekleştirme

biçimine bağlıdır.

2-Sınıflarımızda ders destek araçlarının standartlaşması eğitimde fırsat eşitliğine katkı sağlamasına karşın bu sorunu ortadan kaldırmaz.

3-Eğitim ortamlarında ileri teknoloji kullanımında bilişsel ve biyolojik gelişim göz önünde bulundurulmalıdır.

4-İleri teknoloji kullanımı piyasa merkezli geliştiğinden eğitimin içeriğine yönelik de piyasa taleplerinin karşılanması istenmektedir.

5-Eğitim ortamında ileri teknoloji kullanımının abartılması, umutların teknolojiye bağlanması temel sorunların çözülmesini güçleştirmektedir.

6-Okullarımızda ileri teknolojilerin kullanılması için gerekli çabalar gösterilirken, uygun altyapı ve profesyonel desteğin sağlanması gerekir.

7-Kamuoyuna sunulan FATİH projesi olumlu olmakla birlikte Sayın Başbakan ve Sayın Bakanın dile getirdiği gibi “eğitimde bir çağı kapatıp bir çağı açacak” bir sonuç yaratması temenniden öteye geçmediğinin bilinmesi gerekir. Eğitimi sürekli değişen teknolojiye uyarlamak, bir bakıma ileri teknolojiye bağlamak, asıl sorunları görmemizi engeller.

Ek-Bilgisayar Destekli Eğitime Yöneltilen Eleştiriler ve Olumlayan Görüşler

Eleştirilen yönü	Olumlanan yönü
1. Programların birçok seçenek içermesinden dolayı kullanımı zordur.	1. Bilgisayarın eğitsel açıdan en önemli özelliği, içeriği sunum veya simülasyonlarla görselleşmesi, doğrudan veya dolaylı olarak somutlaşmasıdır.
2. Bilgisayarın teknik özelliklerinin eğitsel seçenekleri kısıtlamaktadır. Örneğin etkileşim olanağının programın çerçevesiyle sınırlı olması, öğretmen ve öğrencileri kısıtlamaktadır.	2. Bilgisayar büyük veya küçük gruplar içinde sosyal öğrenme gibi formları destekler, öğrenme biçimleri mümkündür.
3. Öğrenim yazılımları sadece belli bir bilgi alanıyla sınırlı olup alan dışı dünya bilgisine sahip olmadığından sadece sınırlı derecede açıklama yapabilmekte, bilgisayara soru sorulamamaktadır.	3. Bilgisayarla bireysel etkileşimli ve aktif öğrenme biçimleri mümkündür.
4. Öğrenim programları sadece öğrencinin izlemek zorunda olduğu önceden belirlenmiş öğretim yolları içermektedirler. Esnek programlarda bile önceden öngörülmemiş işlemlerin yapılması mümkün değildir. Böylece öğrenim ve öğretim süreci mekanikleşmekte ve yaratıcılığı sınırlamaktadır.	4. Geleneksel araçların pasif niteliğinin aksine bilgisayar dinamik eksploratif bir araçtır.
5. Yazılımların değişik durumlara uyulanabilirlikleri oldukça sınırlıdır.	5. Bilgisayarın duyguları olmadığı gibi önyargıları da yoktur, sinirlenmez, yorulmaz ve sonsuz sabrı vardır.
6. Yazılımlar öğrencilerin farklı düşünce ve tepkilerine karşılık vermez. Bilgisayarla sosyal bir öğrenme ve tartışma süreci olanaksızdır.	6. Bilgisayar klasik araçlara zeki bir araçtır.
7. Piyasada bulunan yazılımlar yöntemsel ve eğitsel eksiklikler içermektedir.	7. Bilgisayar sayesinde öğrenme belli bir mekanla sınırlı olmak zorunda kalmaz, öğrenme zamansal ve mekansal esneklik kazanır.
8. Sadece görsel ve eşitsel olanakları açısından TV, Teyp, Kitap vb. klasik araçlar bilgisayardan daha üstündür.	8. Hypertext özelliği öğretimin geleneksel otoriter konseptini değiştirerek desentral, demokratik bilgi paylaşımı sağlar.
9. Günümüz bilgisayarlarının kapasitesi yeterli miktarda film, ses, renkli resim veya metin söz konusu olduğunda yetersiz kalmaktadır.	9. Etkileşimli ve multimedya öğretimi teknikleri motivasyonu yükseltir, öğrenmeyi ve öğrenilenlerin akılda kalmasını kolaylaştırır.
10. Yazılım ve donanım son derece pahalıdır, her yıl değişen teknolojiyi takip etmek finansal ve teknik açıdan mümkün değildir.	10. Bilgisayarın geleneksel araç gereçten temel farkı varsayımsal verimliliğidir.
11. Bilgisayarın sanal gerçekliği öğrencileri gerçek yaşamdan izole etmektedir.	11. Bilgisayar multimedya veya hypermedya özelliğiyle metin, tablo, çizim, resim, animasyon, film ve sesleri tek bir ortamda ve istenen komisyonda önemli bir zaman kaybı olmaksızın sunmayı sağlar.
12. Bilgisayar kitap okumayı engellemektedir.	12. Dijital materyalin üretilmesi, değiştirilmesi ve kullanımı klasik materyalden daha kolaydır.
13. El yazısı gibi kültür teknikleri işlevini yitirmekte, okuma, yazma gibi kültür teknikleri, kültür teknolojisine dönüşmektedir.	13. Bilgisayar üretilen materyallerin otantikliğine de katkıda bulunur.
14. Bilgisayarlar sağlığa zararlıdır.	14. Özellikle yabancı dil öğretiminde telaffuz çalışmaları için öğrencinin sesinin kaydedilmesi, ses dalgalarının görselleştirilmesi gibi daha iyi teknikleri mümkün kılar.
15. Bilgisayar ve internet kontrolsüz şiddet içerikli ve zararlı bilgiler sağlamaktadır.	15. Bilgisayar sınırsız materyal olanağı sunar.
16. Bilgisayar, internet ve oyunları bağımlılık yaratmaktadır	16. Bilgisayar ve internet, kaliteli ve zengin çeşitli, esnek ve değiştirilebilir materyal sağlar.
17. Bilgisayar ve internet ve oyunlar bağımlılık yapmaktadır.	17. Bilgiler kısa sürede ve kolayca güncellenebilir.
18. Özellikle IRC sohbetleriyle bozuk bir dil formu oluşmaktadır.	18. Bilgilerin transfer edilmesi ve yayılması bilgisayarla daha kısa sürede ve kolayca yapılabilir.
19. İnternet ile İngilizce diğer diller üzerinde yıkıcı bir etki oluşturmaktadır.	19. Bilgisayar aynı ortamda bulunmayan insanları yazılı, sözlü veya görsel-işitsel olarak bir araya getirebilir.
20. İnternet eğitsel içerikler sunmasına karşın labirente benzeyen yapısı nedeniyle zaman kaybına yol açmaktadır.	20. Bilgisayar kültürler arası etkileşime katkıda bulunur.
21. Bilgisayar kapsamlı kontrol olanağı ve aşırı taleplerinden dolayı strese ve dolayısıyla verim kaybına neden olmaktadır.	21. Bilgisayar destekli materyallerin maliyeti birçok açıdan daha uygundur.
22. Teknolojinin insan hizmetinde kullanılması insanları teknolojiye bağımlı kılmakta ve zamanla teknoloji insanları kontrol etmeye başlamaktadır. Teknoloji kullanımı sürecinin sonunda insanların tamamen makinelerin kontrolüne girmesi tehlikesi vardır.	22. Bilgisayarla çalışma daha kolay ve konforludur.

Kaynak: Edip Koşar, Sedat Yüksel vd. **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme** Pegem A Yayıncılık, Sayfa. 164-166, Ankara, 2003.



Mehmet Toran
mehmettoran@gmail.com

Sosyal demokrasiiden liberal hayata: İsveç'te eğitim

Bu yazıda İsveç'te geçirilen bir yıllık sürede (2009 Eylül-2010 Eylül) eğitime ilişkin gözlemler ve İsveç'te İngilizce yayın yapan *The Local* gazetesinde yayımlanan eğitime ilişkin haberler incelenerek İsveç eğitim sisteminin dönüşümü analiz edilecektir.

Refah ülkesi olarak üst sıralarda olan İsveç, İskandinav ülkeleri arasında sosyal demokrasiinin kalesi olarak bilinmektedir. Bu algı ile İsveç'e giden herhangi bir kişi ilk olarak içinde yaşadığı ülkeye göre İsveç'i değerlendirdiğinde hiç kuşkusuz kendini dünyanın en iyi ülkesinde çok şanslı biri olarak görür. Durum gerçekte de bundan farksız değildir. İlk olarak yolların genişliği, sokakların sakinliği, toplu taşıma, güler yüzlü insanlar, insanların birbirine olan saygısı; yardım istediğinizde size yardımcı olan insanlar ve belediyelerin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirme çabalarını doğrudan gözlemleyebilir. Tüm bu olumlu gözlemlerin bir bilinçlilik gerektirdiğini, bir kültür gerektirdiği konusunda hemfikir olunur. Bu kültürün ve bilinçliliğin arkasında ise eğitimin niteliğini olumlamak yanlış olmasa gerek.

Eğitim, diğer tüm kamusal hizmetler gibi özellikle 1960'lardan sonra kıta Avrupa'sında ortaya çıkan sol hareketin yarattığı etki ile İsveç'te güçlenen sosyal demokratların **Olof Palme** önderliğinde hükümet kurması ve bu hükümetin kamusal yararı göz önünde bulundurarak 1970'lerde anayasayı radikal bir şekilde değiştirmesi İsveç'in sosyal refah ülkesi olmasında önemli bir adım olarak görülür. Anayasada

yapılan önemli değişiklikler, yaşamın tüm alanlarını doğrudan etkilerken aynı zamanda eğitimde de değişimlerin gerçekleşmesini sağlamıştır. Eğitimin kamusal bir hizmet olarak sunulması, erken çocukluk eğitiminden üniversite eğitimine kadar eğitimin her kademesinin ücretsiz olması önemli değişimlerin başında gelmekteydi. Değişimlerin en önemlisi azınlıklara kendi anadillerinde eğitimin sağlanması ve azınlık statülerinin kabul edilmesi idi. Azınlıklar kendi okullarını açmış ve kendi anadillerinde eğitim yapmaya başlamıştı. Bu durum günümüzde de devam etmektedir. Azınlıkların yanında göçmen gruplarına da kendi anadillerinde eğitim olanaklarının sağlanması amaçlanmış, daha doğrusu göçmen çocukların kendi anadillerini, kültürel değerlerini korumaları için desteklenmesi eğitimin öncelikli sorumlulukları arasına alınmıştır (Skolverket, 2003). Bununla birlikte eğitimde seküler anlayışın yerleştirilmesi, toplumsal uzlaşının demokrasi üzerinden sağlanması, İsveç okullarında uygulama bulmasının desteklenmesinden kaynaklanmaktadır. Eğitim ortamlarına ve eğitim programlarına bakıldığında ise demokratik değerlerin baskın olduğu görülmektedir.

Çalışma alanımın okul öncesi eğitim olmasından dolayı İsveç'teki gözlemlerimin çoğu anaokullarında ve erken çocukluk eğitimi ile ilgili yapılan araştırmaları incelemekle geçti. Bu sebeple bu yazının gözlem kısmının daha çok okul öncesi eğitime odaklandığını belirtmekte yarar vardır. Özellikle okul öncesi eğitim alanında model alınan ülkelerin başında gelen İsveç'te eğitim programına bakıldığında çok kültürlü eğitimin 1977'den itibaren programın merkezi konumunda olması, eğitimde eşitlik, demokratik değerlerin ön planda olması çok kültürlü toplumun oluşma sürecinde büyük bir rol oynamıştır (Korpi, 2007). Günümüzde uygulanan okul öncesi eğitim programına bakıldığında ise programda demokrasi ve demokratik değerlerin oldukça önemli olduğu, toplum içinde

bir arada yaşama ve tolere etme, çocukların empati yeteneklerinin desteklenmesi ve çocukların bireysel özellikleri göz önünde bulundurularak öğrenmeleri ve gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır (Lpfö 98, 2006). Tüm bu önemli kavramların içeriği programda daha detaylı bir şekilde ele alınmış ve çok kültürlü bir toplumun gelişmesi amaçlanmıştır.

Anaokullarındaki Gözlemler

Günümüzde İsveç'in anaokullarındaki uygulamalarına bakıldığında anaokulu programın uygulanması bölgelere ve şehirlere göre farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar izlenen yöntemden değil, giderek dönüşen bir sistemden kaynaklanmaktadır. Örneğin araştırmam gereği gözlem yapmaya gittiğim anaokulları şehrin farklı bölgelerinde bulunan özellikle göçmenlerin ve İsveç azınlıklarının olduğu okullardı. Araştırma konum gereği İsveçli ve göçmen çocukları ile çalışmam ve bunun için okul ziyaretleri ve gözlemleri yapmam gerekiyordu. Bunun için Göteborg'daki okul öncesi eğitim kurumlarının bir listesini bölgelere göre çıkardım ve daha sonra dergimizde (Eleştirel Pedagoji) de yazıları yayımlanan *Dr. Johannes*'ten okullar hakkında görüşlerini aldım. “Çok kültürlü” ve “demokrasi” kavramları göz önünde bulundurarak çıkardığım listeye göre bölgelerde hem göçmen hemde İsveçli çocuklara çok rahat ulaşabilmem gerekiyordu. Ancak Dr. Johannes durumun bunun çok aksine olduğunu ve toplumda sınırların oldukça belirgin olduğunu belirterek listemi tekrar gözden geçirmem gerektiğini önerdi. Bu durum üzerine kendi çıkardığım listeye göre bir ön inceleme yapmak üzere okulları ziyaret etmeye başladım. Göteborg'da gözlem yapmaya gideceğim bölgeler; *Hissingen, Majorna, Biskopgården, Hammerkullen, Frölunda* ve *Guldheden* idi. Bu bölgeler göçmenlerin ve İsveçlilerin yoğun yaşadığı bölgelerdi.

İlk gittiğim yerlerden biri olan *Biskopgården*, şehirden tramvay ile 20 dakika uzaklıkta bir bölgeydi. Biskopgården'da ziyaret ettiğim anaokulunda ilk

karşılaştığım şey öğretmenlerin çoğunluğunun göçmen olması ve sadece yöneticinin İsveçli olmasıydı. Sonra 5-6 yaş grubu sınıflardan birine girdiğimde tüm çocukların göçmen olması ve içlerinde bir tane bile İsveçlinin olmaması şaşırtmıştı beni. Okul müdürü ile bu durumu konuştuğumda ise o bölgede göçmenlerin yaşadığını, isveçlilerin daha çok şehir merkezinde ya da isveçlilerin yoğun olduğu bölgelerde yaşadığını kendisinin o bölgelerde oturduğunu söyledi. Benim için ilginç ve bir o kadarda hayal kırıklığı yaratan bir durumdu bu. Sınıflarda ise *Romanyalı, Türkiyeli, İranlı, Somalili, Iraklı, Afganistanlı, Faslı* özellikle müslüman kökenli göçmen çocukları bulunmaktaydı. Bu çocukların çoğu İsveçte doğmuş olmakla birlikte, bir kısmı ise 2-3 yaşlarında İsveç'e aileleri ile birlikte gelmişlerdi. Eğitim ortamı ise çok özensiz hazırlanmış, yukarıda bahsettiğim programdan neredeyse eser yoktu. Fiziksel ortamın yetersizliği, oyun alanının olmaması, öğretmenlerin lisans mezunu alan öğretmeni olmamaları, nitelik ve programda bahsedilen değerlerin bulunmadığını göstermekteydi. Bu okuldaki Türkiyeli çocuklarla yaptığım görüşmelerde çocukların çoğunun İsveççe diline hâkim olmadıkları, Türkçe'yi ise yarım yamalak konuştuklarını gözlemledim. Bu durum karşısında bu çocukların anadili desteği alıp almadıklarını sorduğumda ise belediyenin bütçesinin kısıtlı olmasından dolayı anadili öğretmeni görevlendirmede, bu çocukların kendi evlerinde anadillerini öğrendiklerini öğrendim. Her iki dile de hakim olamayan bu çocuklar, diller arasında geçişlerde büyük sıkıntı çekerken aynı zamanda kendilerini ifade etmede de güçlükler yaşadıkları öğretmenler tarafından belirtildi.

Bu okuldaki önemli gözlemlerimden biri de Türkiyeli bir ailenin 6 yaşındaki çocuğunun İsveççe bilmemesiydi. Bu çocuğun anne ve babası 18 yıl önce İsveç'e göç etmiş, çocuk İsveç'te doğmuş, henüz Türkiye'ye hiç gitmemişti. Bu çocuğun İsveççe bilmemesi, öğretmenlerin ise Türkçe bilmemesi çocuk için oldukça güç koşulların ortaya çıkmasına neden olmaktaydı. Öğretmenlere bu çocukla iletişimi nasıl

çözdüklerini sorduğumda ise aldığım yanıt çarpıcıydı. Sınıfta bulunan Türkiyeli diğer çocukların bu çocuk ve öğretmen arasında çevirmenlik yapmalarıydı. Bu konuda herhangi bir desteğin sağlanıp sağlanmadığını sorduğumda ise yine öğretmenler belediyeye ve sosyal hizmetlere yüklenerek onların bu sorunu çözmede yetersiz olduklarından bahsettiler. Daha sonra, eğer mümkün olursa bu çocuğun ailesi ile görüşmek istediğimi söyledim ve aile ile bir görüşme randevusu aldım. Görüşmede ailenin bu durumun farkında olduğu ancak kendileri çocuklarına bilerek İsveççe öğretmediklerini, İsveççe öğrenirse kültürünü kaybedeceği kaygısını dile getirdiler. Ancak bu çocuk Türkçeye de fazla hakim değildi, evde konuşulan basit günlük dil kadar Türkçeyi biliyordu. Bu konuda anadili desteği alıp almadıklarını sorduğumda ise bunun için başvurduklarını ancak olumsuz yanıt aldıklarını belirttiler.

Ziyaret ettiğim ikinci okul *Hammerkullen*'de bulunmaktaydı. Hammerkullen özellikle Latin Amerika kökenli göçmenlerin yoğun yaşadığı bölgelerden biridir. Ancak yine de içerisinde birçok göçmen grubunu barındıran bir bölgedir. Hammerkullen'de ziyaret ettiğim anaokulunda durum ilk gözlemimden farklı değildi. Buranın ilk yerden farkı ise özellikle Hristiyan kökenli göçmenlerin yoğunluk oluşturmalarıydı. Burada Türkiyeli çocuk bulmak bir yana, İsveçli çocuk da yoktu. Aileler sadece göçmenlerden oluşmaktaydı. Okullarda daha çok Latin Amerikalı çocuklar bulunmaktaydı. *Hissingen* ise özellikle Ortadoğu ve Arap bölgelerinden göçmenlerin yaşadığı bir bölgedir. Bu bölgede ise okulların durumu ve çocuklara sağlanan eğitim ortamı *Biskopsgården* ve *Hammerkullen*'e nazaran daha iyi durumdaydı. Ancak merkezdeki okullarla karşılaştırıldığında çok da iyi değildi.



Frölunda bölgesi ise gerçekten çok kültürlülüğe örnek gösterilebilen bölgelerden biriydi. Okullarda niteliğin olması, okul öncesi eğitime devam eden göçmen ve İsveçli çocukların okula devam oranlarının birbirine yakın olması ve programın tam anlamıyla uygulanıyor olması çok kültürlülüğe verilen iyi örneklerdendi. *Frölunda*'da Türkiye göçmeni Süryani bir aile ile yaptığım görüşmede çocukların hem Süryanice, hem Türkçe, hem de İsveççe dil eğitimi alması için uğraştıklarını, bu konuda belediyenin her türlü imkânlarından yararlandıklarını belirtmişlerdi. Çocukla yaptığım görüşmede çocuğun hem Türkçe hem de Süryaniceyi günlük dilinde oldukça rahat konuştuğunu gözlemledim. Çocuğun Türkçe ve İsveççe kavramlara hâkim olmasının en büyük

nedenlerinden biri okulda çocuklara çok dilli bir eğitimin daha doğrusu çocukların anadillerini destekleyici etkinliklerin zenginliğinden kaynaklanmasıydı. Çok kültürlülük konusunda öğretmenler oldukça duyarlı ve kendilerini geliştirmek için her türlü imkândan yararlanmaktaydılar.

Majorna ve *Guldheden* bölgelerinde ise yoğunlukla İsveçlilerin yaşadığı bölge olmakla beraber uzun yıllar önce İsveç'e göç etmiş olan göçmenler yaşamaktadır. Ancak okullarda İsveçli çocukların yoğun olduğu ve göçmen çocukların daha az olduğu görülmekteydi. Bu okullar görev yapan öğretmenler nitelik olarak lisans mezunu ve okullar ise birçok imkâna sahipti. Bu okullar gözde okullar olarak *Göteborg*'da isim yapmış okullardı.

Bu gözlemlerin dışında İsveç'in genelinde devlet tarafından sunulan okul öncesi eğitim sadece tek bir yaklaşımı benimsemiş okullar değildi. Farklı yaklaşım ve uygulamaların olduğu, okul öncesi eğitimde yenilikler için sürekli pilot çalışmaların olduğu da bilinen bir gerçektir.

Gazete Haberlerinde İsveç'te Eğitim

Yukarıdaki gözlemlerden bir sonuca ulaşmak, İsveç hakkında bir genellemeye gitmek bilimsel olarak elbette olanaksızdır. Bununla birlikte gözlemlerin nesnel dayanaklarının olması ve öznellikten kurtulması da gerekir. Yukarıdaki gözlemleri mümkün olduğunca tarafsız bir şekilde size aktarmaya çalıştım. Bu gözlemlerin haricinde İsveç'teki eğitimin genel bir durumunu The Local gazetesinde eğitim ile ilgili yayımlanan birkaç haber üzerinden değerlendirmeye çalışacağım.

Eylül 2010'da İsveç'te yapılan genel seçimler sonrası sosyal demokrat kanadın seçimi küçük bir farkla kaybetmesi, sağ kanadın ise seçimden yeniden zaferle çıkması hatta ırkçı göçmen karşıtı bir partinin bile 20 sandalyelik oy alması sosyal demokrasi kalesi olan İsveç'te artık dönüşümün kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Bir anlamda bir güven tazelemesi olan bu seçimler, sağ kanadın elini ve projelerini uygulamaya koyması açısından da önem taşımaktadır.

Mayıs 2009 tarihinde Eğitim Bakanlığının raporu referans alınarak *The Local* gazetesinde azınlıklarla ilgili yayımlanan bir haberde, 2000 yılında azınlıkların korunması için çıkarılan yasaya rağmen 2009 yılında bu azınlıkların anadillerinde eğitim görmeleri için personel yetiştirmeye bütçe ayrılmadığı, bu dillerde herhangi bir programın uygulamaya konulmadığı tespit edilmiştir (The Local, 2009). Geçen 9 yıllık süre içinde Eğitim Bakanlığının uyum yasaları gereği bu konuda bir girişimde bulunmaması, Etnik Ayrımcılığa Karşı Ombudsman tarafından da sert bir şekilde eleştirilmiştir. Bununla birlikte Eğitim Bakanlığının bu soruna ilişkin yeni çözümler üretmek üzere çalışmalara başlayacağı da haberde geçen bir başka detay.

2011 yılından itibaren Avrupa Birliği üyesi ülkeler dışından gelen yabancı öğrenciler arasında büyük bir kaygı yaratan üniversite eğitiminin ücretli olması ve sadece Avrupa Birliğine üye ülkelerdeki öğrencilerin

İsveç'te eğitimden ücretsiz yararlanmalarına ilişkin yasa tasarılarının görüşülmeye başlanmasıydı (The Local, 2008). Görüşme olanağı bulduğum Türkiyeli, Iraklı, Hindistanlı, İranlı, Brezilyalı ve Rusyalı öğrenciler, çıkacak bu yasanın adil olmadığını, bir anlamda Avrupa dışından gelecek başarılı öğrencilerin önünü kesmekten başka bir amaca hizmet etmediğini ve bu yasa tasarısının buram buram ayrımcılık koktuğunu ifade etmişlerdi. 19 Şubat 2010 tarihli The Local gazetesinde, üniversitelerin Avrupa Birliği ülkeleri dışından gelecek öğrenciler için ücretli olmasının öğrenciler arasındaki rekabeti daha adil yapacağına ve haber detayında hükümetin üniversiteyi ücretli yapmakla üniversitenin daha iyi öğrencileri seçme şansının olacağını, bu anlamda İsveç üniversitelerinin diğer ülkelerdeki üniversitelerle rekabet etme şansının daha fazla olacağı savunulmaktadır (The Local, 2010). Aynı gazetenin 24 Ekim 2010 tarihli sayısında verilen başka bir habere göre ise üniversitelerde İsveçli öğrenci sayısının 2009 yılına oranla % 2 düzeyinde düştüğü, bunun sebebinin ise ekonomik sorunlar olduğunu, yabancı öğrenci oranının ise son şanslarını kullandıklarını yabancı öğrenci sayısında ise artışın olduğu belirtilmektedir. 2011 yılında ise İsveçli öğrenci sayısında üniversitelerin ekonomik sorunlarının çözülmesi ile bir artışın bekleneceği ifade edilmektedir. Aynı haberin yorumlarına bakıldığında ise yapılan istatistiklerin anlamsız olduğu, yabancı öğrenci sayısında 2011 yılında aşırı bir düşüşün yaşanacağı görüşünün oldukça yaygın olduğuna; üniversitelerdeki akademisyenlerin ve sendikaların hükümeti üniversitelerin ücretli olması konusunda uyardıklarına ve bu sisteme karşı olduklarını belirttiklerine yer verilmişti.

Bir başka haberde ise İsveç'teki çok kültürlü ve çok dilli çocuk sayısının anaokullarında ve ilköğretim okullarında yapılan teftişler sonucu düştüğü, bunun sebebinin ise çok kültürlü öğrencilerin kültürel farklılıklarının ihtiyaçlarını karşılayacak öğretmenlerin yetersizliği olduğu belirtildi. İsveç eğitim müfettişliği tarafından yayımlanan raporda İsveç'te eğitim alan tüm çocukların eğitim haklarının

olduğu, eğitimden eşit koşullarda yararlanmaları ve kültürel farklılıklara saygı duyularak eğitim alma haklarının olduğuna vurgu yapılan raporda, İsveç'te görev yapan öğretmenlerin çok kültürlüğe ilişkin bakış açılarının yetersiz olduğu, özellikle okul öncesi ve ilköğretimdeki öğretmenlerin çok kültürlülüğe ilişkin bilgilerinin ve deneyimlerin az olduğu tespit edilmiş. Bununla birlikte bu öğretmenlerin iki ve çok dilli çocukların eğitimi konusunda yetersiz oldukları da raporda belirtilmiştir.

10-11 Kasım 2010 tarihinde The Local gazetesinde yayımlanan haber ise ülkemizde iktidar olan sağ hükümetler gibi diğer ülkelerdeki hükümetlerde de görülen din eğitimine önem verilmesi eğiliminin İsveç'te de hayata geçirilmesi bizi şarşırtmamalı. 10 Kasım'daki "Hristiyanlığa İsveç Okullarında Ayrıcalık" başlıklı haberde İsveç Eğitim bakanlığının 5 büyük dine ilişkin eğitimin eşit bir şekilde verilmek istendiği ancak hükümetin bu konuda yeni çalışmalar yapacağı ve Hristiyanlığa öncelik verilecek bir program hazırladığından söz edilmişti. Bununla birlikte Hristiyanlığa öncelik verilmesinin nedeninin İsveç'in Hristiyan bir toplum olması ve Hristiyanlığın İsveç dünyasının bir parçası olmasından kaynaklandığı belirtmekteydi. 11 Kasım'daki haberde ise yeni okul programının 2011 yılından itibaren uygulanacağına, programın öğretmenler ve öğretim yöntemleri açısından daha anlaşılır hedeflerinin olacağı ve uygulamada kolaylıklar sağlayacağı belirtilmekteydi. Bununla birlikte aynı haberde, muhalefetin baskısına rağmen Hristiyanlık eğitimine okullarda öncelik verilmesini hükümetin istediği olduğuna ve bu konuda yasal bir düzenleme gerektirmeksizin din eğitiminin programa dahil edildiği ifade edilmişti.

Sonuç

Gözlemler ve gazetelerden derlenen haberler elbette bize İsveç'te eğitimin çok kötü bir yönelimde olduğunu göstermez. Hâlihazırda İsveç'te eğitim birçok ülkeye model olmakta ve gerçekten de niteliği hâlâ üst düzeydedir. Ancak haber ve gözlemler İsveç'te

değişimin başladığını sağ kanat hükümetin güçlenmesi ile gerçekleşen ekonomik değişimlerle birlikte eğitimde de değişimlerin ilk işaretlerini vermektedir. **Kıta Avrupa'sındaki hükümet değişikliklerin sağa kayması ülke politikalarını göçmenler, ekonomik politikalar, bireyin refahı yerine merkezi devletin refahına odaklanmış durumdadır. Bu durum kuşkusuz İsveç'i de doğrudan etkilemiş ve İsveç'te sağ eğilimli partilerin oy oranlarını artırması İsveç'te yapılacak değişimlerde hükümetin elini güçlendirmiştir.**

Gözlemler yorumlandığında aslında çok kültürlü ve örnek alınması gereken okul öncesi eğitimin İsveç'in bir kentinde bile farklılık gösterdiği, bölgeler arası eşitsizliklerin ayrımcılık gibi politikaları ürettiği, fırsat eşitliğinin, demokrasi söyleminin ve pratiğinin, çok kültürlülüğün, bir arada yaşama becerisinin bölgeden bölgeye farklılık gösterdiği söylenebilir. Bununla birlikte Göteborg şehir planlama olarak kent planlamacıları tarafından Avrupa'nın en ayrımcı şehri olarak kabul edilmektedir. Örneğin *Biskopgården*, *Hammerkullen* ve *Hissingen*'e tramvay ile gittiğinizde bir yerde yeşil bir bölge ile bu bölgelerin şehirden koparıldığını göreceksiniz. Bu yeşil bölge, tampon bölge olarak kullanılmakta ve imar izni verilmemektedir. Bu durum aynı zamanda kaçınılmaz olarak eğitime ve yaşama yansımakta dolayısıyla çocuklara sunulan eğitim, nitelik ve nicelik olarak farklılık göstermektedir. Son yıllarda göçmen politikalarında ciddi kararların alınması ve üst üste merkez sağ partilerin hükümet kurması da ayrıca toplumun yerleşimini yeniden yapılandırmaktadır. Bunun en açık örneği *Frölunda*'da yaşayan göçmenlerin, göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelere göç etmesi örnek olarak gösterilebilir.

Gazete haberlerinin gözlemleri desteklediği açıkça görülmektedir. İsveç okullarında çok kültürlü eğitimin verilmesi için çabalarda başarısızlıkların yaşanmasının suçunun öğretmenlere yıkılması, hükümetin ve Eğitim Bakanlığının temize çıkması, sağ kanat politikalarının tipik bir örneği olarak İsveç'te de önümüze

çıkılmaktadır. Bununla birlikte üniversite eğitiminin ücretlendirilmesi ve sadece “Avrupa dışındaki öğrenciler için” vurgusu bir anlamda eleştirilerden kaçmanın bir başka yolu olarak görülebilir. Sonuçta üniversite eğitiminin ücretlendirilmesi bir anlamda İsveç’te üniversitelerin giderek herkes için ücretli olacağı anlamına da gelebilir. “Üniversite öğrencileri arasında eşit rekabet sağlanması” gerekçesi ile üniversitenin ücretli hale getirilmesi İsveç’te giderek artan neoliberal politikaların acımasızlığını da ortaya koymaktadır. En son 2011 yılından itibaren uygulamaya konulacak eğitim programının özellikle açık anlaşılır amaçlara sahip olmasının nedeni önceki programın anlaşılabilirliği değildir elbette, Hükümetin politikalarını ve yeni insan tipini yetiştirme amacını gerçekleştirmekten başka bir şey değildir. Hristiyanlığa verilecek önemin artırılması ve okullarda Hristiyanlık dininin derslerde ayrıca okutulması, seküler eğitim anlayışında bir kaymanın olduğunun açık bir göstergesidir.

Sonuç yerine sonsöz olarak sosyal demokrasinin ve refahın kalesi olan İsveç diğer Avrupa ülkelerindeki değişimleri takip ederek kendisine yeni bir yol çizmektedir. Sosyal demokrasiden liberal hayata geçişte ekonomik düzenlemelerin çoğunu gerçekleştiren İsveç hükümeti, daha güçlü bir şekilde eğitimde de değişimlere başlamıştır. Bu değişimlerden en çok göçmen grupları etkilenecektir, bununla birlikte azınlıkların kazanılmış haklarını kaybetmeye başlaması ya da kazanılan hakların yeteri kadar karşılanmaması toplumdaki bu grupları olumsuz etkileyecektir. Eğitimin ücretli olması din eksenli bir eğitimin sunulması İsveç’te liberal politikaların hayat bulduğunun da en açık göstergesi. Sosyal demokrasiyi klasik liberal demokrasiden ayıran sosyal adalet, sosyal devlet, sosyal haklar kavramları İsveç’te giderek yok edilmekte ve bundan büyük bir çoğunluk rahatsız olmamaktadır. Dolayısıyla sosyal demokrasiden liberal hayata geçişler yaşayan İsveç, ileriki yıllarda nasıl değerlendirilecek bilinmez ama şimdiden görünen köye ayrıca kılavuzluk etmek boşuna olsa gerek.

Kaynaklar

- Korpi, B.M.(2007) *The Politics of Pre-School: Intentions and Decisions Underlying the Emergence and Growth of The Swedish Pre-School*, The Ministry of Education and Research, Artikel nr: U07.021.
- Lpfö 98 (2006) *Curriculum for the Pre-school (Lpfö 98)*, National Agency for Education, AB Danagårds grafiska, Ödeshög.
- Skolverket (2003) *More Languages, More Opportunities*, <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1111>
- The Local (2009). *Sweden Criticized for Lack of Effort on Minority Languages*, www.thelocal.se/19300/20090507/
- The Local (2010). *Fees Make Competition for Students More Equal*, <http://www.thelocal.se/25100/20100219/>
- The Local (2008) *No More Free Education for Non-Europeans*, <http://www.thelocal.se/12594/20080623/>
- The Local (2010a) *Swedish Universities Suffer Enrolment Drop*, <http://www.thelocal.se/5337/20061027/>
- The Local (2010b) *Universities Oppose Fees for International Students*, <http://www.thelocal.se/5337/20061027/>
- The Local (2010c) *Teaching Boost Urged for Multicultural Kids*, <http://www.thelocal.se/30518/20101130/>
- The Local (2010d) *Christianity Prioritised in Swedish Schools*, <http://www.thelocal.se/29528/20101010/>
- The Local (2010e) *Sweden Unveils New School Curriculum*, <http://www.thelocal.se/29540/20101011/>

Kıbrıs Türk eğitimi ve eğitim politikaları

Giriş

İnsan, Eğitim Bilimi'nde tanımlanmak zorunda olan en önemli unsurdur. Söz konusu zorunluluk eğitimin tanımından gelmektedir. Ait olunan felsefe ya da psikolojik kuramlar değiştiği zaman, eğitimin tanımının da değiştiği görülmektedir. Eğitimin tanımı, davranışcılık akımını yansıtacak şekilde Ertürk tarafından "Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişim meydana getirme süreci" olarak tanımlanmaktadır (Ertürk, 1986:12). Tanım incelendiğinde Eğitim Bilimi'nin en önemli unsurunun birey yani insan olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim insan davranışlarını değiştirmek için bir araçtır. Bu bağlamda Ertürk'e göre insan, biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır (Ertürk, 1986:3). Biyolojik bir varlık olarak hayatına başlayan insanoğlu, sosyal ve kültürel çevresiyle etkileşerek ikinci boyutu olan kültürel boyutunu geliştirmektedir. Geliştirdiği kültürü, miras olarak yeni kuşaklara aktarmakta ve böylece sürekli bir devinim içerisinde kültür gelişmeye devam etmektedir (Batman, 2002:2). Her toplum, kendi maddi ve manevi kültürel değerlerini eğitim sayesinde yeni kuşaklara aktarmaktadır. Başka bir deyişle eğitim, kültürü aktaran bir araçtır.

Bazı literatürlerde kültüre bilişsel anlamda yaklaşılmakta ve kültür, yalnızca yemekten, giyim şeklinden, mesleklere ve akrabalık ilişkilerine uzanan günlük davranış objelerini kapsamayan ama bunların yanı sıra fikirleri, kuramları ve kişilerin doğal düşünce içerisinde onları kuşatan dünyaya yayılan güncel bilgiler olarak anlaşılmaktadır. Her toplum, kendi maddi ve manevi kültürel değerlerini, eğitim sayesinde yeni kuşaklara aktarmaktadır. Başka bir deyişle eğitim, kültürü aktaran bir araçtır. (Ültanır, 2003:39). Günümüzde yaşanan hızlı ekonomik, sosyal bilimsel ve teknolojik gelişmeler yaşam şeklimizi önemli ölçüde değiştirmiştir. Özellikle bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hayatımıza etkisi, günümüzde belki de geçmişte hiç olmadığı kadar açık bir biçimde görülmektedir.

Yirmi birinci yüzyılı yaşadığımız günümüzde, eğitimin önemi katlanarak artmıştır. Bir ülkenin ekonomik kalkınmasının o ülkenin halkının, kişisel ve toplumsal gelişmesine bağlı olduğu söylenebilir. Eğitim yoluyla geliştirilen ve toplumsal davranışlarla da kullanım amacına uygun olan yeni değer yargıları, ekonomik kalkınmayı hızlandırmak bakımından son derece önemlidir. (Kaya, 1984) Kalkınma sadece maddi gereksinimlerle ilgili olmayıp, insanların toplumsal koşullarının geliştirilmesi ile de ilgilidir. İşte tam bu noktada Kıbrıs Türk Toplumunun geleceğinin nasıl şekilleneceği ile ilgili tartışmalar siyasetten çok eğitim işidir diye düşünüyorum. Çünkü geleceğe yön verecek bugünün çocuk ve gençlerinin, gelecekte nasıl bir birey, nasıl bir toplum? Sorularının temel yanıtları eğitimdedir.

Bu anlamda Kıbrıs özeline bakıldığında eğitimin nasıl olması ve hangi biçimde şekillenmesi gerekliliği Kıbrıs'ın tarihi geçmişi içinde hep tartışılmış ve sürekli değişim göstermiştir.

¹ *Yeni Düzen gazetesi, KKTC*

Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin Temel Sorunları

1963'den başlayıp günümüze kadar devam eden "Kıbrıs Sorunu"nu çözme uğraşlarında "eğitim" başlığı hep dışarıda tutulmuştur. Kıbrıs'ta yaşayan iki toplumdan birisi olan Kıbrıs Türk Toplumunu kendi eğitim yapılanmasını kendisi kurgulamıştır. Ancak, ne yazık ki Kıbrıs'ın çalkantılı siyasi tarihi, eğitiminin de çalkantılı olmasına neden olmuştur. Bu nedenle Kıbrıs Türk Eğitim sisteminde hem İngiliz döneminden miras kalan uygulamalar, hem de çatışma dönemlerinin bir ihtiyacı olarak ortaya çıkan milliyetçi unsurlar hep öne çıkmıştır. Öte yandan Kıbrıs Rum Toplumunu ile barış yapma uğraşının kaçınılmaz gerekliliği olan evrensel ve insani değerlerinin örnekleri eğitim sistemimiz içinde kendini açıkça göstermektedir. Bunların yanında, Kıbrıs Türk Eğitim sisteminin, Türkiye eğitim sistemi ile "tam uyumlu" olmanın ret edilemez olgusu ve özellikle Türkiye'den gelen göçmen ailelerin çocuklarının ciddi anlamdaki kültürel farklılığı ve sistem içindeki yoğunluğu eğitim adına sağlıklı planlama yapmayı ciddi şekilde sekteye uğrattığı için eğitim sistemimizin en önemli sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan yukarıda da belirtilen Kıbrıs'ın kendi öznel koşullarının ve kültürel özelliklerinin ortaya çıkardığı eğitim sorunları da vardır; bunlar en başında özel ders ve dersanelerin eğitim sistemi içindeki kronikleşmiş olumsuz etkileridir.

Peki, ama niye durum böyle?

Niye okullarımızdan çok dershanemiz var?

Niye dershanelere ya da özel derslere daha çok önem veriyoruz?

Okullarımızdaki eğitim çok mu kötü, yoksa dershanelerdeki eğitim çok mu iyi?

Aslında Kıbrıs Türk Eğitim sisteminde "özel ders" ve "dershane" sorunu çoğu zaman, kamuda çalışan bir öğretmenin ikinci bir iş

yapması yasağını kırması olarak ortaya çıkıyor ve ne yazık ki sadece müfettiş baskınlarıyla önlenmeye çalışılıyor. Ancak bu yapının eğitime verdiği zarar sanıldığından daha büyük oluyor.

Okuldaki ve dershanedeki öğretmen, aynı öğretmen ise "okulda başka bir yöntem, özel derste ya da dershanede başka bir yöntem kullanmıyor. Okulların laboratuvar, kütüphane ya da diğer teknolojik imkanları çok zayıf olduğundan şikayet ediliyor ama buna karşın dershanelerin, etütlerin ya da özel derslerin verildiği mekanların olanakları dünya standartlarının üstünde değildir. "Durum böyle olduğu halde özel derse niye bu kadar rağbet var. Sorunun temel iki yanıtı karşımıza çıkıyor:

1. *Okullarımızda okuttuğumuz öğretim programları yani eski deyimiyle müfredatlar, öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt veremiyor.*

2. *Eğitim sisteminin, sınav sistemi haline dönüşmüş olması.*

Ne yazık ki eğitim yapılanmamızı sınavlar üzerine kurgulamış durumdayız. Üstelik bu sınavlar; ezber, genel anlayış ve kalıp bilgiler üzerine inşa edilmiş durumda. İşte bu durumda da özel ders ve dersane de kaçınılmaz oluyor. Buna karşın, Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi günümüzün eğitimdeki yeni paradigmalara şekillenen bireysel farklılıklara dayalı eğitim anlayışı, iletişim becerileri, ekip çalışma yeterliliği, analiz yapma, yaratıcılık ve hayal gücünü ortaya çıkartacak ölçme-değerlendirme uygulamalarını hayata geçirilmesinden oldukça uzakta duruyor. Bu nedenlerden dolayı okullarımızdaki dersler ve buna bağlı olarak sınavlar güncel olmayan düşünme kalıplarına göre yürütüldüğünde, yeni fikir ve düşünceleri okullarımıza dolayısıyla da eğitimimize dahil edemiyoruz. Eğitimin, öğrencilerin potansiyellerini geliştirmesine fırsatı vermesi ve ülke kalkınmasında etkin rol oynayabilmesi için öğretimi eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme,

bilimsel düşünme, ilişkisel düşünme ve akıl yürütme gibi becerileri kazandıracak şekilde düzenlenmesi kaçınılmazdır. Aksi durumda özel ders ve dersane sorunu eğitime çok daha büyük yaralar açmaya devam edecektir.

Öte yandan eğitim politikalarımızın “insan yetiştirme” açısından da yeterli özellikleri taşımadığı söylenebilir. Bugün içinde yaşadığımız toplumda yetişkinlerimizin tutum ve davranışlarını beğenmiyorsak, yaptıklarını yanlış buluyor ve neden bu tutum ve davranışlarını değiştirmediklerini anlayamıyorsak, yetişkin olana kadar nasıl bir yetiştirme biçiminden geçildiğine bakmak gerekiyor.

Aslında “insan yetiştirme” bir kültürdür ve toplumun bütün geçmiş birikiminin bir resmi gibidir. Bu kültürü değiştirmek ve geliştirmek eğitimin işidir. “Çocuklarımızı okul öncesi döneminde nasıl yetiştiriyoruz? İlköğretim çağında çocuklarımızı nasıl yönlendiriyoruz? Lise öğrencilerinden ne bekliyoruz? Ve neden üniversite eğitiminde ısrar ediyoruz?” sorularına anlamlı yanıtlar verememenin yanı sıra bir de gençlik döneminin en başta gelen psikolojik özelliklerinden kişilik bunalımı, isyankarlık, hayatta amaç edinme, sorumluluk duygusunun gelişmesi, hayattan tatmin arama, macera ve hareket isteği karmaşıklığı eklenince insan yetiştirmede sınıfta kalıyoruz.

Özet olarak “insan yetiştirme kültürümüz” şu temeller üzerinde gelişmektedir: “Çocuğumuzu aşırı koruma”, “onu sıkıntılarla karşılaştırmama, üzülmesini önleme”, “başarılı olmasını sağlama, onu hep başarılı görme” ve “onun başarısını kendi başarımız sayma”. Ne yazık ki bu temeller üzerinde gelişen “insan yetiştirme kültürümüz”; anne-babalarda yüksek beklenti ve görmek istediğini görmek, çocuklarda ise sorumluluk alamama, her şeyi başkalarından bekleme sonuçlarını doğurmaktadır.

Bu modelde yetişen çocuklar, yaşamda karşılaştıkları güçlükler karşısında bocalamakta, anne-babalar da her koşulda çocuklarını haklı görerek onun dışındaki her şeyi sadece eleştirmektedirler. Hemen her anne-babanın; herhangi bir sınavda başarısız olan çocuğun, aslında yapması gerekeni yaptığını, esas kabahatlinin soruları hazırlayanların, öğretmenlerin ya da en genel anlamda sistemin olduğunu ısrarla savunması eğilimi bu kültürün ürünüdür. İşte bu kültür, Kıbrıs Türk Toplumunun bugün yaşadıklarının da ta kendisidir. Bu olgunun yanı sıra farklı davranışlar, farklı alışkanlıklar kısacası farklı kültürel özelliklere sahip çocuk, genç ve bireylerin toplum içine kontrolsüzce ve hızla çoğalması çok kültürlüğün zenginliği olmak yerine, kültürel çatışmanın tohumlarını ekme tehlikesini de yaratıyor.

Toplumsal dönüşüm

Bir yandan Kıbrıs Rum Toplumunu ile bir çözüm yapma uğraşına destek olacak, diğer yandan da Türkiye’den yoğun bir biçimde gelen göçmen çocukların farklı ihtiyaçlarına yanıt verebilecek toplumsal dönüşümleri eğitim sistemimize ivedilikle dahil etmeliyiz.

Toplumsal dönüşümün sağlanmasında demokratik ve özgürlükçü toplumların yaratılabilmesinde sosyal sınıflar ve kültürler arasında adalet ve kaynaşmayı sağlamada bireylerin, diğer bireylerin siyasal ve etnik kimliklerine, cinsiyetine, toplumsal sınıflarına ilişkin önyargılardan uzak durabilmeleri ve birbirlerini “öteki”leştirmeyen bir bakış açısına sahip olabilmeleri oldukça önemlidir. Bu da eğitimin işidir. Çünkü farkına varılsın ya da varılmasın, insanlar arası ilişkide en ağırlıklı yeri eğitim olgusu alır. Her insan kendini ya da başkasını eğitir; her insan kendince ya da başkalarınca eğitilir. Eğitim en az iki kişiyi gerektirdiğine göre, eğitimin toplumsallığı tartışılmazdır.

Eğitimin yine farkına varılsın ya da varılmasın belli kurumsal ortamlarda gerçekleşmesi, onun kurumsal, başka bir deyişle de kamusal olduğunun en somut göstergesidir. Ayrıca yukarıda sıralanan hatta birinci sıraya yerleştirilen toplumsal olma niteliği eğitimin aynı zamanda kamusal olduğunun da bir diğer kanıtıdır. O halde eğitimin hangi yolda gideceğine bizim ülkemizde olduğu gibi sadece bakanlar kurulu, eğitim bakanı ya da müdürleri karar vermemelidir.

Çocuklarımızın ilköğretim, hatta okul öncesi dönemden itibaren farklılıkları tanınması, farklılıklara saygı duyabilmesi ve önyargılardan uzak düşünebilmesi için sınıf ve okul ortamında barış ve demokrasiyi yerleştirmek zorunludur. Okuldaki değerler sistemi, bir yaşama biçimi olarak demokrasi ve insan hakları temelinde biçimlendirilebilirse, öğretmenler doğru rol modellerini oluşturabilirse, açık ve kapalı eğitim programları doğru biçimde işe koşulabilirse öğrencilere demokratik tutum ve davranışların kazandırılması sağlanabilir. İşte tam bu noktada en önemli görev eğitime yön verenlerindir... Acaba eğitime yöne verenler nasıl bir eğitim anlayışına hakimdirler? Nasıl bir eğitim yaklaşımı ile sistemi biçimlendiriyorlar? Bu soruların yanıtları hem eğitim düzeyimizi hem de toplum olarak hangi düzeyde olacağımızın en önemli göstergesidir.

Sonuç

İnsan ve kültürdeki sürekli evrimleşme, ister istemez eğitim sistemlerinde de benzer evrimleşmeyi getirmektedir. Bunun sonucunda belki bir anda ortaya çıkmayan yaşanan kültürel ortamın zenginleşmesinin insan anatomisi üzerindeki etkileri çok müthiştir. Eğitim sistemleri bu değişiklikleri dikkate almak zorundadır. Hangi feslefik kuram dikkate alınırsa alınsın eğitim sistemlerinin sosyal amacı, bireyin yaşadığı sosyal çevreye uyumunu her anlamda sağlamaktır. Ancak söz konusu uyum gerçekleşemedi.

Global anlamdaki sorunlar geleneksel eğitim sistemlerinin başarısızlığı olarak kabul edilebilir. Hâlâ daha üstesinden gelinemeyen çevre kirliliği, küresel ısınma, global ekonomik kriz, savaşlar, insan hakları ihlalleri, kıtlık ve açlık gibi sorunlar insanlığın sorunlarıdır ve gelecek için de tehlike olarak karşısında durmaktadır. Toplamlar, bireylerin kültürlenmesini yerine getirirken, çağdaş eğitimsel paradigmaları, bu gerekçeler nedeniyle, eğitim sistemlerinde uygulamaya koymalıdır. Bilimsel çalışmalar sonucu ortaya konmuş teoriler, eğitim sistemlerinde yerini almalıdır. Bu bağlamda yapısalcılık, beyin temelli öğrenme, çoklu zeka kuramı, proje tabanlı öğrenme vb çağdaş eğitimsel paradigmlar, eğitim sistemlerine entegre edilmelidir. Bütün bunların yanı sıra Kıbrıs Türk Eğitim Sistemi'nde öncelikle yapılması gereken, eğitimle ilgili her anlamdaki kararın, Kıbrıs'ın tarihsel sürecinde de olumsuz etkileri olan siyasi kaygılara değil, eğitim biliminin yeni paradigmalara göre şekillenmiş anlayışlara dayanmalıdır.

Kaynakça:

- Batman, K. A. (2002). *Çok Boyutlu Zeka Kuramı Etkinlikleriyle Destekli Öğretimin Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertürk, S.(1986). *Eğitimde Program Geliştirme* (5.Baskı).Ankara: Meteksan Ltd.Şti.
- Kaya, Y. K. (1984). *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*. Ankara: H.Ü. Sosyal ve İdari Bilimler Döner Sermaye İşletmesi Yayını, (ss.10-12.)
- Ültanır, G.(2003). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme'de Kuram ve Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

“Bambi Entegrasyon Ödülü Mesut Özil’in”

Eğitim, entegrasyon ve göçmen çocukları

Farklı kategorileri kapsayan Bambi medya ödülü, ilk kez oluşturulan entegrasyon dalında Mesut Özil’e verildi. Özil, ödül konuşmasında şöyle bir tanım getiriyor: “Entegrasyon, kimliğini kaybetmeden bir bütünün parçası olmaktır”.

Almanya’da başarılı entegrasyonun en çarpıcı örneği olarak sunulan Mesut Özil, lise diplomasına sahip değildir, Almancayı ölçünlü dil düzeyinde konuşmamaktadır. Daha da önemlisi, entegrasyonu ne bütünleşme ne de tutucu çevrelerin tabi olunmasını istedikleri “Alman öncü kültürü” kabul etme olarak kavramamaktadır. Yine de entegrasyonun başarılı bir örneği olarak sunulmaktadır. Başarı (futbolda da olsa) adeta herşeyi affettiriyor, en azından bir süreliğine!

Almanya’da, tanımlanmamış kavramların olumlu ya da olumsuz yönleriyle tartışıldığı, desteklendiği, başarısızlıkla suçlandığı, ölü ilan edildiği, liberal, muhafazakar ve sol söylemlerle kesintisiz olarak kamuoyunun gündeminde tutulduğu uzun bir süreç yaşanmaktadır. Entegrasyon, uyum, öncü kültür vb. bu kavramlar arasında en ön sırada yer almıştır.

Politik yönetim, federe bir yapıya sahip, değişmeyi öngörmeyen ve Nazizim nedeniyle “ulus” veya “ulusal kültür” sözcüklerini telaffuz etmekten dahi sakınan bir Alman toplumu ile “iyi niyetlerini inandırıcı bir biçimde sergilemeleri” istenen göçmen toplulukların kaynaşmasını ve bir bütün oluşturmasını “beklemektedir”. Almanca öğrenmek, eğitime önem vermek ve yasalara uymak, önde gelen politikacılara göre, entegrasyonun temel etmenleridir ve bizatihi göçmenin kendi sorumluluğu altındadır. Bu sorumluluklar göçmenler tarafından başarıyla yerine getirilmesi durumunda (ve ek olarak, ama kesinlikle, “Alman öncü kültürü”nün de benimsenmesiyle), birlikte yaşamın yapı taşları oluşturulmuş olacaktır. Eğer başarılı olunursa!

Aksi takdirde, yani başarısızlık durumunda, bu sonuç göçmenlerin bilinçli bir karşı-eylemin ürünü olacağından, yaptırım hakkı doğacaktır.

Bu durumu Almanya Cumhurbaşkanı Wulf 3 Ekim 2010 günü yaptığı konuşmada açıkça ifade etmiştir:

“Bunu kabul etmeyen, ülkemizi ve değerlerini hor gören, katı tepkiyi kabullenmelidir. Bu aşırı tutucular için geçerli olduğu gibi, aşırı sağcı ve solcular için de geçerlidir. Haklı olarak toplumuza herkesin kendi yetileri doğrultusunda katkıda bulunmasını bekliyoruz. Toplumumuzun temel değerlerini kötüye kullananlara göz yumuyoruz.”

İster istemez, teşvik programlarına bütçe ayıran ve karşılığını bekleyen devlet, yabancıların entegrasyon düzeyini ölçmeye girişmekte ve ölçütler saptamaktadır. Berlin Nüfus ve Kalkınma Enstitüsü’nün 2009’da yayınladığı, bilimselliği tartışmalı bir araştırmada Türklerin en az entegre olan topluluk olduğu vurgulanmıştır. Böylece Türkler, bir kaç yıl içerisinde, diğer topluluklara kıyasla en düşük eğitime ve Almanca edincine sahip ve kurallara uymayan kitle olarak yeni imajlarına kavuşmuşlardır. Bilinçli karşı-eylem, ailelerin Almancaya önem vermemesi, çocuklarını okula göndermemesi, Alman toplumsal değerlerini dışlaması ve hatta çoğunluk toplumuna, yani Almanlara karşı ırkçı yaklaşımı olarak sunulmuştur. Tüm hoşgörüyü ve yaratılan olanaklara rağmen, açık ve net bir entegrasyon karşıtlığıyla

saldırganca bir tutum gösterildiği kanısı Alman toplumunun “kolektif bilincine” yerleştirilmiştir.

Hristiyan Demokratların hükümette oldukları süre içerisinde ortaya çıkan bu gelişmeler ve kavram kargaşası günümüzde de varlığını sürdürüyor. Entegrasyondan ne anlaşıldığının, ne beklendiğinin belirsiz kaldığı ve sürekli yeni taleplerle genişletilebildiği koşullarda, eğitim sisteminin bu yöndeki çalışmaları ancak akademik düzlemde değerlendirilebilmektedir, ama bunun da pratikte karşılığı bulunmamaktadır.

Göçmen çocuklarının Almanca’yı eğitimi sürdürebilecek düzeyinde bilmemeleriyle başlayan başarısızlık, aynı zamanda eğitim sistemindeki yerleşik elemeciliğin de göçmen öğrencilere mutlak biçimde uygulanmasını tetiklemektedir. Şüphesiz dil yetersizliği dersleri takip edememeye neden olmakta ve başarımda bir düşüşü beraberinde getirmektedir. Uygun olmayan psikolojik testlerle bir bölüm göçmen çocuklara “öğrenim engelli” tanısı konulmakta ve engelli okullarına sevk edilmektedirler. Kalanları ise, ilkokulun sonunda, bir üst aşaması olmayan ortaokullara ya da fiilen eğitimin sonu anlamına gelen ve “en alt” diploma sağlayan okul türlerine, bir diğer ifadeyle eğitim sisteminin en alt bölümlerine yerleştirilmekte ve çıraklık eğitimine yönlendirilmektedirler. Başarı gösteren öğrenciler ise, işçi olan ailelerinin yeterince destek olamayacağı gerekçesiyle liselerden “özel yöntemlerle” soğutulmaktadır. (Burada parantez açarak belirtelim ki, Türkiye’de sanıldığı gibi, Almanya’da “pırıl pırıl yüz binlerce Türk genci” bulunmamaktadır.)

Göçmen öğrencilerin bulundukları okullarda (Almanların göçmen mahallelerini terk etmeleri sonucu) Alman öğrencilerin sayısı giderek azaldığından, eğitim sistemi, giderek toplumu etnik temelde ayırıştıran bir özellik de sergilemektedir. Bu olgu, yerine getirilmesi istenilen entegrasyon istemine (ya da “görev”ine) zıt bir duruma işaret etmektedir.

Herkes için 10 yıllık tek bir okul ya da uzun süreli birlikte öğrenim modeli bu sorunun aşıl-

ması yönünde bir fırsat sunabilse de, muhafazakarların iktidarda olduğu eyaletler tarafından reddedilmektedir. Keza Hamburg Senatosu, 6 yıl birlikte öğrenimi ön gören kanun tasarısının, ayrıcalıklı kesimlerin ve üst gelir grubunun yoğun baskısı üzerine yapılan referandumda reddedilmesi üzerine geri adım atmıştır. Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti’nde kurulan Kırmızı-Yeşil azınlık hükümetine, benzer bir girişimde bulunması durumunda Hamburg’dan daha sert bir tepkiyle karşılaşacağı sinyalleri muhafazakar çevrelerce şimdiden verilmiştir.

Eğitim sistemi toplumda yükselmenin ya da sınıf atlamanın gerçekleşebildiği önemli alanlardan biridir. “Sınıf atlamak”, istihdam hacmi daha sınırlı bir iş piyasasına geçişe paralel olarak ilerler. Bu açıdan eğitimde çetin bir rekabet hüküm sürmektedir. OECD’nin her üç yılda bir gerçekleştirdiği PISA araştırmaları, Almanya’da eğitim düzeyinin ailenin toplumsal yapısıyla çok yakından bağlantılı olduğunu göstermiştir. Özellikle eğitim görmüş ailelerin çocuklarının, diğer kesimlerin çocuklarının toplumsallaşma sürecinde geri kalmaları nedeniyle avantajlı olduklarını bilmektedirler. Eğitim sistemi öğrenciler arasındaki açığı kapatarak eşitsizliğin aşılmasına odaklanmaktadır. Mevcut birikimlere ve ailesel desteğe yöneldiğinden, hiyerarşik olarak yapılandırılmış seçici/elemeci üç bölümlü okul sistemi ile eğitimli kesimlerin somut koşulları ve çıkarları arasında bir “consensus” oluşturmaktadır. Bu ayrıca eğitim alanındaki devlet harcamalarının düşük tutulabilmesini sağlamaktadır.

Ekonominin ucuz işgücü gereksinimi ve iş bölümünde artan mikrolaşma, eğitimde vasıflandırmanın belirli kesimler açısından mutlak olarak en alt düzeyde gerçekleşmesini de zorunlu hale getirmektedir. Okuma-yazma bilmeyen, nitelikli işgücü gerektirmeyen işlerde çalışabilen, genel kültür bilgisi ve analiz gücü neredeyse hiç olmayan, soyutlama yapabilme ve düşünce üretme yeteneği gelişmemiş bir insan modeli, eğitimin ekonomik gereksinmeye bağlı olarak ürettiği bir insan modeli olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu yeni bir olgu değildir. Yeni olan, konunun nes-

nesi grupların değişmiş olmasıdır. Artık hedef kit-
le göçmenlerdir.

Entegrasyonun eğitim alanını olanca geniş-
liğiyle kapsamaması, gerek kavram karmaşası (ve
göçmenlerin entegrasyonu art niyetle reddettik-
leri suçlaması; dün olduğu gibi bugün de bir en-
tegrasyon plan ve programının bulunmaması),
gerekse eğitim sisteminin belirli toplumsal kat-
manların çocuklarını koruyan taraflılığı nedeniyle
sorunludur. Almanya’da entegrasyon, hızlandırıl-
mış bir ayrıştırma ve tecrit sürecine dönüşmüş-
tür, eğitim sistemi de mevcut yapısıyla bu sürece
katkıda bulunmaktadır.

Elbette bilimsel vargılar ışığında, eğitim sis-
teminin desteğiyle amaca doğru adım atılabilir.
Ama herşeyden önce değişmeyi kabul etme-
yen, göçmenleri dışlayan ve göçmenleri “ulusal
çıkarların” farklılaşmasına paralel olarak farklı
değerlendiren siyasi tutum terk edilmelidir. Bu
önkoşula bağlı olarak eğitim sisteminde yapısal
bir değişik yapılmalıdır. Dönüşüm, seçici/elemeci
ve hiyerarşik olarak yapılandırılmış üç bölümlü
okul sistemi yerine, herkes için tek bir okul uygu-
lamasını kapsamalıdır. Göçmen çocuklarının dil
edinimi sorunlarını ve toplumsallaşma sürecinde
karşılaşacakları önceden bilinen engelleri, üretil-
miş çözümler ve deneyimler göz önünde bulun-
durarak aşmaya yönelinmelidir. Farklı bir dil or-
tamında kendi anadilini edinemeyen çocukların
anadillerini en gelişmiş düzeyinde öğrenmelerini
sağlayacak, aynı zamanda eğitim dili düzeyinde
Almancaya geçişi olanaklı kılacak bir program
uygulanmalıdır. İkidilli ortamlarda büyüyen ço-
cukların taşıdıkları semilingual (yarımdilli) olma
durumu bu şekilde aşılabilecek; dil, başarısızlığı
koşullandıran bir etmen olmaktan çıkabilecektir.

Bir yandan 50 yıllık göç süreci, diğer yandan
Alman kültürünün tarihsel biçimlenişi hakkında
kapsamlı bilgilerin sunulması, göçmen öğrencile-
rin özgür iradeleriyle entegrasyon konusunda bi-
linçli karar vermelerinin temelini hazırlayabilir. Bu
aynı zamanda Alman toplumunun ve siyasal yö-
netimlerin göçmenlere karşı tutumunun bir bütün
olarak değerlendirilmesinin de yolunu açacaktır.

Alman okullarında okuyan azımsanmayacak
sayıda göç kökenli öğrenci bulunmaktadır. Sis-
tem bu duruma ayak uyduramamış olup, Alman
öğrencileri ve kendi toplumsal yapısının yeniden
üretimini hala eğitimin tek kitlesi ve tek amacı
olarak ele almaktadır. Bu bağlamda “toplumsal
homojenleştirme” sürekli bir durumdur.

Buna karşılık birçok üniversitede “interkültü-
rel” pedagoji bölümleri açılmıştır. Amaç, göçmen
toplumunun varlığına uygun öğretmenler yetiştir-
mektir. Diğer kültürlerle karşı açık olmak, onları
kabul etmek, anlamaya çalışmak, normlarını ve
değerlerini kavrayarak, kendini yenilemek üzere,
sahip olunan kültürel değerlerle karşılaştırmak
interkültürel pedagojinin çıkış noktası olarak ta-
nımlanmaktadır. Özünde, “eski” deyimle ekono-
mik, toplumsal ve siyasal haklar çerçevesindeki
ortak mücadelenin bütünleştirici etkisi, eğitimde
hümanist bir yaklaşımla sağlanmaya çalışılmak-
tadır. Ancak bu “ikameci” anlayış, bir yerden son-
ra “homojen toplum” hedefi içinde entegre edile-
meyen “heterojen” unsurların, “interkültürel” pe-
dagoji yoluyla “emilmesi”, “soğrulması” anlamına
gelmektedir.

Gerek klasik okul sistemi, gerek “interkültü-
rel” eğitim arayışları, göçmen toplumu içinde-
ki “gelişkin beyinler”in saptanması ve sisteme
uyumlandırılmasına odaklanmıştır. Açıktır ki, bu
bağlamda egemen görüş, göçmenlerin entegras-
yonu sorununu tümüyle göçmenlere ihale etmek
biçimini almıştır.

Bambi Entegrasyon Ödülü, henüz bir uzlaşma
“kültürünün” oluşmadığını, olayların geçirildi-
ğini gösteriyor. Görülen o ki, Almanlara yönelik
olarak, “Herşeyi yapıyoruz, entegre olma iradesi
gösteren başarılı oluyor, ama çoğunluk entegre
olmak istemiyor” mesajı verilmeye çalışılmakta-
dır. Almanya’da egemen görüş budur!



Liege Üniversitesi Göç Araştırma Enstitüsü Müdürü (İRFAM) Dr. Altay Manço ile Belçika'daki Türklerin 40 yıllık serüvenini konuştuk.

*Türklerin Belçika'ya göçü
ve uyum sorunu*

Belçika'daki Türk toplumunun bugünkü durumunu değerlendirebilir misiniz?

Kırk yılı aşkın süredir burdalar. Kırk yıl önce gelmiş insanların üçte biri okuma yazma bilmeyen insanlardan oluşuyordu. Yarisından fazlası da madenci olarak çalıştı. Belçika'da çalışan Türk işçilerinin yüzde sekseni de zaten vasıfsız işçi kategorisine giren ailelerden oluşuyor. On kişiden sekizi işçi sınıfı. Hem de işçi sınıfının en vasıfsız kademesi. Dolayısıyla Belçika'daki Türkler belirli sosyolojik etkilerin altında. Bu nedenle de bu etkileri bir nesilde yok edip noter, avukat gibi mesleklere sıçramaları mümkün değil. Üstelik kendi memleketlerinde de değil. Dil ve ırkçılık gibi engelleri de var. İdari engeller var. Buna bir de ekonomi engeli eklemek lazım ki bu adamlar buraya geldikten on beş yıl sonra madenler kapanmaya başladı ve işsiz kaldılar. 1964 yılından sonra göçmen işçi alımı anlaşmasına imza atan Belçikalı diplomatlar aslında bu madenlerin 15 yıl sonra kapanacağını biliyordu. Bu 55 li yıllardaki raporlarında da var. Madenler kapanıncaya kadar çalışacak bir işçi kitlesine ihtiyaç duydu-

lar. Belçikanın ikinci problemi ise nüfuslarının artmamasıydı. Buna takviye olsun diye bir süre sonra göçmen işçilerden yanlarında karılarını ve çocuklarını getirmelerini de istediler.

Ardından yeni çocuklar doğmaya başladı. İşçi yatakhanelerinden çıkılarak işçi evlerine doğru bir geçiş oldu. Tam yerleşik düzene geçilmişken 1974 de madenler kapandı ve işsiz kaldılar. Aynı zamanda gümrüklerin kapanması ve başlayan vize uygulaması ise **“gidersem bir daha geri gelemem”** kaygısını artırdı. Elllerinde birikmiş para miktarı azdı. Bu haliyle dönmek başarısızlık anlamına da gelecekti. Onları Türkiye’de bu haliyle kucaklayacak kimse yoktu. Dönüşü olmayan bir yolda olduklarını hissettiler. Diğer yandan çocuklar da büyümeye başladı. Geri dönüp çocuğunu Türkiye’de okuturum düşüncesi yerini çocuğu burda okutmak düşüncesine bıraktı. Koşullar değerlendirildiğinde kalma düşüncesi daha ağır basmaya başladı. Bu sefer ne oldu? Bu zıt düşünceler arasına sıkışan vatandaşlarda bir özgüven yitimi oldu. Madenler dolayısı ile Belçika hükümetine karşı da bir güvensizlik oluşmuştu. Dolayısıyla bu güvensizlik okullarından belediyesine kadar her yönde baş göstermeye başladı. İşte bu noktada aradıkları güven kaynağını birlik-teliklerinde buldular.

Nasıl yaşama geçti bu birliktelik?

Kahvelerden lokallere, “cami dernekleri”ne doğru bir gelişme oldu. Sonunda ekonomik güçleri olmayan insanlar manevi güçlerini birleştirdikleri camilerde bir araya geldiler. Aradan üç beş yıl geçti. Buraya giden gelen insanların bir kısmı dükkancılığa soyunmaya başladı. Bu işler için bankaya kredi almaya gittiklerinde işsiz oldukları için kredi alamadılar. Bu kez bankanın vermediği krediyi cami derneklerindeki dayanışma sonucu elde ettiler. Birbirlerine kredi verdiler. Bu şekilde yeni yeni tüccar mesleği ortaya çıkmaya başladı. Dolayısıyla bu işsizliğe de kendi kendine bulunan önemli bir çözüm oldu. Madenler kapatılınca boş bırakılan bir alan olan küçük ticarethaneler kurarak işe başladılar. Emegi çok, karı az olan bu işlerden sonra ev sahibi olmaya da başladılar. Bu arada ticarethane açsalar da aileden biri garanti olsun diye işsizlik sigortasından para almayı sürdürdüler. Bir diğerrinin bir işi varsa o da işini bırakmadı. Üçüncü kardeş dükkancı oldu. Ancak dükkanda hep beraber çalıştılar. Bu şekilde gelişmeler aldı başını gitti. Birinci dükkancı açan ikinci dükkancı da açtı. İçine kardeşini koydu. Bir süre sonra kızını evlendirdi, Türkiye’den damat getirerek damadını koydu. Bu şekilde bir gelişme yaşandı. Şimdi göçmen Türkler arasında bir ikilem yaşanıyor. Fakirlik oldukça çokken -bunu Flaman bölgesinde yapılan bir araştırma da gösteriyor- Türklerin yarısı fakirlik sınırının altında yaşıyor. Adam başı 500 € gibi bir şey. Ancak bakıyorsunuz bu fakir ailelerin büyük bir kısmı yüzde yetmiş ile yüzde seksen ev sahibi... İş sahipleri ve dükkanlarda çalışanlar ve onların yarımcılarını hesaba katarsak Belçika’da yaşayan Türk nüfusunun nerdeyse yarısının serbest meslekle uğraştığını yani geçimini dükkancılıktan sağladığını görürüz.

Bu insanlar geçen sürede tek başlarına hem işsizlik sorunlarına hem de konut sorunlarına tek başlarına çözüm bulmuşlardır. Bu çözümün en

birinci kaynağı ise birliktelikleri. O birliktelikleri de olmasaydı yani o camiler olmasaydı birbirlerine para veremeyeceklerdi birbirlerini tanımayacaklardı ve güç alamayacaklardı. En azından açtıkları dükkanların tüketici kitlesi oluşmayacaktı. Çalışan olarak sigortalı birini işe almaları da mümkün değildi. Yavaş yavaş işleri büyüttüler. Kızlarını evlendirip damat getirdiler. Damat zaten dil ve diploma olmadığı için ve işsizlik sigortasından da yararlanamayacağı için dükkanda çalıştı. Sonra işi öğrenip istiyorsa o da bir dükkancı açtı.

Geldik 2000lere...

2000 lere gelince yerel hayata da katılmaya başladılar. Türklerin yoğun olduğu bölgelerde politikaya soyundular. Onu da inceleme konusu yaptık. Her politikaya atılan göçmenin burada daha öncesinde mutlaka dernekçilik yaptığını da gördük. Seçmen kitlesinin de dolayısıyla kendi grubundan çıktığını söyleyebiliriz. Mesela bir Emir Kır, Brüksel hafzasında oy oranı açısından en iyi ikinci skor. Büyük bir başarı Yalnızca Türkler değil Brükselliler de oy vermiş oluyor. Belediye nezdinde yerel başarılar elde edenlerde var. Dolayısıyla ne oldu? Camilerde kendilerini tanıtır dükkancı açan vatandaşların oğulları kendilerini tanıtır politikaya atıldılar. İkinci oğlu da üniversiteye gidiyor. Üçüncü oğlu da dükkancı devam ettiriyor. Birliktelikten dükkancılığa, dükkancılıktan burjuvalaşmaya, burjuvalaşmadan da elit bir tabakanın oluşmasına doğru bir gidiş var. Tüccarıyla, politikacıyla, okuruyla bir elit tabakanın oluşmasına köprü kuruldu. Ya da merdiven dikildi.

Sonuç ne oldu?

Türk toplumu ilk geldiğinde yüzde 80 oranında homojen denebilecek bir yapıda işçi sınıfından oluşuyordu. Şimdi artık öyle değil. Heterojen bir yapıda. Çünkü bilgi dağarcıkları farklılaşmaya başladı. Diplomalılar bir yanda diplomasızlar

diğer yanda. Dilbilgisi olayında bir ayrımlaşma oldu. On yıldır burda olup hiç yabancı dil bilmeyen ile o dili çok iyi kullananlar var. Burda okuyan gençlerin dilbilgisi çok güçlü örneğin. Parasal açıdan da bir farklılaşma yaşanıyor. Aynı zamanda Flaman bölgesinde yapılan bir anket yoksul bir çoğunluğun olduğunu da ortaya çıkarıyor. Bu arada entegrasyona dönük Belçikalı firmalarla işbirliğine gidilmiş, içiçe geçmiş firmalar da var. Bunun yanında kapalı yaşayan insanlarımız da var. Verdiğim beş altı kıstas göz önüne alınırsa Belçika’da bulunan Türk nüfusunun tamamıyla hetorejenleştigi de görülecektir. 150 bini buluyor. Bununla birlikte çok yoğun olarak yaşıyorlar. Belçika da bulunan 150 bin insanın yüzde 75’i 11 veya 12 belediye sınırları içinde oturuyor. Belçika’da 300-500 belediye varken oniki belediye, Türklerin dörtte üçüne ev sahipliği yapıyor. İşte bu yoğunluktan bir güç doğuyor. Bunu kullanabilen bir elit tabaka haline geliyor ve burjuvalaşıyor. Sosyal bir başarı var. İnsanların artık içe kapanıklılığına neden olan güvensizlik krizini atıp yollarına devam etmesi lazım. Dilde başarılarımızı artırmamız lazım. En azından Türkçe yazan bir gazete çıkartacaksak diğer gazetelerle bir partner ilişki kuralım. Bizden bir yazı da tercüme edelim. Onlar da bilsin böyle bir gazete olduğunu. Camilerimizi(cami dernekleri) açalım. Camilerimizi bir kültür merkezi haline getirelim. Çiçekler koyalım, banklar yapalım, hiç olmazsa mahallenin yaşlısı gelsin otursun. İçeriye bir baksın. Güzel olsun. Caminin(cami dernekleri) içinde bir el sanatları sergisi, elışı segisi, halı sergisi vb. açalım. Yani bir şekilde kapalı bir görüntüden kurtulalım. Ki bu son zamanlarda yapılıyor. Ramazan aylarında yoksullara yemek verelim. Sempatik bir şey olsun. Batı basınında bunlar da yer alsın. İslamın güzel yüzü gözüksün. Hep bombacı yüzü gözüküyor. İslamfobi aldı başını gidiyor diyor Faruk Şen. Bu fobiye karşı nasıl savaş verilir. Tabii ki İslama sempati ile bakan isanlar yaratarak. Avrupalı, Türklere karşı da kuşkucu, Türkoseptik. Türkiye Avrupa’ya girmesin filan deniyor. Bu Türkoseptisizm ile na-

sıl başa çıkılabilir? Türkofili yaratarak. Türkler sevdirelerek. Nasıl sevdirelir? Başarılı Türklerin adlarının Flaman gazetelerinde, medyasında yer alması. Partnerlik kurmak çok önemli. Sivil toplumun her alanında bulunmak kendimizi görgül, görünür kılmak, başarılarımızı Belçika toplumuna anlatabilmek çok önemli. Her alanda olmalı bu. Sanat, spor, ticaret vb. Ancak bunları yaparken de gerçekçi olunması gerekiyor.

Nasıl bir gerçekçilik?

Geçtiğimiz yıllarda Türkiye’nin tanıtımı amacıyla açılan bir sergide “Tanrıçalardan Sultanlara” kadar bütün Türk kadınlarından örnekler verildi. Bir başörtülü kadın örneği verilmedi. Bu da gerçekçi değil. Evet sporcumuzdan sanatçımızdan bahsedeceğiz ama bu kadınların annelerinin hiç mi başörtüsü yoktu yani. Başörtüsü korkulacak bir nesne olmamalı. O başarılı atleti yetiştiren bir anne var. Bunların yanında Türk toplumunu tanıtırken maalesef güzel örneklerin hep Türkiye’den getirilmesi gibi bir yanılsa da düşünülüyor. Halbuki burdaki başarıların ön plana çıkarılması gerekiyor. Onlarla yaşamak durumundayız. Kendimizi tanıtırken kendi içimizdeki farklılıkları da tanıtmak lazım. Türkler bir şekilde ırkçı bir tabaka. Dışa açılmıyorlar. Belçikalılarla evlilikler çok az. İkincisi kendi içindeki farklılıkları tanımıyorlar. Kendi içlerinde de ırkçı davranıyorlar. Zenciye, Araplara olan ırkçılıklarından hiç bahsetmiyorum bile. Kendi içlerindeki ırkçılıklarından bahsediyorum. Bir kere o Kürt diyor. Yok öbürü Alevi diyor. Diğerleri fazla başörtülü softa diyor. Efendime söyleyeyim Emirdağlı değil bir kere diyor. Böyle garip durumlar da var. Bölgecilik var. Irkçılık var. İçimizdeki farklılığı tanıyıp, bu farklılığı da bir değer olarak algılayıp dışarıya gösterdiğimiz vakit bir anlam ifade edecek. Bizim gayri müslüm olan insanlarımız da var. Türkiye’den gelen Ermenisiyle, Süryanisiyle bir araya gelebilirsek, farklılıklarımızla bir arada oluşumuzu anlatabilirsek, Türkleri vahşi, Kürt kesen, Ermeni kesen insanlar olarak gören Avrupalıları utandırırız.

Bugünkü amacımız Türkleri vahşi gören insanları utandırmak olmalı. Bugün dernekçilik faaliyetleri oldukça etkili. Türkiye’den kopup gelmiş insanların oldukça etkili bir dernekçilik anlayışı var. Bir şekilde hem kendi aralarında federasyonlaşması, hem de diğer göçmenlerle de federasyonlaşma yolunda adımlar atılması, çalışmalar yapılması lazım. Diyanet, Milli Görüş Camileri, Aleviler ile Sünniler birbirleri ile çalışmıyorlar. Bu Belçika’da böyle. Almanya’da böyle değil. Burda da bir şeyler biraz olsun değişiyor. Batının bize “siz ayrımcısınız” demesine mücadele etmek lazım. Gündemimizi buranın sorunlarının oluşturması gerekiyor. Gazeteniz örneğinde olduğu gibi. Buranın sorunlarının işlenmesi gerekiyor. Eskiden herkes Türkiye’ye, Türkiye’deki sorunlara endeksliydi. Burdaki problemlerle ilgilenenler yoktu. Ben o yüzden mutluyum. Gidilmesi gereken yollar bunlar.

Belçika’da ırkçılıktaki artış konusunda ne düşünüyorsunuz?

2000 li yıllardan sonra belirgin bir artış çıktı. Sonunda silahlar da konuşmaya başladı. Irkçılık eskiden beri vardı. Tek yenilik artık silahların da konuşmaya başlaması. İş vermemek de ev vermemek de bir ırkçılık. Kiralık ev bulamayan Türk ne yapıyor? Bir yıkıntı satın alıyor onu adam ediyor ve içine girip yerleşiyor. Üst katını kiraya veriyor. Sonra daha iyisini satın alıyor. Diskotek açıyor... Faslılar öyle değil. Irkçılıkla mücadele için yürüyüş yapıyor, imza topluyor, eylem yapıyorlar. Türkler içine kapanık. İstenmiyor muyum öyleyse dükkan açarım, paralel devlet kurarım diyor. Küçümsemiyorum. Belçika demokrasisinde bu da var. Ancak bu olayın bir yerden sonra diyalogu da getirmesi gerekiyor. O olmazsa bu kez gettolaşma kaçınılmaz oluyor. Paralellik kendi içine kapalı kalırsa söner. Kendi içinden beslenen cenin gibi kurur. Dışarı açılması gerekir. Dışarıdan gücünü alması lazım.

Entegrasyon ve eğitim konusunda başarılı mıyız?

Herkes entegrasyon yolunda bir ilerleme kaydetmiş. Herkes tatile gider olmuş. Herkesin bir Türk arkadaşı var. Türklere seçimlerde oy veren insanlar çıkıyor. Sessiz bir entegrasyon yaşanıyor aslında ama sessiz olarak bunun tersi de söylenebiliyor. İnsanlar ikilem içindeler. Entegrasyon ne demek. Örneğin Fas’tan gelen bir Arabın farklılığından arındırılarak Belçikalılığının arttırılması mı? Böyle bir şey olsaydı bilinirdi. Entegrasyon, kişinin avrupalılığı, Belçikalılığı icra etmesidir. Bunu kendi kültüründen yola çıkarak yorumlaması gerekir. Türkler bunu büyük ölçüde başardılar. İşçi olarak geldikleri bir yerde dükkancılığa soyundular. Bunlar bir şekilde entegrasyona yönelik adımlardır.

Eğitim alanına gelince Belçika demokrat bir ülkedir. Okullar herkese açık. Dolayısıyla kendine uzatılan değneği tutan herkes bu fırsattan yararlanabiliyor. Bir defa her genç mutlaka dil öğreniyor. İlkokul diploması alınıyor. Ancak eğitim sistemi öyle programlanmış ki işçi ailelerinin çocukları teknik okullara yönlendiriliyor. Bu konuda kız çocuklarının daha dirençli olduklarını görüyoruz. Ailede yeterli bir özgürlük alanı bulamadığı için kendini okula verebiliyor. Erkekler öyle değil. Belçika’da okuyan gençlerin yarısı teknikokullara gidiyor. Dolayısıyla teknikokullara gitmek işsizlikle eşdeğer mi? Bunu sorgulamak lazım. İlla üniversiteye mi gitmek lazım? Halbuki üniversiteye gidip işsiz kalan bir çok insan var. Diploma bir amaç değil araç olmalı. Bunu görmek gerekiyor. Teknik okul mezunu ve güzel işlerde çalışan da bir dolu insan var. Alanında işçilik yapıp, okulunu okuyan dükkan sahibi de olabiliyor. Muslukçuluk, fayansçılık gibi alanlardaki işlerde ciddi paralar var. Bu çerçeveden hareketle Teknik eğitim değerli bir eğitimidir ve refah getirebilir. Öte yandan öğrencilere okula devam konusunda direnç aşılması gerekiyor. Başladıkları okulu sıklıkla yarım bırakıyorlar. Gelecekleri açısından

bitirmeleri lazım. Dükkanını yine aç ama elinin altında bir diploman olsun. Bu konuda Belçikalı eğitimcilerle bir işbirliğine gidilmesi lazım. İşadamları dernekleri de gerçekleştirecekleri organizasyonlarla bulundukları bölgelerde bir okulu destekleyerek bu çabaya ortak olabilirler. Yerel çalışmalara, sahiplenmelere ihtiyacımız var. Staj politikası uygulayabilirler. Çıraklık politikası uygulayabilirler. Belçika’da çıraklık çok güçlüdür örneğin. Türk tüccarı ve Türk işadamı ile Belçika okul sistemi arasında bir kopukluk var. Bunun giderilmesi gerekiyor. Genel olarak iş sektörüyle okul arasında güçlü bir ilişkinin olması gerekiyor. Belçika hükümetinin de bu alanda yapması gereken çok iş var. Bu okullara yani göçmen aile çocuklarının geldikleri okullara problemli olarak bakıyorlar. Ancak bu okulları sahiplenme olursa pozitif bir noktaya çekilebilir. Spor kuluplerini sahiplendiğimiz gibi okulları da sahiplenmeliyiz. Spor bir amaç değil bir araç olabilir.

Üniversite düzeyinde de kimi sahiplenmeler sözkonusu. EATA diye bir kuruluş var. Hülya, Ertorun kardeşler bunun organizasyonunu yapıyorlar. 300 kadar genç bundan istifade ediyor. Bu şekilde derneklerde var. Laik kesimde EATA dinci kesimde Prizma diye dernekler var. Türklerin ahali olarak eğitime ne tür katkısı olabilir düşünmek lazım. Anne babanın eğitimi de önemli tabi. Onların da dilbilgilerinin arttırılmaları gerekiyor. Onların eğitimin çocukların eğitiminin bir parçası olarak yorumlanmalı.

Buradaki eğitim sorunu TC hükümetinin sorunu değil. O gençler buranın gençleri. Dolayısıyla bu iş Belçika hükümetinin bir işi olmalı. Dil bir kültürün zenginliğinin bir parçası. Bir yerde yaşayan 150 bin insanın Türkçe bilgileri geliştirildiğinde ilerde Türkiye ile kurulacak ticari ve kültürel ilişkilerde bu insanlar önemli rol oynayacaklar. Bundan zenginlik çıkartırsın. Farklı etnik kökenden insanların dillerini geliştirebilmeleri için gereken şeyleri Belçika hükümetinin yapması gerekiyor. Bu ülkedeki türk nüfusu 150

bin. Faslı nüfusu 350 bin. Değerlendirmeleri Belçikalılara düşer. Dolayısı ile yapılması gereken en doğru şey Belçika hükümeti ile Türk hükümetinin ortak çalışması ile Türk Dili Enstitüsü’nün kurulmasıdır. Türkiye’den öğretmen gelmemesi lazım. Öğretmeni burdan yetiştirmek gerekir. Fransa’da ortaokullarda Türkçe dersi veriliyor. Almanya’da da yeni gelişmeler var. Öğretmenlerin Türkiye’den gelmesi yerine, ücretlerinin TC tarafından ödenmesi yerine öğretmenlerin burda yetiştirilmesi ve ücretlerinin diğer öğretmenlerde olduğu gibi Belçika hükümetine ödettirilmesi lazım. Ders kitaplarının burda hazırlanması, öğretmenlerin eğitiminin burda yapılması ve derslerin normal okul satları içinde verilmesi şart. Din bilgis dersleri için de aynı şekilde düşünülmesi gerekiyor. Yoksa o kopukluk giderilmez. Türk Dili Enstitüsü’nün Belçika’da kurulması lazım. Buna ihtiyaç var...



Hasan Güneş*

Eğitim örgütlerinde psikolojik şiddet (MOBBING)

“Mob» sözcüğü, İngilizce kanun dışı, şiddet uygulayan, düzensiz kalabalık ya da “Çete” anlamına gelmektedir. Latince “kararsız, kalabalık” anlamına gelen “mobile vulgus» sözcüklerinden türemiştir. «Mob» kökünün İngilizce eylem biçimi olan « mobbing» ise psikolojik şiddet, kuşatma, tecavüz ve rahatsız etme ya da sıkıntı verme anlamına gelmektedir. Leyman’ın tanımlarıyla mobbing bir psiko – terördür ve “mobbing”in nedeni, düşünce ve inanç ayrılığından tutun da kıskançlık ve cinsiyet ayırımına kadar her tür etken olabilir (Tutar, 2004).

Mobbinge ilgili olarak bullying (zorbalık), «work on Employee Abuse» (iş ya da işgören tacizi), «Mistreatment» (kötü muamele), «Emotional Abuse» (Duygusal taciz), «Victim zation» (kurban etme), «Intimidation» (Gözdağı vermek), «Verbal Abuse» (Sözlü Taciz), «Herozantal Violence» (Yatay şiddet), «Psikolojik terör» (Psikolojik Şiddet) kavramlarını kullanmaktadır. (Tınaz, 2008).

Psikolojik şiddetin (mobbing) nedenlerini, The Top 10 Explanations for mobbing (2002)’den alıntılanan (Yaman, 2009) şu şekilde belirtmektedir:

- 1- Bireyi, grup kanunlarına uymak için zorlamak,
- 2- Düş vermektan zevk almak,
- 3- Mağdurun psikolojik ve fiziksel acı çekmesinden keyif almak,
- 4- Can sıkıntısını gidermeyi istemek,
- 5- Kayırmayı teşvik etmek,
- 6- Çıkar için her yolu mubah kılmak (gücü helal görmek)
- 7- Kendi zaaflarını ve açığını telafi etmeye çalışmak,
- 8- Bencilce davranmak,
- 9- Özsever / narsist kişilik özelliklerine sahip olmak.

Gökçe (2008) mobbinge yol açan davranışla-

rı yedi kategori altında incelemektedir. Bunlar:

- 1- Kişiy e örgütsel tedbirlerle saldırı,
- 2- Kişinin tutumuna saldırı,
- 3- Kişinin sosyal ilişkilerine saldırı,
- 4- Özel saldırı,
- 5- Fiziksel şiddet,
- 6- Kişinin tutumuna saldırı,
- 7- Dedikodu.

Çobanoğlu (2005), mobbinge yol açan ve psikolojik şiddeti uygulayan kişinin neden şiddete başvurduğunu şu şekilde belirtmektedir: Duygusal zekâdan yoksun olma, korkaklık, nevrotik rahatsızlıklar ve nihayet insani ve etik değerlerden uzak olmak, çok zor elde ettiğı işini ve konumunu kaybetme korkusu.

Diğer taraftan, mobbingi (psikolojik şiddeti) besleyen örgütsel koşullar şunlardır (www.ocpr.gov.au):

- İnsan yönetimindeki yetersizlik ve beceriler,
- Örgütsel değişme nedenleri (yeniden yapılanma ve küçülme, yeni bir yönetim ya da denetmen, yeni teknoloji),
- Yönetim stili ya da denetimin yetersizliğı,
- Psikolojik şiddet kültürü,
- Yarışmacı iş çevresi,
- İş güvensizliğı,
- İş doyumsuzluğunun yüksekliğı,
- Aşırı iş yükü,
- Rol çatışması,
- Rol yetersizliğı,
- Mantıksız performans belirtileri,
- Yetersiz danışma süreci,
- İş akışı,
- Çalışma kanunu ve doğası,
- İş gücünün düzeni.

Mobbing olgusu bireye olduğı kadar örgüte de zarar verir. Mobbinge maruz kalan birey çalıştığı bölümün genel performansında da önemli bir düşüş gösterir (Tınaz, 2008).

Bu nedenle psikolojik şiddeti önlemek için örgütsel önlemler alınması ve yasal düzenlemelerin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Okullarda psikolojik şiddet (mobbing) ile ilgili örnek olaylar

Örnek olay 1:

1990'lı yıllarda bir köy ilköğretim okuluna atandım. Küçük bir okuldu. Müdür hariç herkes birbiriyle kaynaşmış görünüyordu. İlk günler güle oynaya okula gidip geldik, hiç problem yoktu. Ancak bir gün, ne olduysa ben bir olaydan çok tiksindiğimi dile getirdiğimde okulumuzun fen bilgisi öğretmeni bana dönüp "yumurtadan çıkmış ta kabuğunu beğenmiyor" demez mi? Tepem atmıştı birden ben de parladım. Biraz münakaşa ettik. Arkadaşların araya girmesiyle ortalık yatıştı. Ancak o günden sonra o öğretmen bana taktı. Ne zaman bir olay anlatsam benimle alay ediyor. Ben köyde doğup büyüdüm, şimdi iyi bir ailem var; ancak benim köyde büyüüp de bir şeyden tiksинmemi normal karşılamıyor. Arkadaşlarımla yanında sürekli "Sizin köyde insanlar hayvanların damının üstünde yatıyor. Sen burada burnun havada dolaşıyorsun" diyor. Onun yüzünden duygularımı rahat bir şekilde açamaz oldum. Nihayet okuldan emekli oldum; ama ben yedi yıl boyunca bir tür mobbinge uğradım.

Örnek olay 2:

Bir köy okulunda çalışıyordum. Eşimin doğru dürüst işi yoktu. Buna okul müdürümüz takmıştı (hatta okuldaki bir-iki hoca da belki de onlar da müdürün arkadaşıydı)! Benim eşimin işlerinin iyi olmaması neden onları rahatsız etmişti hâlâ anlamış değilim. Bana sürekli «Sen aptalsın» gibi laflar ediyorlardı. Buldukları her fırsatta, yaptığım her işi ücret karşılığı yaptığımı söyleyerek «Ne yapsın paraya ihtiyacı var» diye aşağılıyorlardı. Bu yüzden vücudumda alerjiler çıktı. Okulda hiç huzurum kalmadı. Birkaç kez sizi ilgilendirmez desem de sonuç değişmedi. Hâlâ alaylı tavırlarını sürdürüyorlar. Üç kez tayin istedim. Ama puanım yetmediğinden çıkmadı. Küçük köy okulunda on iki öğretmeniz. İşsizlik herkesin başına gelebilir. Eşimden mi boşanayım? Resmen huzurum bozuldu. En kısa zamanda tekrar tayin isteyeceğim. Hâlbuki müdürün karısı da çalışmıyor. Sonuçta o da eş bakıyor. Acaba bunun için mi beni hazmedemiyor? Anlamıyorum.

Örnek olay 3:

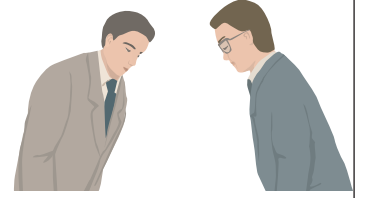
Mesleğimin 10'uncu yılında bir ilden başka bir ile atandım. Atandığım okul il merkezindeydi. Yeni görev yerime gittiğim ilk günümde okul müdürümüzün "Ben seni istemiyordum, neden bu okula ataman yapıldı?" gibi bir söylemiyle karşılaştım. Oysa ilk günde okul müdürünün farklı bir şekilde davranması gerekirken böyle bir muamele ile karşılaştım. Daha ilk günde böyle bir okula geldiğimden pişmanlık duymuştum. Bir süre geçtikten sonra okul müdürünün okulu kendi malı gibi görmesi ve bütün öğretmenlerin bunu kabul etmiş görünmesi beni çok şaşırttı. Ben bunu kabullenemiyordum; çünkü bu okulun bir devlet kurumu olduğunu düşünerek okulu hepimizin eşit bir şekilde sahiplenmemiz gerektiğini dolaylı bir şekilde vurguladığımda, okul müdürü her aşamada bana zorluk çıkararak, okuldan uzaklaşmam için ne gerekiyorsa yapıyordu. Diğer bütün öğretmenler ise bu haksızlıklara karşı çok duyarsız kalmaktaydılar. Okul müdürünün diğer okul öğretmenlerine de zaman zaman aynı hareketi göstermesine rağmen, öğretmenlerin bu muameleye karşı duyarsız olmaları beni içten içe çok üzüyordu. Sonunda tayinimi istedim ve o okuldan ayrıldım. Daha sonra o okulda bir sürü problemin çıktığını ve okul idaresinin dağıtıldığını duydum.

Örnek olay 4:

Emekli olduktan sonra bir özel okulda sınıf öğretmeni olarak göreve başladım. Sınıfımda problemlili bir öğrenci olması nedeniyle istediğim otoriteyi ve başarıyı elde edemiyordum. Bunu okul müdürüne ilettiğimde, okul müdürü bu disiplini sağlamanın benim görevim olduğunu hatırlatarak bu öğrencinin derdini çekeceğimi söyledi. Oysa okul müdürünün bu öğrencinin ailesi ile bağlantısı olduğu için aile ile görüşmelerimi de engelliyordu. Bazı olaylardan sonra okul müdürünün benim başarısız olmam için bunları yaptığı düşüncesine kapılarak içten içe üzüliyordum. Çoğu zaman sorunları eve taşıyarak ailemi de mutsuz ediyordum. Zaman zaman okuldan ayrılmayı da düşündüm; ancak yaptığım sözleşmeden dolayı ve diğer öğrencilere haksızlık olur düşüncesiyle bunu da gerçekleştiremiyordum. Çoğu zaman yeniden göreve başladığımdan dolayı mutsuz oluyorum. Ancak öğrencilere bir şeyler verdiğimde mutlu oluyorum.

Örnek olay 5:

Öğretmenliğimin ilk yıllarıydı. Bir ilköğretim okulunda sınıf öğretmeni olarak çalışmaktaydım. Genelde herkes ile selamlaşan, hal hatır soran birisiyim. Ancak okul müdürümüze ben ne zaman selam vermeye çalışsam okul müdürümüz sürekli görmezden gelir ya da selamımı “yarım ağızla” alırdı. Kendisi ise bana hiç selam vermiyordu. Tabi ki bunun nedenini bir türlü öğrenemedim. Okul müdürü ile iletişim kurmadan da öğretmenlik yapılabileceğini kendi kendime telkin edip duruyordum. Ama hep üzerimde bir tedirginlik oluyordu. Okula geç kalmamak için gereğinden erken hazırlanmak zorunda hissediyordum. Bu ve buna benzer durumlar bende oldukça fazla stres yaratmaktaydı. Neyse ki, o okuldan ayrılıp başka bir kuruma geçtim de rahatladım.



Örnek olay 6:

İş yerinde baskının ya da psikolojik baskının ne olduğunu yaşadığım bir olay sonrası anladım. Ülkemizin bir ilinde öğretmen olarak görev yapmaktaydım. Henüz yeni açılmış bir okulda ancak 46 öğrenci ve az sayıda öğretmen ile eğitim öğretime devam ediliyordu. Yılı sonu yaklaşmıştı ve önümüzdeki öğretim yılında açılacak olan ikinci sınıfların hangi bölümler olacağını tartışıyorduk. Neticede müdür bey odaya geldi, benden durumu kritik olan bir iki öğrenciye kanaat notu kullanmamı istedi. Bu sırada iki sınıfın açılabilmesi için dediğini yaptık; ancak özellikle benim notlarım büyük önem taşıyordu. Zira 3-4 derse birden giriyordum. Neyse, sonuç olarak dediğini yaparak kanaat kullandım. Ertesi eğitim- öğretim yılında öğretmen sayımız artmıştı. Kanaat kullandığımız öğrenciler bize özellikle bayan öğretmenlere sıkıntı yaratmaya başlamıştı. Müdür bey bu şikâyetlerin ifade edildiği bir ortamda bana dönerek “Bunları geçirdin, başımıza bela ettin!” dedi. Öyle mi? dedim ve sesimi çıkarmadım. İçimden, dönem sonu yine böyle bir şey istersen sana diyeceğim bir çift sözüm var diye düşündüm. Yanılmamıştım dönem ortasında notlar verilirken müdür bey yine öğretmenler odasına geldi ve “Arkadaşlar şu, şu öğrencilerimiz için olumlu kanaat kullanalım.” dedi. Tabii ki bu durumda ben hemen reaksiyona girerek ona “İstersen not defterini verelim sen yaz, sonra bunları geçirdin de başımıza bela ettin demezsin!” dedim. Bu lafım üzerine müdür bey kapıya çarparak çekip gitti. Ama bundan sonra sınıfımın önüne gelip dersimi dışarıda dinlemeye kalkması göz ucuyla hareketlerimi izlemesi ve en küçük fırsatta iğneleyici ifadelerde bulunması beni tedirgin etmeye başlamıştı. Bunun dışında, görevini yapmayan ve kendine yakın gördüğü öğretmen arkadaşlarımızın eksikliğini bizim tamamlamamızı istediğinde görev



kime ait ise onun yapması gerektiğini belirttiğim için benimle ilgili hiçbir şey yapmayacağına söyledi. Ve gerçekten de sevk alışımında bile sıkıntı çıkarttığı gibi başka bir okula atandığımda nakil ilmühaberime de KDV iadesi bölümünü yazmadı. Bu nedenle sıkıntı yaşayarak birçok yazışmalarda bulundum. Çalıştığım bu süre zarfında sürekli açıkları aranan bir öğretmen olarak sürekli tedirgin ve gergin oldum. Belki de bu nedenle az çok eğitim – öğretim faaliyetlerinde tam istediğim gibi rahat bir ders işleyemedim. Ancak bu okuldan kurtulduktan sonra şükrederek derin bir oh çektim. Sanki sıcak bir vahadan denize dalmış gibi...

Örnek olay 7:

Henüz beş yıllık öğretmendim. milli eğitim müdürlüğünde oluşturulan bir kurula katılmam için davet aldım. Müdürlüğe gittim, verilen görevi alabileceğimi belirttim. Ancak o süreçte milli eğitim'den üniversiteye geçme durumum vardı ve kurumlar arası geçiş için onay bekliyordum. Bu durumu, beni görevlendiren şube müdürüne ifade ettim. Zaten odaya girdiğim andan beri oldukça kibirli tavırlar sergileyen bu görevli, ben bu durumu izah edince daha da mağrurlaştı ve yanında bulunan ve sürekli bu adamın aşağılamalarını sineye çeken bir öğretmene «Gönderin bunu, bu bizi yarı yolda bırakır!» dedi. O an ben, şube müdürünün gözünde adı olmayan, kendi hiç olmayan bir zaminin dışında hiçbir şey ifade etmediğimi anladım. Odadan çıktığımda şoktaydım. Hâlbuki ben, onları yarı yolda bırakmamak için durumu ifade etmişim. Verilecek görevin gayet rahat ve iş standartları yüksek bir konumda olduğunu bilmeme rağmen, dürüst davranarak; onları yarı yolda bırakmamak için durumumu anlatmam şube müdürünün hoşuna mı gitmemiştir. Yoksa bu adamcağz her aşağıladığı öğretmenden ne olumlu ne de olumsuz hiçbir tepki görmediği için mi bu hale gelmişti. Bilemiyorum. Tek bildiğim «öğretmen» kimliğimle benim de bu adama gerekli yanıtı veremeyişimdir. Karşısında eğitim düzeyi senden düşük; ama yaşça ve mevkiye senden büyük bir adam var ve onun yetkileri seni aşıyor. İstese seninle ilgili her türlü işlemi başlatabilir. Yeter ki istesin. Hâlbuki düzen, hak edenleri hak ettiği yere getirebilse var olan tüm sorunlar çözümlenebilecektir.

KAYNAKLAR

- Çobanoğlu, Şaban. (2005). *Mobbing*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Gökçe, Asiye Toker. (2008). *Mobbing: işyerinde yıldırma nedenleri ve Başa çıkma yöntemleri*. Ankara :Öğreti Yayınları.
- Tınaz, Pınar. (2008). *İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing)*. İstanbul: Beta Yayınları
- Tutar, Hasan. (2004). *İşyerinde Psikolojik Şiddet*. Ankara: Platin Yayınları.
- Yaman, Erkan. (2009): *İşyerinde Psiko – Şiddet – Mobbing*: Ankara: Nobel Yayınları.
- www.ocpr.gov.au

... sanki suçluyum

Karanlık kayalıklar, dibi pembe çiçekler...

Karanlık bulutlar, inerken yeryüzüne aydınlık damlalar...

Biz ise aynı onlar gibi karanlığın içinde, iyi bir yerde durmaya çalışan renkli, aydınlık yarınlar... Belki de! Safsata... Yarınlar, geleceğimiz ve gençlik kelimeleri zihinlerimizde uyandırdığı anlam ile olsa gerek, hep aynı cümle öbeklerinin içerisinde yer buluyor bir şekilde.

Yaşadığımız bu topraklar bu kadar genç nüfusu barındırırken... Toplumun en gerçek, en bereketli, en inanılabilir ve ülkenin en EN'i olması gereken gençlikken. Daha öğrencilikte başlıyor her şey. O, öğrenci, herkes gibi. Diğerlerinden hiçbir farkı yok, potansiyel suçlu, aşağılanması ve hoyratça başının en başta ezilmesi gereken... Ne de olsa "ağaç yaşken eğilir" atasözüne hürmeten...

Geçen hafta yapılan ALES'de bunun çok net bir örneğini gördük. Sınava girerken bin bir türlü kaygı (akademik personel olabilme, mezun olacağı lisans programının hayatını idame ettirmesi için yeterli olmaması vb...) ile baş etmeye çalışan öğrenciler bir de sınav girişinde potansiyel suçlu muamelesi gördüler. Sınav olacakları okulun girişinde kanunen, suç sayılan bir eylemi gerçekleştirmiş ve evine baskın yemiş bir insanın üzeri aranır gibi aranarak; üstlerinde giysileri dışında hiçbir eşya kalmayana dek bir arındırma işleminden geçirilmişlerdir. Bizzat yaşadığım hadisedir! O an hissettiğim duygu tam olarak, ben suçluyum... Evet, kopya çekmedim ama o kadar aşağılandım ki bunu her an yapabilirim, kopya çekebilirim...

Şayet öyle olmasaydı, **sosyal devlet** anlayışına sahip devlet-i âli bu muameleyi bana reva görür müydü?

... ben suçluyum. !

Bir devlet, insanını ancak bu kadar aşağılayabilir. Bu muamele tahammül edilemez, kabul edilemez ama görülüyor ki reddedilemiyor da. Acaba bu sınava giren binlerce öğrenciden kaç tanesi içeri girerken "Zül geliyor arkadaş! Bu nasıl memleket?" dedi.

Bu yıl yapılan ilk KPSS'de sınav sırasında kolye, küpe, saat vs... ile kopya çekildiğini söyleyen ÖSYM, emniyet müdürlüğü, bunu bize anlatan ve istediği biçimde yansıtıp gösteren medya, istenen mertebeye midir bilmiyorum ama amacına ulaşmış görünüyor. Vaat edilen korku politikası bir veba gibi hepimizi sarmış durumda! Korku içerisindeyiz devletin hiçbir kurumuna güvenemiyoruz. Ama aynı anda aynı kurumların bize reva gördüğü her şeye boyun eğmek zorunda bırakıyoruz. ÖSYM'ye güvenmiyoruz ama sınava nasıl geleceğimize, ne giyeceğimize ya da giymeyeceğimize, hangi kalemi kullanacağımıza, hangi peçete ile burnumuzu sileceğimize, kimin verdiği suyu içeceğimize, ne zaman ve ne durumda tualete gidebileceğimize o kurum karar veriyor. Emniyete güvenmiyoruz! Buna rağmen sınava girerken üstümüzü o kurumun yetkilileri arıyor, hoyratça! Medya ya güvenmiyoruz! Arzu halimizi de yine kendi istedikleri şekilde o medya yansıtıyor.

Sınav giriş belgesinin arkasında bulunan uyarıda öğrencilere, sınava gelirken çantalarını dahi getirmemeleri söyleniyordu. Sabah cep telefonumuzu almadan bir başımıza çıktık yola, uyarılar üzerine... KPSS'de koparılan yaygarayı göz ardı etmiş olmalıyım ki sınava giriş belgesinin arkasında bulunan uyarı notunu dikkate almadım. Öyle ya, yıllardır eleniyoruz ÖSYM tarafından! Sistemin bize öğrettiği şekilde sınava nasıl girmem gerektiğini bildiğimi düşünüyordum. Ve bilgilerim

doğrultusunda çantamı yanıma almamda bir mahsur yoktu. Yanımda çanta getirmemin, kopya çekme ihtimaline karşın, tehlike arz ettiğini sınava girdiğim okulun giriş kapısında, insanların eşyalarını ücret karşılığı emanete bıraktıkları kantinin önündeki sırayı gördüğümde fark ettim. Cebimde zaten üç kuruş param vardı! Onu da emanete veremezdim. Ve görevliler üstümü aradıkları sırada, biraz toplumun huzurunu bozarak ta olsa, görevlilerle münakaşaya girdim. Aslında, tek sorguladığım, devletime güvenemeyeceksem, ben kime güvenecektim? Gerçi bunun cevabını, en başından beri biliyordum. Görevlilere de aklımdan geçeni, olduğu gibi söyledim; devletime güvenemiyorsam, ben de halkıma güvenirim diyerek, çantamı ve bütün kıymetli eşyalarımı hiç tanımadığım bir öğrencinin babasına emanet ettim. Devletimin bana karşı duyduğu kuşku gibi de kuşku duymadım, insanımdan.

Ona güveniyordum. Çünkü devletimin bana güvenmediği kadar insanıma güvenmeliydim ki güçlü durabileyim sistemin karşında...

Sınav esnasında iddia edildiği üzere kolye, küpe, saat ve benzeri eşyalarla kopya çekilebileceğine inanmıyorum. Ayrıca ben ALES' e girerken görevlilerin üstümü aradıklarında şüpheli bulup cebimden aldıkları peçete ile de kopya çekilebileceğine inanmıyorum.

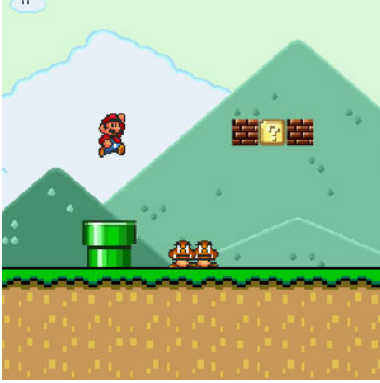
Mevcut durumda şu vaziyetin sorumlusu, kimdir bilmiyorum! Ya da biliyorum. Çok bir şeyi değiştirmez bu. Gerçek şudur ki; vaziyetimizin idrakinde olan herkes, sınav girişinde arındırıldığımız eşyalar ile kopya çekmenin mümkün olmadığını, farkında... Bu durumu rahatlıkla sindirebildiğimize göre, o zaman sorulması gereken soru şu; bu herkes toplumun yüzde kaç?

Bir an, sadece bir an bürünebilsek yaşıyorum hissiyatına, belki şuuruna varabilirdik yaşadığımız topraklarda gördüğümüz muamelenin!



Ayhan Ural

Mario Eğitim Modeli (MEM)



Mario Eğitim Modeli; egemenlerin eğitime ilişkin çıkarsamalarını betimlemek amacıyla 1980'li yıllarda piyasaya çıkarılan ve yaygın kullanımı olan bir bilgisayar -atari- oyununun ilkel modelinden esinlenerek adlandırılmıştır. Aşağıda, **Mario Oyununun** betimlenen eğitim modeliyle benzeşen yönleri kısaca hatırlatılmıştır.

Belirli bir yürüyüş yolunda ilerletilerek sevgilisine ulaştırılmak istenen yetişkin bir erkek çizgi karakterden adını alan **Mario Oyununun** temel özelliği, oyun karakterinin, oyuncu tarafından oyun düzeneğindeki tuşlar aracılığıyla iki yöne -ileri ve geri- hareket ettirilebilmesidir. Oyuncunun tuşlarla teması kesilince oyun karakteri eylemsizleşmektedir. Oyuncu tarafından yönlendirilen oyun karakterinin son konumu, yeni bir müdahaleye kadar aynı biçimde kalmaktadır.

Mario Eğitim Modelindeki egemen-çocuk ilişkisi, çocuğu egemen karşısında Mario karakterine dönüştürerek egemenin komut ve eylemlerine bağımlı kılmaya dayalıdır. Model,

çocuğu, özgürlük ve özgünlüğü yok edilmiş, yönlendiriciye bağımlı kılınan, çok yönlü ve karmaşık hareketlerden yoksun bırakılan, istenilen yöne hareket ettirilen, son komuttaki konumundan başka bir konuma geçmek için yeni komutu bekleyen, düşünsel ve eylemsel etkinliklerini kullanıcısına terk etmiş, kullanıcısı değişse de konumu ve statüsü değişmeyen bir varlığa dönüştürmeyi amaçlar. Yeterince kendisi olamayan ve uyum yeterliğini geliştiremeyen çocuk, toplumsal yaşama istenildiği gibi eklemlendirilerek sonraki yaşamındaki beklenen uysal rolüne uygun olarak yeniden üretilir.

Farklı eğitim felsefeleri ve öğrenme kuramlarından esinlenilerek istemli bir girişimin sonucu olarak tasarlanan model, insanın sömürüye karşı doğal direncini, yaşamın başlangıç evresinde yok etmeyi hedeflemektedir. Modelin başarıya ulaşması için çocuğun bireysel ve toplumsal yaşamını etkileyen bütün bileşenler -aile, oyun, okul, televizyon, internet, yazılı basın vb.- kullanılır. Modelin uygulanması sürecinde çocuğun doğal özelliklerinin tamamı değiştirilmek istenir. Sürece ilişkin olası tepkilere karşı bilinçli bir yanılsama yaratma düşüncesiyle özellikle çocuğun görüntüsü gerçeğe uygun olarak korunmak istenir.

Her dönem ve toplumda egemenlerin üretip uygulamaya koymak istediği **Mario Eğitim Modeli**, tehdit olarak algıladığı unsurları farklı yöntemler kullanarak yok etmeyi hedefler.



CHP Grup Başkan Vekili Muharrem İnce ile yeni CHP'nin eğitim politikası üzerine



Muharrem İnce:

Anadil öğrenimi temel insan haklarından biri. Dolayısıyla ülkemizde her hangi bir dilin öğrenilmesini engellemek bizim kabul edebileceğimiz bir durum değildir. 12 Eylül Rejiminin bir süre Kürtçe için yaptığı bu uygulama ülkemiz tarihine yazdırdığı utanç verici kararlarından biridir. Biz her dilin özgürce kullanılması ve öğrenilmesinden yanayız.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), AKP'nin iktidarı süresince eğitimin her kademesindeki uygulamalarına muhalefet etti. İzlediğimiz kadarıyla iktidarla ana muhalefetin ortaklaştıkları hiçbir konu olmadı. Başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere YÖK, üniversiteler ve eğitimin dolaylı bileşenlerinden TÜBİTAK ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumlardaki kadrolaşmasından bu kurumların mevzuatlarında yapılan değişiklikleri kaygıyla karşıladı. Birçok yasa değişikliğinin Anayasa Mahkemesinden geri dönmesini sağlarken kimilerini de engelleyici muhalefetiyle Meclisten geri çekilmesini sağladı. Ancak CHP'nin bu girişimleri, çoğu yürütme yetkisi alanına giren uygulamaların engellenmesine ve AKP'nin eğitim sistemi için tasarladığı projesini yaşama geçirmesini durdurmaya yetmedi.

*AKP ile eğitimin içinde bulunduğu son durumu ve iktidar olması halinde giderek sürdürülemez olan eğitimin sorunlarını nasıl ve hangi yöntemlerle çözeceğini CHP'nin Meclis ayağındaki en yetkili isimlerinden Grup Başkan Vekili **Muharrem İnce** ile konuştuk. Söyleşide bilinen sorunların tekrarı yerine, CHP'nin başta anadilinde eğitim ve okullarda din eğitimi olmak üzere eğitimin sorunlu alanlarına ne tür çözüm önerileri getirdiğini öğrenmeyi amaçladık.*

Ünal Özmen- Kamuoyunda CHP adına iktidarın eğitim politikasını yakından izleyen biri olarak tanınıyorsunuz. Özetlemek isterseniz son sekiz yılda eğitimde ne tür dezenformasyonlar yaşandı?

Muharrem İnce- Siz de takdir edersiniz ki sekiz yılda yapılanları birkaç cümlede ifade etmek çok zor. Bu özeti yapabilmek için öncelikle AKP iktidarının ne anlama geldiğinin iyi bilinmesi gerekiyor. AKP, meşru sistem içinde iktidara gelmiş olmakla birlikte asıl amacı toplumu ve devleti dönüştürme projesinin adı. Bu yönüyle geleneksel hükümet etme biçiminden önemli ölçüde ayrılmaktadır. Toplumu ve devleti dönüştürme çabası elbette AKP ile başlamadı; tarihi 24 Ocak kararlarına kadar

AKP'nin bedava ders kitabı projesi ders kitaplarında rekabete dayalı piyasa mekanizmasını ortadan kaldırdı. Yerine kontrollü bir piyasa yarattı.

götürmek gerekir. Kısacası 12 Eylül ile başlayan ekonominin liberalizasyonu ve Özal'ın liberal muhafazakâr politikalarını referans almak gerekir. Özal döneminin bugünkü yapıdan temel farkı, onun politikalarının temel amacının toplumu muhafazakârlaştırmaktan çok devleti muhafazakârlaştırma idi.

Ünal Özmen- Bunu hangi araçlarla yaptı?

Muharrem İnce- AKP, ekonomik alanda liberalizasyondan çok, kontrollü bir piyasa modeli yarattı. Bu model yeri geldiğinde devletleştirme, yeri geldiğinde özelleştirme yaptı. Ama her defasında paranın yönünü, etkinliğini kendisi belirledi. Devlet organlarının ekonomi üzerindeki etkinliği inanılmaz derecede arttı. Herkes kendini, bu yeni duruma göre konumlandırdı. Bu model, toplumda muhafazakârlaşmayı geliştiren, güçlendiren bir işlev gördü. Örneğin iş adamları, ihale alabilmek için AKP'nin taleplerini yerine getirmeye gönüllü oldular. Bunların arasında muhafazakâr gazetelere reklam vermek, yayınları satın almak, burs vermek, yardım dağıtmak gibi çok sayıda etkinlik bulunuyor. Bu ağ, doğal olarak toplumdaki dönüşümü hızlandırdı.

Ben, bu gelişmeleri dikkate alarak AKP'nin birinci dönemini "üç P" diye özetledim. Para, peda-

goji, personel.

AKP'nin dönüştürme projesi önce bu üç alanda kendini gösterdi. Önce, paranın iktidarı kuruldu. Kendilerine uygun zihniyetlerin yetiştirilmesi eğitim alanına el atıldı. Bütün bunları yapacak olan kadroların iş başına getirilmesi yani kadrolaşma sağlandı. Tabi bunlar eş zamanlı yürütüldü.

Ünal Özmen- Para üzerinden kurulan bu iktidar, eğitim alanında nasıl işliyor?

Muharrem İnce- AKP kendisini serbest piyasa ekonomisini benimseyen bir parti olarak tanımladı. Muhafazakâr-liberal ittifakın bir araya gelmesinde önce piyasa ekonomisinin ve bazı özgürlüklerin kutsanması vardı.

Özelleştirmeleri hatırlayın, satışlar yapılırken kullanılan dil, tam bir kaba liberalizme denk düşer nitelikte idi. Devlet, ayakkabı mı üretirmiş, devlet şunu yapmaz, bunu yapmaz vs.

Paranın iktidarını elde tutmak için kontrollü piyasaya en önemli örneklerden biri AKP'nin eğitim alanında yaptıklarıdır.

Biliyorsunuz, AKP öncesinde ders kitapları, %90 oranında piyasa mekanizması içinde üretiliyor, satılıyordu. AKP'nin bedava ders kitabı projesi ders kitaplarında rekabete dayalı piyasa mekanizmasını ortadan kaldırdı. Yerine kontrollü bir piyasa yarattı. Fiiliyatta kitaplar özel yayınevlerinin. Bakanlık bunu, kendisinin çerçevesini çizdiği birliğe üye yayınevlerinden satın alıyor. Ücret belirlemede yayınevlerinin rekabet etmesi bile söz konusu değil. Örneğin hayır sizin fiyatınızın altında size kitabımı veriyorum diyemiyorsunuz. Buradaki irade, yayınevlerine şunu da diyebiliyor. "Kafamı attırmayın", "sadece kendi yayınlarımla yetinirim", "Sizden almam." Bunları söyleyen ne demek istiyor? Bu durum bize, kontrollü piyasanın işleyişi hakkında tam bir bilgi veriyor.

Bu piyasa içinde işler %100 kar ve %100 zarar üzerinden işliyor. Örneğin bir yayınevi normal piyasa koşullarında kitabını tanıtacak ve satacak? Bunları yapsa bile ne kadar kitap satacağını ürünü piyasaya vermeden bilebilir mi? Kontrol-

l  piyasada biliyor. Normal piyasa koşullarında risk, koşullara ve zamana dağılmış iken kontrollü piyasada risk, piyasaya değil karar verici organla ilişkiye bağlı. Bakan veya bürokrat, isterse sizi sıfırdan holdinge dönüştürebilir y da batırabilir.

 nal  zmen- Bu anlattıklarınız liberalizmle çelişmiyor mu?

Muharrem  nce- Elbette  elişiyor; Bu partinin tüm uygulamaları, modern siyasal kavramların tümüyle çelişiyor; çelişmediği sadece kendi varlık nedeni.

 nal  zmen- Ders kitapları konusu ilginç bir  rnek...

Muharrem  nce- Bedava kitap projesi, öğren- ciye kitap dağıtmaktan çok bu yönüyle önemli. O nedenle bu projenin masum olmadığını, bir para transferi projesi olduğunu iddia ettim. TBMM'deki çalışmalarımda bunun çok sayıda örneğini dile getirdim. MEB'in kendi imkânları varken, hatta bu amaçla TTK Basımına  deme yapmış olmasına rağmen kitaplarını çeşitli illerdeki matbaalarda bastırması, kitapların alınan yayınevleri tarafından dağıtılması yerine illerde sözde ihale yoluyla dağıtılması gibi birçok konuyu gündeme getirdim. Buralarda dönen yolsuzlukları gündeme taşıdım.

Bedava kitap projesinin dışında, iş dünyasına eğitime destek vermesi karşılığı olarak getirilen vergi muafiyeti, okulların satılması, gerçekleşmeyen 10 bin yoksul çocuğun özel okullarda okutulması, okul aile birliğinin pedagojik bir birim olmaktan çıkarılıp okulların ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan birime dönüştürülmesi, okul bahçelerinin park olarak kullanılması, servis ve kantinlerle ilgili düzenlemeler irdelenirse kontrollü piyasa mekanizmalarının buralarda da işlediği görülür. Okulların onarım ihalelerinin illerde nasıl verildiğini de bunlara ekleyin.

Bu ilişkilerde dönen para, muhataplarında ve onlarla kurulan özel ilişkilerde keskin bir muhafazak rlık olarak bize dönmektedir.

Süreci anlamak için eğitimin özelleştirilme-



sinden çok eğitimin piyasalaştırılması kavramını kullanıyorum. Elimde istatistik  bilgi yok ama eğitimdeki özel sektörün (dershane, özel kurs ve okulların) ekonomik büyüklüğü ile devletin kamu hizmeti diye tanımladığı ama piyasa içinde yerine getirdiği faaliyetlerin ekonomik büyüklüğü karşılaştırılırsa bu iki kavramdan hangisinin daha açıklayıcı olduğu görülecektir.

 nal  zmen- AKP'nin, özellikle programı ve ders kitaplarında olmak üzere eğitimin temel bileşenlerinde önemli değişiklikler yaptığını görüyoruz. Bu süreçte kullanılan kavramlar eğitimin küresel piyasalar için yeniden düzenlendiğine işaret ediyor. Bunun olası sonuçları üzerine neler söylemek istersiniz?

Muharrem  nce- Dünyanın her yerinde ilk ve ortaöğretim, bireyi hayata hazırlamayı amaçlar. Hayata hazırlamak tek başına bireyi ekonominin aktörü haline getirmek olarak düşünülemez.

Eğitimin temel bir insan hakkı olduğunu söylerken onun insanı  zg rleştirmesini, kendi davranışlarının efendisi olmasını sağlamasını anlıyoruz. İnsanı  zg rleştirmeyen, hayatı anlamlandırmada, ilişkilerinde davranışlarının efendisi haline getirmeyen bir eğitim, temel bir hak olamaz. Dolayısıyla eğitimin bireyi hayata hazırlaması onu  zg r yurttaş haline getirmesi demektir. Bunu öteleyen, geride tutan bireye iş dünyasının gereksinim duyduğu becerileri kazandırmayı birincil amaç olarak benimsemek, ulusal eğitimin  zg r yurttaş yetiştirme amacından uzaklaşılması, ondan taviz verilmesi demektir.

Bu, bizim eğitim sistemimizde, AKP ile başlayan bir süreç değil. Özellikle İkinci Dünya Sava-

şından sonra yıkılan ekonomilerin yeniden düz-
lüğe çıkarılması için ara elaman yetiştirme talebi,
meslek liselerinin önünü açtı. Türkiye gibi savaşa
girmemiş ama ekonomisi geri ülkeler de bu po-
litikadan etkilenecek ara elaman yetiştirme gibi
bir hedefi, ilk ve ortaöğretimin içine yerleştirmeyi
benimsedi.

Bu konuda ilk ve orta öğretimin kendi amaçla-
rının dışında amaçlara hizmet eder hale gelme-
sinde yükseköğretim ile iş bulma arasındaki iliş-
kiyi de göz ardı etmemeliyiz. Eğitimde kademeler
arasında bütünsellik yerine devamlılık benim-
sendiğinden ilköğretimdeki bir küçük değişiklik

yüksek öğretime
yansıyabilmek-
tedir. İlköğretim
liseye, lise yük-
sek öğretime,
yüksek öğretim

**Kamuoyu, kendi çocuklarının yarın nasıl bir birey
olacağı konusunda inanılmaz bir duyarsızlık içine
girdi. Üniversiteler, sendikalar, programlarda ya-
pılan değişiklikleri gündemlerinin başına almadı-
lar. Dahası dert edinmediler.**

iş dünyasına hazırlar biçiminde bir düşünce di-
zisi eğitimimize yön vermektedir. Bu düşünce
dizisi bizim ilköğretime dönük değerlendirmemizi
ilköğretimin amaçları açısından değil de liseye
öğrenciyi hazırlayıp hazırlayamadığı açısından
bakmamıza yol açıyor. Liseye hazırlamanın öl-
çütü de liselere giriş sınavını kazanıp kazanma-
mak olunca ders programlarının kazanımlarıyla
öğrencinin talepleri arasında derin bir uçurum
oluşmakta. Benzer durum liseden yüksek öğreti-
me geçişte de karşımıza çıkıyor.

Sonuç olarak ilk ve orta öğretim bizde zaten
uzun zamandır iş, meslek edinme merkezli ola-
rak yürütülmektedir. İlköğretime ve liseye değer-
ler ve temel zihinsel beceriler kazanma, özgür bi-
rey, yurttaş olma açısından bakmayı çoktan terk
etmiştik. AKP, bu zemini kendisi için hazır buldu.
O da bunu daha geliştirerek küresel sermayeye,
neoliberal politikaların kendini devam ettirebil-
mesine eklemlenmeye çalıştı, çalışıyor. Bunu ya-
parken yerleştirebildiği yerlere de muhafazakâr
ideolojik argümanlar yerleştirmek ve bunlar için
yer açmak derdinde oldular.

2004 yılından itibaren program değişiklikle-
rine sürekli dikkat çekmeye çalıştım. İlköğretim
programlarının Anayasa kadar önemli olduğunu
vurguladım. Kamuoyu, kendi çocuklarının yarın
nasıl bir birey olacağı konusunda inanılmaz bir

duyarsızlık içine girdi. Üniversiteler, sendikalar,
bu değişiklikleri gündemlerinin başına almadı-
lar. Dahası dert edinmediler. Tümöyle hiçbir şey
yapmadılar diyemem ama olması gerekenin çok
altında idi yapılanlar.

Ekonominin kürselleşmesi, bireyin iş bulma-
sında aranan ölçütleri elbette değiştirmiştir. Bun-
ların başında yabancı dil bilmek, ikinci olarak
şirketler dünyasının dilinin, kültürünün, okullar
aracılığıyla alınmış olması gerekiyor. Özellikle
okul yönetimlerin, bireyin yaşamında kendisini
nerede nasıl konumlandıracağı konusunda bu
dili kullanması, o kültürü benimsemesi gerekiyor.

Okulları ona göre
biçimlendirmeleri
gerektiriyor. Toplam
kalite, vizyon-mis-
yon gibi kavramlarla
ifade edilen okul kül-

türünün içindeki özne olarak öğrencinin de yarış-
başarı-girişim-lider kavramları etrafında hayata
kendini hazırlaması gerekir. Yeni Hayat Bilgisi
programında bunlar hedeflenmişti.

**Ünal Özmen- AKP'nin eğitimde yaptığı/
yapmaya çalıştığı değişikliklere karşı çıkar-
ken mevcut durumun korunması gibi bir
tutum içinde olduğunuz algısı oluşuyor. İti-
razınızı dile getirirken çözüm önermiyor mu-
sunuz ki böyle algılanıyorsunuz?**

**Muharrem İnce- Böyle bir algının oluştuğu-
nu görüyorum. Böyle bir algının oluşması elbette
hoş değil. Ancak, dikkat ederseniz gündemi, tar-
tışma başlıklarını biz belirlemiyoruz. İktidar belir-
liyor. Onun açtığı tartışmalar, kamuoyuna verdiği
bilgiler doğrultusunda bizlerin düşüncesine yer
veriliyor. Buda bizim bir bütün olarak düşünce-
lerimizin gündeme gelmesini önüyor. Görsel ve
yazılı medya bizi belirlenmiş bir konuda sadece
mesaj veren konumunda tutuyor. Hâlbuki biz
reddederken sorunun ne olduğunu ve bunlara
dair sayısız çözümler öneriyoruz.**

**Ünal Özmen- Yeri gelmişken sorayım.
CHP'nin 2008 Programı, (Yurttaşların) "kendi
anadillerini özgürce kullanabilmelerine" vur-**

gu yaparak anadili eğitiminin “özel ders-
haneler ve kurslar eliyle” yapılmasını öneriyor.
Kürt siyasetçiler ise anadilde eğitimin (buna
öğretim de diyebilirsiniz) bir hak olduğu ve
devlet eliyle yapılmasında ısrarcılar. Sol ve
liberal kesimlerden de destek bulan bu yak-
laşımı nasıl karşılıyorsunuz. Yeni kadrosuyla
CHP, anadil eğitiminin kamu eliyle yürütülme-
sine evet diyecek midir?

Muharrem İnce- Anadil öğrenimi temel insan
haklarından biri. Dolayısıyla ülkemizde her han-
gi bir dilin öğrenilmesini engellemek bizim kabul
edebileceğimiz bir durum değildir. 12 Eylül Reji-
minin bir süre Kürtçe için yaptığı bu uygulama ül-
kemiz tarihine yazdırdığı utanç verici kararların-
dan biridir. Biz her dilin özgürce kullanılması ve
öğrenilmesin-
den yanayız.

Türkiye’de
resmi dilin dı-
şında gelenek-
sel olarak kul-
lanılan dil ve

lehçelerde eğitim yapılması, bu dillerin eğitim dili
olarak kullanılması sorunu Özel Öğretim Kurum-
ları Kanunu ve 14.10.1983 tarihli ve 2923 sayılı
Yabancı Dil Eğitim ve Öğretimi ile Türk Vatan-
daşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi
Hakkında Kanunda yapılan değişiklikler sonu-
cunda 5.12.2003 yılında çıkarılan ve daha sonra
üzerinde değişiklikler yapılan “Türk Vatandaşla-
rının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak
Kullandıkları Farklı Dil Ve Lehçelerin Öğrenilme-
si Hakkında Yönetmelik” ile önemli ölçüde çö-
zümüştür. Yapılan bu değişikliklerle (kanunlarda
yapılan değişiklikler AKP hükümetleri öncesine
dayanmaktadır, yönetmelik de taslak olarak AKP
öncesinde hazırlanmıştır) ülkemizdeki etnik kim-
liklerin dillerinin öğrenilmesi önünde bir engel
kalmamıştır.

Tartışılan konu bağlamında sorun bu değil.
Burada anlaşıyoruz. Sorun, ülkemizde eğitim di-
linin ne olacağıyla ilgilidir. Talep edilen ve sorun
olarak konulan eğitimimizin çok dilli olmasıdır.
Lozan Antlaşmasının azınlık statüsü tanımadığı
Müslüman ama farklı etnik kimlik ve dine sahip

olduğunu söyleyenlerin Devlet okullarında kendi
dilleriyle eğitim görme isteğidir. Bu talep bugün
için güçlü biçimde Kürtçe için dile getiriliyor ama
benzer biçimde Arapça, Çerkezce, Lazca ve Ar-
navutça için de dile getirilmektedir.

Benim kişisel düşüncem, eğitim dilimizin
Türkçe olarak kalmasıdır. Bunun tartışılmaması
gerektiğini düşünüyorum. Çok dilli eğitimi doğru
bulmuyorum. Diğer dillerin ise okullarımızda öğ-
retilmesinde bir sakınca görmüyorum.

Ünal Özmen- Bu konuyu biraz açalım. Konu-
yu Kürtçe üzerinden ele alalım. Sizce Kürtçe’nin
eğitim dili olmasının sakıncası nedir?

Muharrem İnce- Şu anda karşılaştığımız
sorun anadili öğrenme sorunu değildir. Anaya-

**Benim kişisel düşüncem, eğitim dilimizin Türkçe
olarak kalmasıdır. Bunun tartışılmaması gerektiğini
düşünüyorum. Çok dilli eğitimi doğru bulmuyorum.
Diğer dillerin ise okullarımızda öğretilmesinde bir sa-
kınca görmüyorum.**

samızın üçüncü
ve 42. maddesinin
değiştirilmesi tale-
bidir. Kimse açık
konuşmuyor ama
herkes gibi biz de
anlıyoruz. Üçüncü

maddedeki “Dili Türkçedir” ifadesinin yanına “Dili
Türkçe ve Kürtçe’dir” eklenmek isteniyor. Bunun
böyle olduğu benim açımdan herhangi bir kuşku
içermiyor. Zaten muhataplar da açıkça dile geti-
riyorlar.

Türkiye’de şu anda Hükümet ve onun yetki-
lendirdiği bürokrasi, bir etnik kimliği, ulus kimlik-
le eşitlemeye çalışmaktadır. Çok etnikli ama iki
uluslu bir devlet olmamız istenmektedir. Mesele
buysa “anadil öğretimi mi” “ana dilde eğitim mi”
tartışması boşunadır. Eğer bu ülkede iki ulus var
ise o iki ulusun egemen oldukları bölgede doğal-
dır ki eğitim dili kendi dilleri olacaktır.

Sorunu doğru ortaya koyalım. Kürtçe eğitim
dili olsun diyenler önce şuna cevap vermelidir.
Türkiye’nin üniter yapısı, ulus devlet olma özelliği
korunsun mu korunmasın mı? Eğer buna olumlu
cevap veriyorsanız, her şeyi oturup konuşabili-
riz ve doğal olarak soruna çözüm de bulabiliriz.
Bunun yerine, Kürtler federal bir yapının parçası
olsun veya bağımsız olsunlar diyorsanız zaten
tartışılacak bir şey yoktur. Çünkü talep edilen
yapı oluştuğunda çözümü de kendi içinde barın-

dırmaktadır.

Bizim sorunu anlamada bir başka yanlışımız aynı kavramlardan başka şey anlıyor olmamızdır. Ya da farklı anlama sahip sözcüğü, kendi anlamının dışında kullanıyor olmamızdır. Örneğin ırkçılık ile milliyetçiliği çoğu kez aynı anlamda kullanıyoruz. Benzer biçimde etnik kimlik ile ulusal kimliği aynı ya da bir birlerinin yerine kullanabiliyoruz. Aynı durum anadil ile resmi dil kavramları arasında da var.

Modern ve çağdaş ulus devlet zorunlu eğitimi resmi dilde yapar. Çünkü ulus devleti etnik

devletten ayrıran temel özellik, ulus devletin toplumdaki benzerlikler üzerine inşa edilen, ge-

Kürtçe eğitim dili olsun diyenler önce şuna cevap vermelidir. Türkiye'nin üniter yapısı, ulus devlet olma özelliği korunsun mu korunmasın mı? Eğer buna olumlu cevap veriyorsanız, her şeyi oturup konuşabiliriz ve doğal olarak soruna çözüm de bulabiliriz.

liştirilen bir kimlik olmasıdır. Oysa etnik kimlik inşa edilmez o doğal olarak vardır. Farklılık, bu doğal olana, kendiliğinden olana dayanır. Oysa benzerlik keşfedilir. Benzerliklerin benimsenmesi için emek verilmesi gerekir. Yeni değerlerin benimsenmesi gerekir.

Biz böylesi önemli bir sorunu bilimsel bir çerçevede düşünme ve çözüm üretme yerine politikleştirerek, onu sloganla formüle ederek çözüm arıyor ya da çözüm denilen şeyleri dayatıyoruz.

Biz kimsenin anadilinden vazgeçmesini, onu unutmasını isteyemeyiz. Onu öğrenmesi ve öğretmesinin önünde engel koyamayız. Bu eşyanın doğasına aykırıdır. Parti olarak bunu sadece bugün değil, 1970'lerin başından beri söylüyoruz.

Bizim üzerinde ısrarla karşı durduğumuz, etnik dillerin resmi dil haline getirilmesidir. Bunun bir felaket olacağıdır.

Bunun ne tür sonuçlar doğuracağını akademik çerçevede tartışmalıyız. Her kabilenin bir dilinin olduğu Afrika ülkelerini lütfen yakından takip edelim. Örneğin Nijerya, Kongo gibi ülkelerin haline bakalım. Kongo, Belçika'dan bağımsızlığını aldıktan sonra ülkedeki her kabilenin dili eğitim dili haline getirilmişti. Hatta alfabeler icat etmişlerdi. Sonuç bitmeyen etnik çatışmalar oldu. Hala da devam ediyor.

Uzağa gitmeye gerek yok. Kendi tarihimize bakalım. Osmanlı Devleti, çok dilli, çok kültürlü

bir eğitim modelini benimsemiş idi. Öyle ki bir okulda 4 dilde eğitim verildiği olmuştur. Bu uygulama Osmanlı Devleti'ni ayakta tutamadı. Tam tersine parçaladı. Cumhuriyet dönemi eğitimi bu geçmişe bir reddiyedir. Kendiliğinden, masa başında oluşmuş değildir.

Galatasaray Lisesi'nin ilk yöneticilerinden olduğu söylenen De Salve, 1874 yılında İstanbul'daki eğitime dair gözlemlerini aktarır. Der ki mealen aktarıyorum. "Avrupa'nın hiçbir şehrinde İstanbul'da olduğu gibi şehir halkını oluşturan gruplar birbirinden bıçakla ayrılmış gibi değildir.

Eğitim her ülkede birlik beraberlik kardeşlik ruhunu geliştirir, insanları yakınlaştırırken burada ayırmaya yönelmiştir. Her toplum kendi okullarına sahip, kendi dilinde eğitim yapıyor. Bu nedenle dini ve siyasi husumet sürüp gitmektedir."

Tekrar edeyim, Cumhuriyetin eğitim anlayışının arka planında bu geçmiş vardır.

Ünal Özmen- Özetle diyorsunuz ki Kürtçe okullarda öğrenebilir, öğretilir. Ama Kürtçe eğitim olmaz.

Muharrem İnce- Evet söylemek istediğim tam olarak budur. Eğitim dili Türkçe olarak kalmalıdır. Ulus ve ulus devlet olma amacından vazgeçemeyiz.

Ünal Özmen- AKP iktidarıyla birlikte eğitimin kamusal hak olmaktan çıkartılması girişimleri hızlandı. Özel okullara ayrıcalık tanınması, devlet okullarının finansmanının da öğrencilerden toplanan paralarla sağlanması bu dönemde meşru hale geldi. Gidişatı tersine çevirmek için projeniz nedir?

Muharrem İnce- AKP'nin neoliberal-mufazakar eğitim anlayışını en iyi gösteren örneklerden biridir, eğitim hakkının nasıl kullanıldığı. Bugün kamu hizmeti olarak eğitim giderek piyasalaştırılmaktadır. Özellikle, özelleştiriliyor demiyorum.

Piyasalaştırılıyor. Hizmetin kendisi kamu hizmeti ama ondan faydalanmak, piyasa eksenli çalışıyor. Sorun özel okulların yaygınlaştırılması değil. Keşke öyle olsa. Tam tersine bugün özel okullar dahi kamu desteğini talep ediyor ve kısmen de bu talep karşılanıyor. Sorun devlet okullarındaki eğitimin parasız olmasına karşın, bir şekilde paralı hale getirilmiş olmasıdır. Bugün okullarımızın temel ihtiyaçlarını veliler karşılıyor. Okul Aile Birliği eğitim sistemimiz içinde pedagojik bir kurumken, AKP ile birlikte okulun maddi-parasal ihtiyaçlarını karşılama kurumuna dönüştürülmüştür. Geçmişte bu ihtiyacı okul dernekleri karşıladı. Okul derneklerinin yarattığı kimi sakıncaları önleme adına bu dernekler kapatılırken Okul Aile Birliği gibi eğitim-öğretim sürecinin yönetimine veli katılımını gerçekleştirmeyi esas alan birim para toplama birimine dönüştürülmüştür.

Velilerin eğitime harcamalarının miktarı bakımından OECD ülkeleri arasında ilk sıralarda yer almaktayız. Buna rağmen eğitim sorunlarımızın çözümünde bir arpa boyu ilerleyemedik.

Devletin öğrenci başına harcaması ile en düşük ücretliden alınan vergi miktarlarını karşılaştıralım. Bugün bir askeri ücretliden yılda yaklaşık 6 bin lira vergi alıyorsun maaşı üzerinden, ama bir öğrenci için devletin yıllık eğitim harcaması 2 bin lira.

Eğitimin piyasalaştırılmasında en önemli etken merkezi sınavlar. ÖYS, SBS, KPSS gibi sınavların yanında öğretmenler için uygulanan merkezi sınavları da bu kapsamda değerlendirmeliyiz.

Gidişatı tersine çevirmek için önce harcama kalemini artıran ve ona meşruiyet sağlayan merkezi sınavların kaldırılmasıyla başlayacağız. Veli harcamalarını daha rasyonel hedeflere yönelteceğiz. Kamu olarak, azalan eğitim yatırımlarını arttıracacağız.

Eğitimin piyasalaşmasında en önemli etkenlerden biri de velilerin nitelikli eğitim talebinin devlet okullarında karşılanamaması. İkili eğitim, kalabalık sınıflar, donanım yetersizliği, kadro istikrarsızlığı gibi sorunları ortadan kaldıracaktır.

En donanımlı okulumuzla donanım bakımından en yetersiz okulumuz arasında %80'lik bir fark var. Bunu kapatmadığımız ve eğitimde niteliği öncelik vermediğimiz sürece insanların piyasa içinde çözüm aramasını ortadan kaldıramayız.

Ünal Özmen- Din eğitiminin seçmeli olması yönünde güçlü bir talep var. Bu konuda çok sayıda yargı kararları da var. Ancak parti programınız, Anayasa'daki içeriğine uygun olması koşuluyla zorunlu din eğitiminin devamını öngörüyor. Oysa CHP'nin 1992 programında bu dersin seçmeli olması öngörülüyordu. Bu konudaki yeni politikanızdan söz eder misiniz?

Muharrem İnce- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunlu ders olmaktan çıkarılması gerektiğini biz her zaman dile getiriyoruz. Bu konuda mücadele veren kişi ve sivil toplum örgütlerine de destek veriyoruz. Programımızda yer alan ifade dersin zorunlu ya da seçmeli olmasıyla ilgili değildir. Birlikte okuyalım:

"İlk ve ortaöğretim kurumlarında verilen din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin Anayasanın öngördüğü amaca uygun bir müfredatla verilmesi sağlanacaktır."

Bu ifade de zorunlu ya da seçmeli olmasıyla ilgili bir hüküm yok. Bu ders seçmeli olmalı. İçeriği de "İslam" dersi değil, genel olarak dinler hakkında bilgi veren bir genel kültür dersi olmalı.

Biliyorsunuz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi-ne Türkiye adına yapılan savun-

mada bu dersin içeriğinin böyle olduğu söylenmiş ancak bizdeki uygulama İslamı anlatmayı esas alan bir özellik göstermektedir. Yeterli değişiklikleri yaptık iddialarına rağmen gerçek budur. CHP açısından bu konuda bir politika değişikliği olduğu düşüncesinde değilim. Ortada mahkeme kararları var iken CHP'nin bunları görmezden gelmesi mümkün değil.

Ancak yeni metin, belirttiğiniz anlamda yanlış anlaşılmaya yol açacak özellik gösteriyor. İleride program değişikliği gündeme geldiğinde bunun dikkate alınması gerekir.

Okul Aile Birliği eğitim sistemimiz içinde pedagojik bir kurumken, AKP ile birlikte okulun maddi-parasal ihtiyaçlarını karşılama kurumuna dönüştürülmüştür.



Ünal Özmen- Ataması yapılmayan 300 bini aşkın öğretmen, işveren olarak gördükleri devletin kapısına dayanmış durumdalar. Şimdi AKP'den iş istiyorlar, iktidar olduğunuzda ise sizden atama bekleyecekler. Bu sorunu nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz?

Muharrem İnce- Bu bir öncelik meselesi. Bizim öğretmen ihtiyacımız sanıldığından daha fazla. Bugün ilköğretim okullarımızın yarısı ikili eğitim yapıyor, çok sayıda okulumuzda birleştirilmiş sınıflar söz konusu. 25 olması gereken sınıf mevcudu şehir merkezlerinde 40-50 arasında. Biz ikili eğitimi, birleştirilmiş ve kalabalık sınıf gerçeğini ortadan kaldırırsak, bize gerekli öğretmen sayısı 300 bin değil belki 400 bin olacaktır.

Bu sorunu çözmek için acilen var olan sözleşmeli öğretmenlere kadro vereceğiz. Bir daha sözleşmeli öğretmen alımı yapılmayacak.

Üniversite-lerimize görü-

Biz liselere geçiş ile okullarımız arasındaki seviye belirlemeyi bir birinden ayırmalıyız. SBS uygulamasının temel yanılsı bu olmuştur. Bence tümüyle kaldırılmamalı. Sadece liselere geçiş için farklı bir çözüm yolu bulunmalı.

şerek bizim istihdam edeceğimiz öğretmen kontenjanı ile eğitim fakültelerinin alacakları öğrenci kontenjanının ile aynı olmasını sağlayacağız. Böylece, YÖK'ün kurulmasıyla birlikte öğretmen yetiştirme görevinin Milli Eğitim Bakanlığından alınmasıyla kopan yetiştirme-istihdam etme denklemini yeniden kurmuş olacağız.

Ünal Özmen- Devrim diye uygulamaya konan Seviye Belirleme Sınavlarının (SBS) alt sınıfları (6, 7, 8) kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmasına aynı hükümetin bir başka baka-

nı son verdi. Muhtemelen “başarılı öğrencilere erken mezuniyet” adı altında liselerin dört yıla çıkartılması “devrim”inden de geri adım atılmaya çalışılıyor. Bu uygulamaları izliyorsunuz? Eleştiri ve önerileriniz nelerdir?

Muharrem İnce- SBS'nin bir sınavdan üç sınava çıkarılmasının istenilen sonucu yaratmayacağını aksine yarışı zamana yayararak bü-yüttüğünden dersanelere yönelimi arttıracığını söyledik. Bunun öğrencileri ve velileri zor durumda bırakacağı o kadar açıktı ki... Ama dönemin Bakanı bize bu uygulamayı devrim olarak niteledi. Öğrencilerin tek sınavda daha fazla stres yaşadığını, sınavın üçe çıkmasıyla bunun azalacağı söylendi. Burada dikkat çekmek istediği şey SBS'deki bu değişimin başlatılmasıyla, bitirilmesinin gerekçesinin aynı olması sınav sayısını 3'e çıkaranda 1'e indiren de aynı kelimelerle hatta aynı cümlelerle kararlarını açıkladılar.

SBS'nin iki yönü var. Birinci ve yanlış olanı bu sınavla liselere geçişin sağlanmasıdır. Bu diğer yönünü gölgelemiştir.

Bence SBS, liseye geçişle ilişkilendirilmese yararlı olacak bir uygulamadır. Şöyleki;

Bizim eğitim sistemimizde tek tek okullarımız hakkında bir veri bankası bulunmuyor. Örneğin ben Hakkâri'nin köylerindeki eğitim ile Yalova'nın köylerindeki eğitimi karşılaştırmak istesem, buna imkân veren bir veri yoktur. Bu sınavla bu imkân

elde edilebiliyor. Siz bu karşılaştırmayla Yalova'daki

matematik dersinin durumu ile Hakkâri'dekini görebilirsiniz.

Biz liselere geçiş ile okullarımız arasındaki seviye belirlemeyi bir birinden ayırmalıyız. SBS uygulamasının temel yanılsı bu olmuştur. Bence tümüyle kaldırılmamalı. Sadece liselere geçiş için farklı bir çözüm yolu bulunmalı.

Ünal Özmen- Siz daha önce bu sorunun çözümünün lise çeşitliliğinin bitirilmesinden geçtiğini söylemişsiniz. Lise çeşitliliğine yönelik temel eleştirileriniz nelerdir?

Muharrem İnce- Bizde yerleşik bir gelenek var. Zorunluluktan kaynaklanan bir uygulama zamanla olağan uygulamaya dönüşüyor.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, savaşta taraf olmuş ülkeler çöken ekonomilerini bir an evvel düzeltebilmek için ara eleman yetiştirmeyi bir eğitim politikası olarak benimsediler. Bu anlayış endüstri meslek liselerinin gelişmesini sağlamıştır. Aynı tarihlerde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerindeki farklılıklardan dolayı elma ve armutlar yan yana konmamalı düşüncesiyle farklı okul türleri yaratıldı. Bazen de cinsiyet farklılığı esas alındı. Bütün bunlar olağanüstü bir dönemin ürünüydü.

Bu tarihsel sürecin bizdeki en iyi örneği Ankara Fen Lisesinin kurulmasında görülür.

O günün karar alıcıları, Türkiye'nin hızla kalkınması için bilim ve teknikte ilerlemesi gerektiğini, bunun ise matematik ve fen alanında zeki ve başarılı öğrencilerin özel bir programla yetiştirilmesi gerektiğine inandılar. Bu programla yetişen gençlerimiz, hem bilim adamı olacaklar, hem de ihtiyaç duyulan üstün beyinler olarak topluma hizmet edecekler.

Bu gerekçe üzerinde duralım. Sizce bugün bilim adamı kaynağımız fen lisesi midir? Bırakın fen lisesi olmasını fen eğitimi veren lisan bölümleri dahi değil. Bizim bilim insanı için temel eğitim kadememiz, yüksek lisans öğrencileridir. Biz bilim adamlarımızı bu kademedeki öğrencilerimiz arasından yetiştiriyoruz. İkinci gerekçeyi ele alalım. Sadece lise eğitimi almış bir öğrencinin üstün beyin gücü olarak topluma hizmeti ne olabilir?

Bugün fen liselerinin, sosyalbilimler liselerinin hatta endüstri meslek liselerinin pedagojik gerekçeleri bulunmamaktadır. Kişisel görüşüm, bedensel gelişime ve özel beceriye dayalı meslek liseleri, genel lise ve akşam liselerinin dışında tüm lise türlerini kaldırmalıyız.

Meslek liselerindeki eğitimi Meslek Yüksek Okullarına kaydırmalıyız. Lise eğitimi açık öğretim biçiminde verilemez. O nedenle bir şekilde örgün lise eğitiminin dışında kalanların devam edebilmeleri için Akşam liseleri olmalı. Geriye

sadece bildiğimiz lise kalmalı.

Ünal Özmen- İmam-Hatipleri ne yapacaksınız?

Muharrem İnce- Geçmişte İmam-Hatiplerin Meslek Yüksek Okullarından yetiştirilmesi için çalışmalar yapıldı. İlgili Meslek Yüksek Okulları açıldı. Ancak uzun süre öğrenci kaydı yapılmadı. İmam ve hatipleri yüksek okulda yetiştirmeliyiz. Lisede oluşturulacak yabancı dil alanı içinde Arapça dersi yer almalı ve bu dersi seçenler bu okulumuzun öğrenci kaynağı olmalıdır.

Lise çeşitliliği; eğitimde piyasalaşmayı beslemektedir. Eleyici-yarışmacı eğitime öncelik verilmesine neden olduğu gibi okullar arasında ayırım yapılmasına da neden olmaktadır. Ayrıca zeki ve başarılı öğrencilerin diğer öğrencilere rol modeli olmasını engelleyerek farklı kültür gruplarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Ünal Özmen- AKP iktidarının birinci döneminde iki konu dikkat çekmekte idi. Birincisi kadrolaşma ikincisi ise hukuki düzenlemelerdi. Artık her ikisinden de fazlaca söz edilmiyor. Anlaşılan AKP her iki konuda da amacına ulaşmış bulunuyor. Sizce durum böyle mi?

Muharrem İnce- Kesinlikle öyle. 2002-2007 arasında eğitimle ilgili düzenlemeler ve kadrolaşmalar o kadar yoğun yaşandı ki biz yönetmeliklerdeki değişiklikleri takip edemez hale geldik. Aynı yönetmeliğin bir ay içinde 3 kez değiştirildiğini, kişiler için yönetmelik değişikliklerinin yapıldığını biliyoruz. Bunları o zamanlar sıkça dile getirdik.

Kadrolaşma ise bildiğimiz anlamda bir kadrolaşmadan çok farklı olmuştur. AKP'nin kadrolaşmasında belirleyici olan Bakanın kendine yakın kişilerle çalışma isteğinden çok farklı bir içeriğe sahiptir. Tanık olduğumuz durum, bir tür ele geçirmedir, işgal etmedir. Elbette, işgal etme, ele geçirmenin olduğu yerde kendilerinden olmayana yer yoktur. Dikkat edilirse kadrolaşma üst bürokratların atanmasıyla sınırlı değildir. Yıllarca

Lise çeşitliliği, başarılı öğrencilerin diğer öğrencilere rol modeli olmasını engelleyerek farklı kültür gruplarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

makamlarda çay servisi yapan kişiler dahi yer değişikliğine tabii tutulmuştur. O kişiler, o güne kadar birçok iktidarla çalışmış olmalarına, farklı iktidarların atadığı bürokratlarla çalışmış olmasına karşın hiçbirinin aklına bu kadar alt düzeyde çalışan kişilerin yerini değiştirmek onların aklına gelmedi. Ama AKP yaptı. Eğitim Kurumları Yöneticilerinin atanmasını düzenleyen yönetmeliğin tek başına mahkeme serüveni AKP döneminde kadrolaşmanın hangi anlayış ve bilgiyle yapıldığını kanıtlar.

AKP görevden aldıklarının hak aramasını her zaman engelledi. Mahkeme kararlarıyla dönenlere yaşam hakkı vermemeye çalıştı. Özellikle Hüseyin Çelik dönemi, eğitim tarihimize, siyasi tarihimize kara bir tarih olarak geçecektir. Ben o bürokratlara her zaman yaşadıklarını yazmalarını, kitaplaştırmalarını tavsiye ediyorum. Tarih bir anlamda geride bıraktığınız belgedir. Ellerindeki mahkeme dosyalarını, yaşadıklarını mutlaka yazmalıdırlar. Sendikalarımızın bu kişileri özendirmelerini, kitaplarını da sahiplenmelerini isterim. Emekli olup bir köşelerine çekilmemeliler.

Bu vesileyle aklıma gelmişken bir tespiti paylaşayım. Eğitim tarihimizde 1950 yılına kadar Bakanlık bünyesinde görev yapan bürokratlardan

çok sayıda yazılı eser veren insanlar olduğunu, sonraki yıllarda bu özelliğin gerilediğini görüyoruz. Bakanlık bürokratları, öğretmenlerimiz yaşadıklarını yazmalıdırlar. Bu eserler, bu eserlerin ortaya koyduğu tanıklıklar, eğitimimizde istenilen yolu takip etmede çok yararlı olacaktır.

Geldiğimiz noktada AKP, tümüyle kendi kadrolarını işbaşına getirmiştir. Göreve getirilen bu kişileri iyi analiz etmeliyiz. Bunların önemli bir bölümü geçmişte de üst düzey görevdeydiler. Bu kişiler AKP'ye itaat etmekten çok onlarla ittifak olmanın kendilerinin çıkarına olduğunu görmekteler. İkinci grup ise AKP'ye itaat eden, adeta devlet görevlisi olmaktan çok bir militan kişilerden oluşuyor. Bu iki grubu yan yana getiren, kesişme noktaları nedir? Birinci grupta yer alanlar genellikle liberal ve eski ülkücü kişilerden

oluşuyor. Bunlarla ikinci grubu yan yana getiren cemaat bağlantıları ve tabii maddi çıkar. Eğitimize bu ittifakın eğitim politikaları yön vermekte.

Ünal Özmen- CHP iktidarında bu kadroların etkisizleştirilmesi mümkün olacak mı?

Muharrem İnce- Neden olmasın. AKP'nin son zamanlarda yaptığı Anayasal ve yasal düzenlemeler, bugün karşılarındaki insanlar için kullanılıyor. Keser ve hesabın döndüğü gün, AKP yasaları, AKP'nin tasfiyesini kolaylaştıracaktır.

**Ünal Özmen- AKP için YÖK sorun olmak-
tan çıkmış gibi... Yeni rektörlerle üniversite-
ler de öyle... İlk, ortaöğretimimiz gibi yüksek
öğretimimiz de çökmüş görünüyor. CHP Üni-
versitelerin ayağa kaldırılması için ne düşü-
nüyor, projesi nedir?**

Muharrem İnce- YÖK ismi tek başına sorun zaten. 12 Eylül Kurumu olarak kaldırılması gereken bir kurum. Doğrudur zaman içinde çok değişikliğe uğramıştır ama bu değişikliklerin hiçbirisi üniversitelerimizde demokratikleşmeyi, özerkleşmeyi, akademik özgürlüğü getirmiş değil. Üniversitelerimizin bugün istenilen düzeyde bilim yaptığını söyleyebilmek çok güç. Akademisyen kadromuz fazlasıyla nitelsiz.

Zaman zaman üniversitelere çağrılıyor oralarda söyleşilere katılıyorum. Üniversitelerimizin akademik kadrolarının toplumdaki çürümeden fazlasıyla nasiplendiğini görüyorum. Karşımdaki bazen Prof. ama öyle cümle kuruyor ki "bu nasıl bu unvanı almış" diye düşünüyorsunuz. Örneğin benzer bir duyguyu şimdiki YÖK Başkanı için de düşünmüşümdür. Kemal Unakıtan'ın o cümlesini sineye çekme biçimi, karşımdaki kişinin bir bilim insanı olmadığına yeter de artar bile.

Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bugün akademisyenlerimiz toplumun düzeyini yukarı çekme misyonunu yitirmiş bulunuyor. Acı ama gerçek, üniversitelerimizde bir bayağılaşma, sıradanlaş-

CHP olarak üniversitelerimizde bilim yapmanın esas olacağı bir sistemi kuracağız. Bilim üreten ile yönetim makamında olan arasında tercihimiz, önceliğimiz bilim üreten olacaktır.

ma egemen. Dolayısıyla yüksek öğretimimizdeki sorunları aşmamız eğitimin diğer kademelerinden daha zor olacaktır.

Geçmişte ve bugün üniversitelerimiz, siyasal iktidarların etkisine fazlasıyla açık. Bu durum, üniversitelerimizin kendine özgü gelenekler oluşturmalarına, bir kimlik kazanmalarına engel olmaktadır.

Siyasal iktidarların, bilimsel bilgiyi üretenlere müdahale etmesi değil üretilen bilgileri uygulamaya sokmalarının başarı sayılması gerekir. Ne yazık ki uzun zamandır ülkemizde böyle bir zihniyet yoktur. Daha da kötüsü, siyaset alanındaki bu yanlış eğilimin en güçlü ortakları hatta kimi zaman lideri, üniversitelerde görev yapmış akademisyenler olmuştur. Geçmişte de vardı şimdi de var. Şu anda birçok Bakanlığın başında akademik unvana sahip kişiler bulunuyor.

Bilimsel liyakatin temel belirleyici olması gerektiğini düşündüğüm bu kurumlarda, nerede ise bu ölçütün dışında hemen her ölçüt geçerli olabilmektedir.

İlk ve ortaöğretimde öğretmen, üniversitelerde de öğretim üyeleri işin temelidir. Bilimsel bilgiyi üretmek, taşımak, yaymak görevini üstlenmesi buna göre ücret alması gerekenlerin atama, ihale gibi yardımcı hizmet görevlerini yaparak fazla ücret almaları ne kadar doğrudur? Birçok üniversitemizde “genel sekreterlik” kadrosunda hatta daire başkanlıkları kadrosunda akademisyenlerimiz var.

CHP olarak üniversitelerimizde bilim yapmanın esas olacağı bir sistemi kuracağız. Bilim üreten ile yönetim makamında olan arasında tercihimiz, önceliğimiz bilim üreten olacaktır. Bugün üniversitelerimizde Rektör denilen kişi her şey demek. Akademik olarak hiçbir özelliği olmayan insanın bilim yapan insanlar üzerinde kılıç kaldırıp beklemesine fırsat vermeyeceğiz. Rektörün yetkilerini kurullara dağıtacağız. Rektörlük makamının yetkilerini koordinatör düzeyine getireceğiz.

Ünal Özmen- Son günlerde üniversitelerimizde meydana gelen olayları konuşuyoruz. İstanbul'da polisin öğrencilere uyguladığı

şiddet ile Ankara Üniversitesinde TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu'ya yapılan yumurtalı saldırı... Her iki olay üzerine Hükümet adına konuşanlar üniversiteli gençlere demediklerini bırakmadılar.

Muharrem İnce- Evet öyle oldu. Ergenekon diyenlerden yasa dışı sol örgüt işi diyenlere kadar sayılmadık sıfat kalmadı. Bunların hepsi, hükümetin ne kadar sığ olduğunu, demokrasi söyleminin ne kadar gerçeklikten uzak olduğuna işaret etmekte. Bizim açımızdan AKP'nin demokrasiyle ilişkisinin sadece oy avcılığı düzeyinde önemli olduğunu zaten biz biliyorduk. Bu ve daha önceki bazı olaylar dizisi bu gerçeği görmek istemeyen gözlere sokabilmiştir, umarım.

İstanbul ve Ankara'da gerçekleşen iki olayı farklı farklı ele almak gerekir. Bir arada ele alınırsa İstanbul'da yaşananlar anlaşılabilir. Hükümet çevrelerinin İstanbul yerine Ankara da yaşananları gündemde tutmaya çalıştığını görüyoruz.

İstanbul'da yaşananlar faşist ve zorba bir zihniyetin bugün polis gücünü elinde tutarak, savunmasız, sivil, meşru bir eylemi gerçekleştiren öğrencilere neler yapabildiğinin göstergesidir.

Bu öğrencilerin tek suçu kendilerini solcu olarak tanımlamalarıdır. Bakmayın Başbakanın oy almak için Necdet Adalı'nın Erdal Eren'in ismini anıp gözyaşı dökmesine. Onun zihniyetinde sol, solcu, nefret ettiği en önemli düşmandan daha fazla düşmanlık yapılması, nefret edilmesi gerekendir. Gençliğini Komünizmle Mücadele Derneklerinde geçirmiş bir başbakanımız var. Onun bilinçaltı Vakit gazetesinin manşetlerine yansıyan dille konuşur. Kendisinin bu yönünü bilmeden olup bitenleri anlayamayız.

Eğer AKP iktidarında, 1 Mayıs'larda yaşananlar, Tekel İşçilerine uygulananlar, sendikal eylemlerde eylemcilere yapılanlar, olayı önleme, güvenlik tedbiri almanın ötesinde anlamlar taşır.

Bunun böyle olduğu o kadar açık ki, Hizbul Tahrir cami avlusuna kürsü kurup devlete, cumhuriyete bütün kinini kusuyor, Hizbullah Diyarbakır'da eylem yapıyor bunlara bir müdahale olmuyor. Solda iseniz sizin için en uygunu cop, biber gazı, tekme tokat oluyor.

Ünal Özmen- Ankara eylemini farklı kılan nedir?

Muharrem İnce- *İstanbul'da polis şiddeti olayın özünü oluşturuyor. Ankara'da ise öğrencilerin bir siyasiye yumurta atması var. Eylem olarak benim onaylayacağım bir eylem değil ama bunun İstanbul'da yaşananları gölgelemek, oradaki polis şiddetine meşruiyet kazandırmak için kullanılması kabul etmek mümkün değildir.*

Bende üniversitelerdeki söyleşilerimde zaman zaman gençlerden tepkiler alıyorum. Bunu çok doğal buluyorum. Siyasetçiler olarak biz buna alışmak durumundayız. Gençlerin protestoları sadece bizim ülkemizde yapılmıyor. ABD, Fransa ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde de benzer eylemler olmakta.

Bu tür eylemleri "bugün yumurta atanlar yarın taş, sonrada silah atarlar" biçiminde bir mantık ile değerlendiremeyiz. Bu 12 Eylül Darbesinin halka yerleştirmeye çalıştığı ve kısmen de başarılı düşünce biçimidir. Bu zihniyet, karşısında tepki gösteren birine tahammül edemez. Nitekim edememektedir de. Başbakan kendine tepki gösterildiğinde, ağızından olmadık sözler çıkabilmekte. Benzer durum AKP'nin diğer ileri gelenlerinde de var.

Bu iki olay iyi, analiz edilir, ayrıntıları göz ardı

edilmez ise 12 Eylül'ün devam ettiğini ve nerelerde devam ettiğini görebiliriz.

Ünal Özmen- Konuşmalarınız toplumda heyecan yaratıyor. Aklındakini diline döken bir politikacı olarak tanınıyorsunuz. Oysa oldukça duygusal şiirler yazdığınızı biliyorum. Şair Muharrem İnce'den söz eder misiniz?

Muharrem İnce- *Sonuçta herkes gibi bir insanım. Sanatın her dalıyla ilgilenmeye çalışıyorum. Şiirin ise yaşantımda ayrıcalıklı bir yeri var. Henüz kendime şair diyemesem de çok sayıda şiirim var. Yakında "Avuçlarında Yıldızlar" adıyla kitaplaşacak; yayıncımdan aldığım bilgiye göre büyük olasılıkla Ocak'ta kitap olarak okurlara sunulacak. Tabi hâlâ şiir okuyan varsa...*

Ünal Özmen- Söyleşi ve samimi yanıtlarınız için çok teşekkür ediyorum.

Muharrem İnce- *Ben de Eleştirel Pedagoji okurlarına saygı ve selamlarımı sunuyorum.*